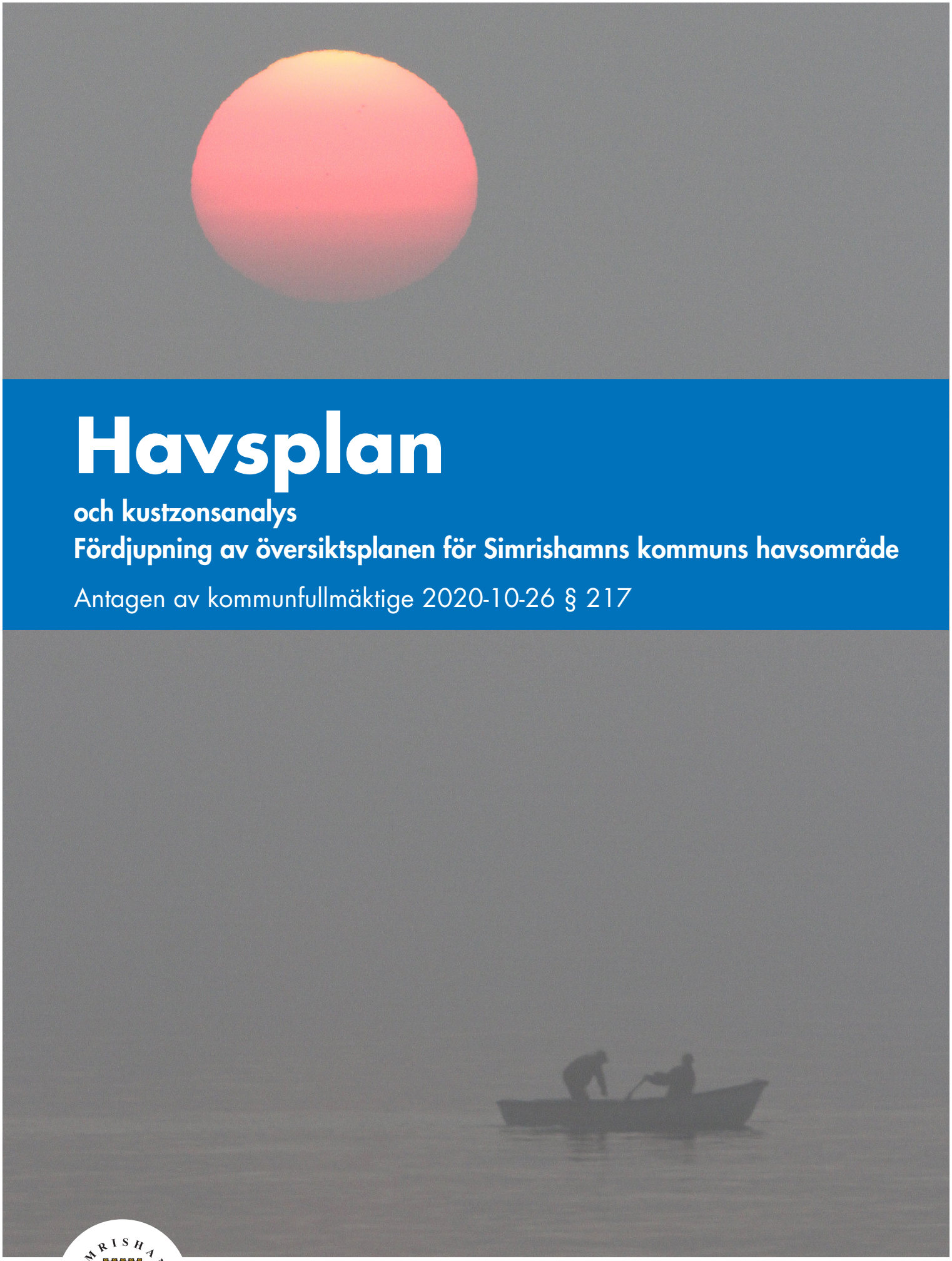

Havsplan

och kustzonsanalys
Fördjupning av översiktsplanen för Simrishamns kommuns havsområde

Antagen av kommunfullmäktige 2020-10-26 § 217

Simrishamn *på Österlen*

Projektledare
David Tufvesson - Planarkitekt

Medverkande tjänstepersoner
Anna Eliasson - Enhetschef plan och exploatering
Mattias Müller - Miljöstrateg
Ann-Marie Camper - Koordinator Marint centrum
Madeleine Lundin - Utvecklingsansvarig Marint centrum
Vesa Tschernij - Projektledare Marint centrum
Maria Adolfsson - Kommunekolog
Fredrik von Segebaden - Enhetschef hamn
Sofie Bredahl - Utvecklingschef
Linda Larsson - Planarkitekt
Camilla Nilsson - VA-strateg
Lars Persson - Näringslivsutvecklare
Marie Leandersson - Samhällsbyggnadschef

Text och layout
David Tufvesson

Kartor
David Tufvesson, Åsa Franzén, Johanna Andersson och Mats Elfström, där inget annat anges

Foto
David Tufvesson och Bengt Bengtsson, där inget annat anges

Grafisk form
David Tufvesson och Johanna Åkerberg

Antagen av kommunfullmäktige 2020-10-26 § 217

Innehållsförteckning

Nu planerar vi havet! 4

Sammanfattning 6

1 Inledning 8
- Kommunens havsplan och kustzonsanalys
- Vad är en fördjupning av översiktsplanen
- Nationell havsplanering
- Avgränsning

2 Vision och långsiktiga hållbarhetsmål 13
- Vision för havet 2035: Levande kust och hav i balans

3 Förslag till havsplan 18
- Strategier för en långsiktig hållbar utveckling
- Beredskap för framtida klimatförändringar
- Sammanfattning av strategier för beredskap för framtida klimatförändringar
- Bevara och utveckla unika värden
- Sammanfattning av strategier för att bevara och utveckla unika värden
- Balans mellan intressen
- Bevara och utveckla friska ekosystem
- Sammanfattning av strategier för att bevara och utveckla friska ekosystem

4 Planeringsförutsättningar 32
- Nulägesbeskrivning
- Miljötillståndet i Östersjön
- Naturvärden
- Kusten vid havet
- Kulturmiljövärden
- Bebyggelse
- Hamnar
- Infrastruktur
- Turism och fritid
- Näringsliv
- Marint centrum
- Attraktionskraft
- Klimatförändringar
- Förväntade effekter av klimatförändringarna för Simrishamns kommuns kustområden

5 Riksintressen och förordnanden 60
- Riksintresse för naturvård
- Natura 2000-områden
- Nationalpark
- Naturreservat
- Biotopskydd
- Naturvårdsprogram för Simrishamns kommun
- Strandskydd
- Riksintresse för friluftslivet
- Riksintresse för turism och rörligt friluftsliv
- Riksintresse för högexploaterad kust
- Riksintresse för kulturmiljövård
- Länsstyrelsen regionala kulturmiljöprogram
- Landskapsbildsskydd
- Riksintresse för sjöfart
- Riksintresse för yrkesfiske samt riksintresse för yrkesfiske – landningshamn
- Riksintresse för totalförsvarets militära del
- Riksintresse för vindbruk
- Riksintresse för kommunikationer - flygplats MSA

6 Miljö- och riskfaktorer 80
- Risker i samband med verksamheter och anläggningar
- Risker vid klimatförändringar
- Miljörisker i havet
- Miljökvalitetsnormer

7 Regionalt och mellankommunalt samarbete 92

8 Konsekvenser 94
- Sammanfattning
- Bakgrund – vad är en miljöbedömning?
- Avgränsning
- Huvudalternativ
- Områdesvisa konsekvenser i havet och på land
- Miljökonsekvenser
- Riksintressen
- Övriga skyddade områden
- Mellankommunal påverkan
- Miljökvalitetsnormer (MKN)
- Sociala konsekvenser
- Ekonomiska konsekvenser
- Alternativen

9 Uppföljning 116

10 Havsplanen i ett större perspektiv – ett bidrag till hållbar utveckling 118

11 Planeringsunderlag och fördjupningar 120

Nu planerar vi havet!

Många intressen samsas i havet och längs kusten, vilket skapar behov av en långsiktig planering och förvaltning. Precis som på land finner vi många intressen som behöver vägas mot varandra, och ställningstagande behöver göras så att resurserna nyttjas på bästa möjliga sätt. Kust- och havsområdet är en viktig del av Simrishamns kommun. Ungefär två tredjedelar av kommunens yta består av hav. Den nästan sju mil långa kuststräckan omfattar såväl kustorterna med sina åtta hamnar som betydande natur-, kulturmiljö- och rekreativa värden. Här inryms också viktiga näringar som ska samsas med den ständigt växande turismen. Men samtidigt finns en baksida, vårt vackra hav är ett av världens mest förorenade varför vi måste hitta ett samspel i hur havet kan fortsätta brukas utan att förbrukas.

Denna fördjupning av Översiktsplanen, Havsplan med tillhörande kustzonsanalys, handlar om just havets framtida utveckling och stakar ut den framtidsvision kommunen har för sitt havsområde och ger ett helhetsgrepp kring den framtida förvaltningen. En förvaltning som syftar åt att öka förutsättningarna för en långsiktig hållbar utveckling.

Översiktsplanen är kommunens långsiktiga och strategiska planeringsinstrument och ska formulera visioner för framtiden och belysa den planerade utvecklingen i kommunen. Översiktsplanen kartlägger mark- och vattenanvändning i generella drag och konsekvenserna av den planerade utvecklingen redogörs. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande utan verkar rådgivande inför kommande beslut.

Alla kommuner ska ha en aktuell översiktsplan som behandlar hela kommunens yta. *Framtiden - översiktsplan för Simrishamns kommun* ger en introduktion till de planeringsmässiga förutsättningarna i havet men inte några riktlinjer eller strategier. Denna *Havsplan och kustzonsanalys* har tagits fram som ett komplement till översiktsplanen, med syftet att ge vägledning för kommunens havsområde. För att få en heltäckande bild av hur kommunens mark- och vattenanvändning ser ut ska därför denna fördjupning av översiktsplanen läsas tillsammans med *Framtiden.*

Sammanfattning

Syftet med översiktsplanering är att sammanfatta den långsiktiga utvecklingsviljan i kommunen och visa hur den fysiska planeringen kan bidra till att förverkliga ambitioner och målsättningar.

Havsplanen har ambitionen att vara just en sådan bred och väl förankrad överenskommelse. En överenskommelse som påminner oss om hur vi vill förvalta, förändra och förbättra havsområdet i vår kommun. Som visar vägen mot ett hållbart samhälle som tillvaratar kvaliteter och uppmuntrar människors kreativitet och engagemang, och som skapar ett attraktivt samhälle för både befintliga som nya invånare, som för besökare.

Tidsperspektivet i havsplanen blickar mot den längre tidshorisonten i *Framtiden - översiktsplan för Simrishamns kommun*, år 2035. Planområdet är avgränsat till kommunens havsområde, vid territorialgränsen, och sträcker sig 2 km inåt land innanför strandlinjen.

Kapitel 1 och 2

De inledande delarna ger ingångarna till havsplanen, vad som ligger bakom och vilka målsättningar som eftersträvas i planen. Här beskrivs havsplanens syfte, sammanhang, process och hur planen förhåller sig till globala, nationella och regionala målsättningar. Det övergripande målet för detta planarbete är att visa hur kommunens havsområde kan brukas utan att förbrukas.

Kapitel 3

Det tredje kapitlet utgörs av planförslaget och ger den långsiktiga utvecklingsviljan för Simrishamns kommuns havsområde. Förslaget ger riktningen för hur kommunen ska arbeta mot en hållbar utveckling av kust- och havsområdet.

Planförslaget är strategiskt och övergripande och baseras på de behov som har identifierats i nulägesbeskrivningen som följer i kommande kapitel. Med utgångspunkt i nulägesbeskrivningen och scenarier för utvecklingen har fyra strategier tagits fram. Strategierna har delats in tematiskt och utgör ett ramverk med riktlinjer och prioriteringar och också vägledning för det fortsatta arbetet som tar vid efter det att havsplanen antagits. Strategierna är:

- Beredskap för framtida klimatförändringar.

  Klimatet håller på att förändras och med det följer en rad utmaningar att hantera vid fysisk planering. I havsplanen är det främst frågan om stigande havsnivåer och erosion som behandlas.

- Bevara och utveckla unika värden.

  Denna strategi tillvaratar de unika värden som kommunens havs- och kustområde består av. Strategin visar hur området kan värnas, förstärkas och utvecklas.

- Balans mellan intressen.

  Denna strategi väger olika intressen mot varandra i den fysiska plankartan som anger den framtida användningen i havet. Mark- och vattenanvändningskartan anger de värden och intressen som är viktigast att prioritera.

- Bevara och utveckla friska ekosystem.

  Friska ekosystem längs kusten och i havet är en nödvändighet för en hållbar utveckling. Denna strategi syftar till att förstärka detta kärnvärde inom planområdet. Allting hänger samman och ekosystemen inom planområdet är viktiga både som en hållbarhetsfaktor och som en förutsättning för kustens och havets attraktionsvärden.

Kapitel 4

Startpunkten för en framgångsrik planering är att utgå från ett aktuellt och relevant planeringsunderlag. Att beskriva och identifiera de faktiska förutsättningarna och ta avstamp i dessa.

Kapitel 4 beskriver kommunens övergripande planeringsförutsättningar. Det sammanfattar bilden av planområdet utifrån ett nuläge och anger de förutsättningar som planförslaget med sina strategier utgår ifrån.

Kapitel 5

Det finns en rad nationella, regionala och lokala intressen och förordningar att ta hänsyn till vid fysisk planering. Näst intill hela planområdet omfattas av riksintressen eller andra områdesskydd. Dessa regleringar är på förhand givna för kommunen och säkerställer att vattenområdet används till det ändamål som är bäst lämpat.

Kapitlet 5 ger en genomgång av alla de intressen som finns närvarande, och också ligger till grund för strategierna i planförslaget.

Kapitel 6

Kapitel 6 behandlar olika typer av miljö- och riskfaktorer som ska beaktas vid fysisk planering. Planering ska ske så att belastning på miljön minimeras och Simrishamns kommun ska vara en trygg och säker plats för alla. Målet är att uppnå ett miljömässigt, socialt och ekonomiskt robust samhälle.

Kapitel 7

En kommuns översiktliga planering har inte sällan betydelse för grannkommuner och den omgivande regionen. Många aspekter i havsplanen både påverkar och påverkas av sin omgivning varför samarbete med såväl offentliga organ som organisationer med koppling till kommunens havsområde är av stor vikt. Medverkan i olika nätverk är en nyckel för god omvärldsbevakning och ett sätt att hålla en hög kunskapsnivå.

Illustration: Johanna Mattsson

Kapitel 8

Kapitel 8 innehåller planförslagets Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) och övriga konsekvenser. Den samlade bedömningen är att havsplanen ger övergripande positiva konsekvenser genom dels att aktivt ta ställning över havsområdet och del att utgå från vad Hanöbuktens ekosystem klarar av. För att uppnå planens ambitioner, och en positiv utveckling i ett större perspektiv, finns risk att lokala negativa konsekvenser uppstår. Detta ses som nödvändigt i strävan mot en hållbar utveckling.

Konsekvenser av planförslaget jämförs med konsekvenserna av ett *Planalternativ* och ett *Nollalternativ*. Planalternativet ska vara rimligt i förhållande till planens syfte och geografiska avgränsning, som planalternativ används de förslag Havs- och vattenmyndigheten presenterat i sin nationella havsplanering. Nollalternativet representerar en fortsatt utvecklingen av den vi tidigare har haft. Den rumsliga skillnaden i hur havet föreslås användas skiljer sig inte nämnvärt mellan planalternativet och nollalternativet. Skillnaden mellan de båda alternativen är att det vid nollalternativet helt saknas politiska ställningstagande över vattenanvändningen inom kommunens havsområde. Innebörden av att havsplanen inte antas blir i stora drag att man fortsätter som förut, utan vetskap om vad det har för innebörd för havsmiljön. Havsplanen blir på så vis ett verktyg som i förlängningen bedöms kunna bidra till en positiv utveckling av miljöstatusen i havet.

Kapitel 9, 10 och 11

De avslutande kapitlen sammanfattar innebörden av ställningstagandena i havsplanen och ger en inblick mot framtiden. Det fortsatta arbetet belyses med en med en genomgång av vad som behöver göras för att strategierna ska kunna uppnås och vilka kompletterande utredningar som behöver tas fram.

Avslutningsvis ges en summering av planeringsunderlag som varit av vikt för denna havsplan.

1 Inledning

Kommunens havsplan och kustzonsanalys

Bakgrund

I mars 2017 gav kommunstyrelsen samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att ta fram en havsplan som ett tillägg till översiktsplanen (KS 2017-03-08 § 73). Formellt handläggs havsplanen som en fördjupning av översiktsplanen gällande havsområdet. Bakgrunden är ett behov av att tydliggöra det kommunala havsområdets framtida användning samt att lyfta kustens och havets värde och utmaningar, samt behov av framtida skötsel och förvaltning. Arbetet med att utveckla kustområdet till en attraktiv plats fortsätter, samtidigt som fokus är på framtida risker kopplat till bland annat kommande havsnivåhöjningar.

Havsplanen är ett strategiskt vägledande dokument och används som underlag till den fysiska planeringen. Den ger en riktning som ska vara vägledande för beslut om användning av mark och vatten i kommunens kust- och havsområde. Vidare är den ett hjälpmedel vid exploatering och etablering av verksamheter samt vid skydd av värdefulla natur- och kulturmiljöer.

Arbetet med att ta fram en kommunal havsplan inleddes redan år 2015 genom rapporten *Zoonering för en gemensam havsplanering i västra Hanöbukten.* Denna kommunövergripande utredning utgörs av en sammanställning av information om den marina naturmiljön och olika mänskliga intressen i västra Hanöbukten. En analys och en modellering av underlagen har gjorts med hjälp av verktyget *Marxan with Zones.* Resultatet har varit ett värdefullt underlag för utformningen av vattenanvändningen i havet.

Syfte

Syftet med Simrishamns kommuns havsplan och kustzonsanalys är följande:

1. Att sammanställa kunskap och underlag för att skapa en helhetsbild av de befintliga planeringsmässiga förutsättningarna och de intressen som samspelar längs kusten och i havet.
2. Ange förankrade strategier och riktlinjer för hur havet och kusten kan användas samtidigt som deras värden förvaltas, restaureras och utvecklas.
3. Att ge förslag på åtgärder som möjliggör att planeringsstrategierna kan uppnås.

Vidare samlar havsplanen alla de intressen som samspelar kring kusten och havet. Dessa analyseras och vägs mot varandra i havsplanen så att framtida eventuella intressekonflikter förebyggs, vilket hjälper till att undvika problem som i framtiden annars kan uppstå.

Vad är en fördjupning av översiktsplanen

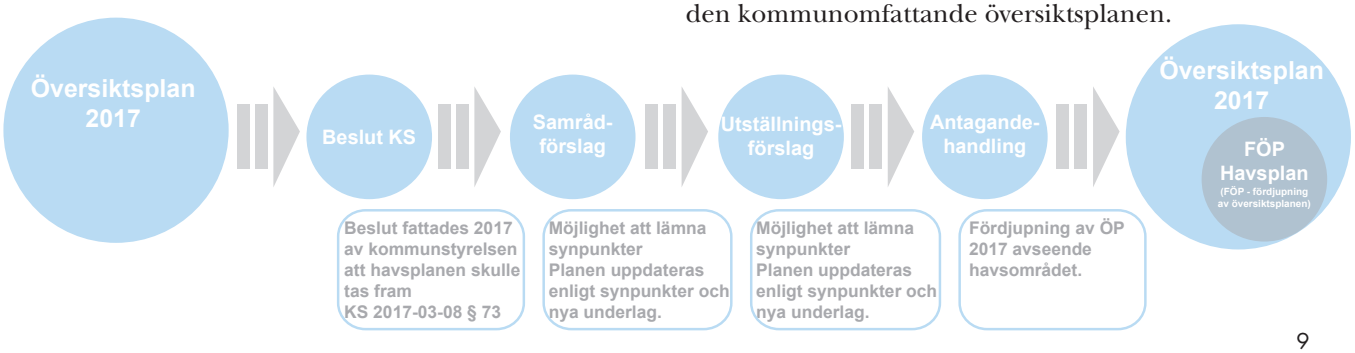
Alla kommuner ska ha en aktuell och uppdaterad översiktsplan (PBL 3 kap. 1 §). Simrishamns kommuns översiktsplan antogs 2015-11-02 och vann laga kraft 2017-03-15. En översiktsplan är inte juridiskt bindande, utan dess syfte är att sammanfatta den långsiktiga utvecklingsviljan i kommunen och visa hur den fysiska planeringen kan bidra till att förverkliga dessa ambitioner. Grunddragen i kommunens framtida mark- och vattenanvändning redovisas och planen är ett underlag för avvägningar mellan olika allmänna intressen, så som bebyggelseutveckling, näringsliv, infrastruktur, turism, natur- och kulturmiljövård, energiförsörjning samt miljö- och klimataspekterna. Det är ett beslutsunderlag som underlättar och förkortar framtida beslut om prövning om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras

En översiktsplan regleras genom två lagar, Plan och bygglagen (PBL) samt Miljöbalken (MB). Enligt PBL ska en översiktsplan redovisa de allmänna intressen samt de miljö- och riskfaktorer som bör beaktas vid beslut om användningen av mark- och vattenområden. Områden som är av riksintressen enligt MB ska särskilt redovisas och gällande miljökvalitetsnormer ska följas.

I Framtiden – översiktsplan för Simrishamns kommun (s.67) anges att den kommande havsplanen ska vara ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Det innebär att denna plan kompletterar den befintliga översiktsplanen för kommunens vattenområde. Havsplanen kompletterar även översiktsplanen i fråga om översvämning och erosion från havet med strategier i detta avseende för kustområdet. Havsplanen ersätter ställningstagande om erosionsskydd längs kusten med sin geografiska och ämnesmässiga fördjupning. I frågan om bebyggelse i förhållande till framtida höjda havsnivåer görs fortfarande samma ställningstagande, att ingen ny bebyggelse får uppföras på nivå under + 3 meter över nollplanet. Till detta ges även ställningstagande om att markens lämplighet måste utredas närmare inom område under + 5 meter över nollplanet. Markens lämplighet ska också utredas närmare då risk för erosion eller höga grundvattennivåer föreligger. Detta krav på utredning av markens lämplighet påverkar i översiktsplanen utpekade utbyggnadsområden då krav ställs på utredningar för att påvisa markens lämplighet om området är beläget inom utpekad riskzon för klimatförändringarnas effekter. Framtagandet av havsplanen föreslås ske genom samverkan mellan en rad berörda parter, med förslag till förbättringsåtgärder för havsmiljön, möjligheten att utveckla marin turism liksom åtgärder för att minska övergödningsproblematik och andra utsläpp. Vattenområden och våtmarksområden med höga naturvärden ska inte exploateras så att möjligheterna att bevara och utveckla värdefull natur försämras. Således är kommunens ställningstagande att kustlandskapet och havsområdet ska värnas och naturområdena i kustzonen ska bevaras. Detta ställningstagande är utgångspunkten för denna havsplan och kustzonsanalys.

Vid en fördjupning av eller tillägg till översiktsplanen gäller samma krav på innehåll som för översiktsplanen som helhet. I kapitel 3 § 23 PBL framgår det att vid en ändring ska sambanden och konsekvenserna för översiktsplanen som helhet redovisas. En fördjupning är inte bunden till att behandla hela kommunens mark- och vattenområden, varpå det också är möjligt att arbeta med en annan detaljeringsgrad i den nya planen.

Processen vid framtagandet av en fördjupning av översiktsplanen är i huvudsak den samma som för den kommunomfattande översiktsplanen.

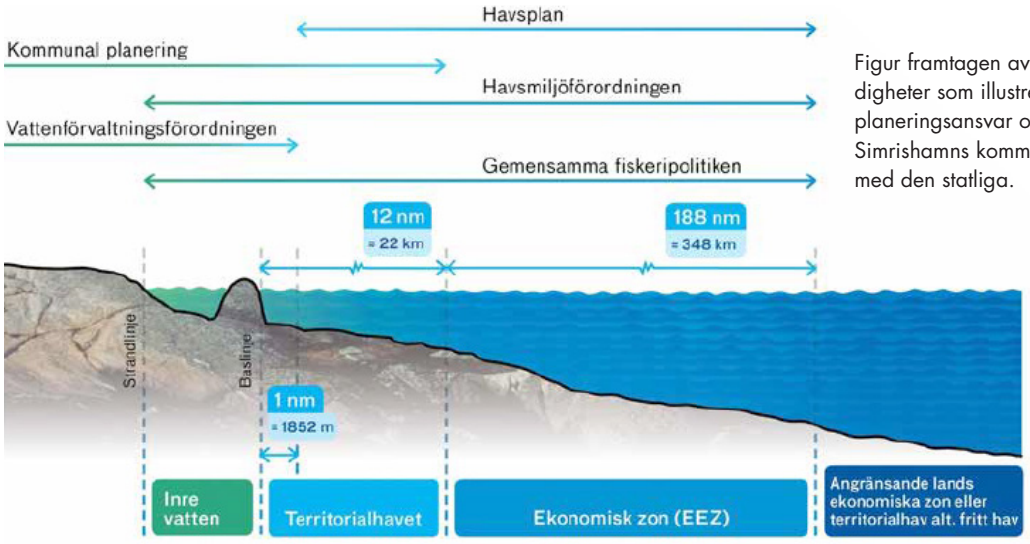

Nationell havsplanering

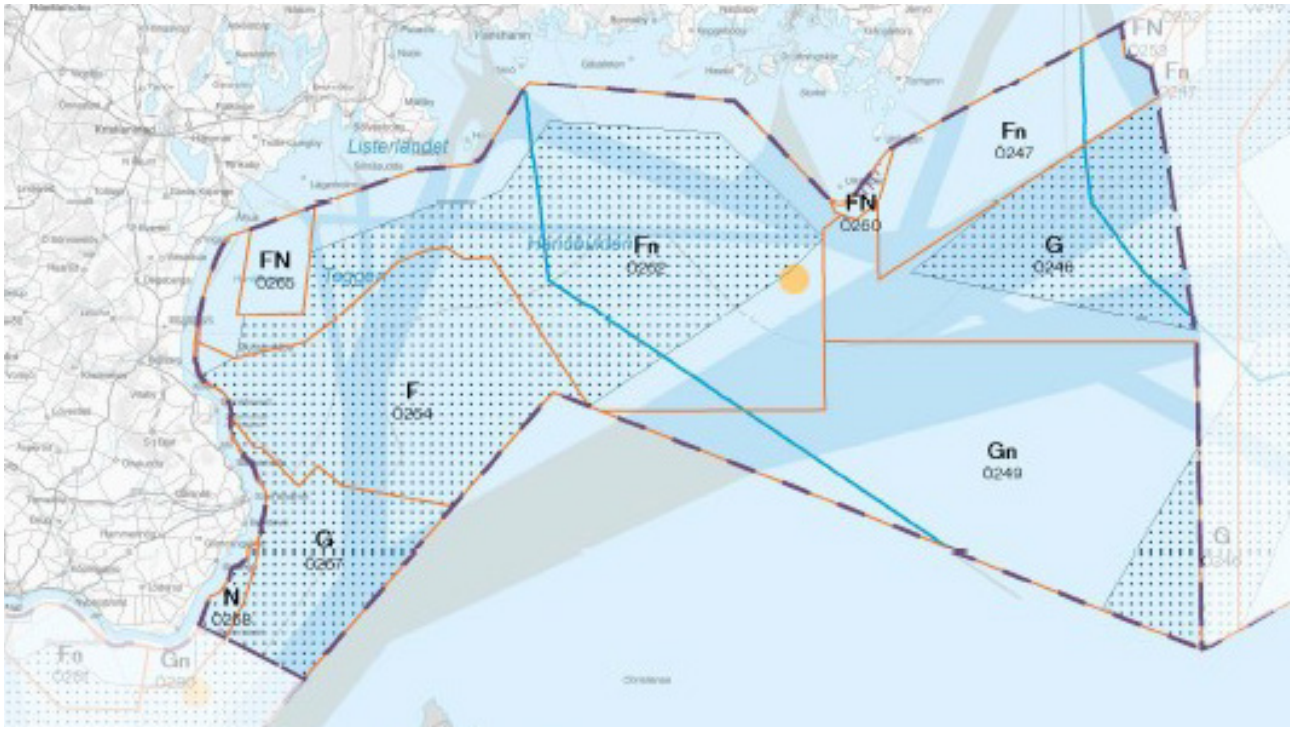
Sedan september 2014 finns lagstiftning som innebär att statliga havsplaner skall tas fram för Sverige. Syftet med satsningen på nationell havsplanering är att skapa ett strategiskt dokument innehållande en riktning mot ett framtida önskat tillstånd. Till skillnad från den kommunala planeringen behandlar den nationella planeringen stora drag och få detaljer. Havs- och vattenmyndigheten (HaV) ansvarar för framtagandet av de nationella havsplanerna. De har en central samordningsfunktion som innebär att kunskapsunderlag för flera syften ska samlas in. De statliga havsplanerna överlämnades i december 2019 till regeringen för beredning och beslut.

De statliga havsplanerna är uppdelade på tre olika geografiska områden, Bottniska viken, Östersjön samt Västerhavet. Deras omfattning börjar 1 NM (nautisk mil = 1852 meter) utanför baslinjen och sträcker sig ut och inkluderar både territorialhavet och den ekonomiska zonen. På så vis kommer de nationella havsplanerna innefatta havsområden som ingår i det kommunala planeringsansvaret vilket i sin tur sträcker sig ut till territorialgränsen, 12 NM utanför baslinjen.

Figur framtagen av Havs- och vattenmyndigheter som illustrerar överlagring mellan planeringsansvar och olika lagstiftningar. Simrishamns kommuns havsplan överlappar med den statliga.

Plankartan för havsområdet Södra Östersjön i Förslag till havsplan för Östersjön visar de användningar som pekas ut av staten. Det finns inga intressekonflikter mellan de statligt utpekade användningarna och de användningar som föreslås i denna plan.
Källa: Havs- och vattenmyndigheten

Målsättningen är att Sveriges nationella havsplaner ska förena näringspolitiska mål, sociala mål och miljömål. En utgångspunkt för svensk havsplanering är hänsyn till ekosystemens förutsättningar samt att bevara sådana värden som utgör en grund för näringslivet. Detta stämmer väl överens med flera EU-direktiv som fokuserar mot planering av kust och hav samt vikten av att arbeta för hälsosamma ekosystem. De direktiv som är av störst vikt för havsplanering är:

Havsmiljödirektivet är en gemensam plattform att arbeta efter med gemensamma EU-regler, och direktivet omfattar alla marina vatten i EU. Målet är att alla EUs havsområden ska ha nått en god miljöstatus senast år 2020. Detta har införlivats i svensk lagstiftning genom havsmiljöförordningen.

EUs ramdirektiv för vatten, eller *Vattendirektivet* anger vad EU-länderna minst ska klara vad gäller vattenkvalitet och tillgång på vatten och syftar till att skydda och förbättra EUs alla vatten. Arbetet sker i sexårscykler och målet är att uppnå god vattenstatus senast år 2021. Direktivet har införts i svensk lagstiftning genom vattenförvaltningsförordningen (2004:600).

Havsplaneringsförordningen (2015:400) blev lag 2015 och anger att för vart och ett av havsområdena Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet ska det finnas en nationell havsplan som ger vägledning till myndigheter och kommuner vid planläggning och prövning av anspråk på användning av området. Havsplanerna ska bidra till en långsiktigt hållbar utveckling enligt miljöbalken kap. 4 § 10.

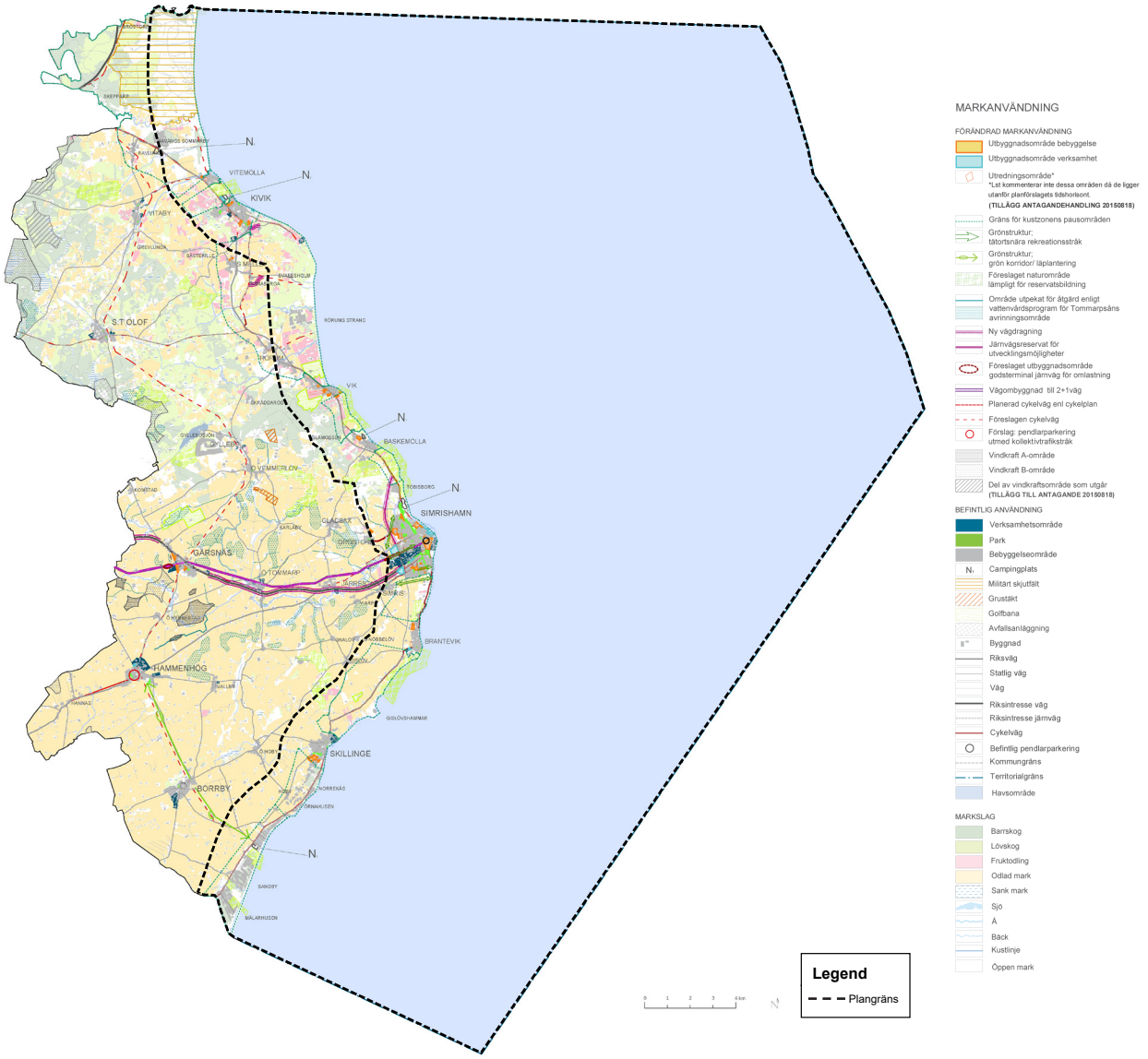
Sveriges maritima strategi är en näringslivsstrategi, framtagen av Sveriges regering 2015, med syftet är att bidra till en livskraftig, innovativ och hållbar maritim sektor, med målsättningen om en ökad sysselsättning och en minskad miljöbelastning.

Avgränsning

Denna havsplan med tillhörande kustzonsanalys omfattar användningen av kommunens havsområde, med fokus på strategier för att möta kustens och havets värde och utmaningar. Det handlar om att skapa möjlighet att utveckla kustens och havets attraktivitet samtidigt som strategier för att bemöta framtida risker till följd av bland annat klimatförändringarna tas fram.

Havsplanen avgränsas geografiskt av kommunens territorialgräns, det vill säga det havsområde som ligger innanför kommungränsen. Längs kusten görs avgränsningen 2 km inåt land från kustlinjen. Planen avgränsas till att endast omfatta strategier för att möta effekter av klimatförändringarna för den del som utgörs av land, inga ändringar i markanvändningen görs. Således påverkas inte kommunens bebyggelsestrategi av denna plan men enskild påverkan på i översiktsplanen utpekade bebyggelseområden kan ske genom de krav om fördjupad lämplighetsutredning som görs för kustområdet.

Havsplanen omfattar ett tidsperspektiv fram till år 2035, som är den längre tidshorisonten i översiktsplanen. Prognoser för klimatförändringar sträcker sig längre.

2 Vision och långsiktiga hållbarhetsmål

Kontrasterna i en levande kommun gör alla dagar bättre. Så lyder kommunens vision. Visionen innebär att vi måste se kontrasterna som en tillgång samt att vi ska bevara och utveckla kommunen genom dess befintliga styrkor och arv mot framtiden.

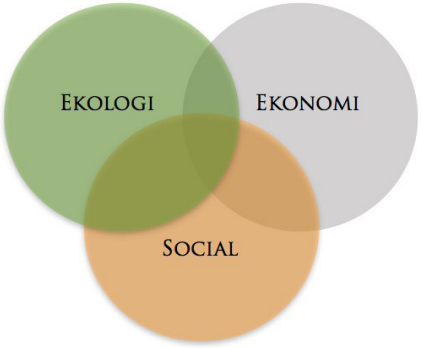
Kommunens fysiska planering har till uppgift att utveckla de tillgångar som finns i Simrishamns kommun på ett strategiskt och medvetet sätt. Vidare ska planeringen ske på ett sätt så att belastningen på miljön minimeras och de befintliga kvaliteterna tillvaratas och vidareutvecklas.

Översiktsplanen är framtagen efter fyra övergripande mål: *Småskalighet och kontraster med växtkraft i fokus, Utveckla Simrishamns unika värden med varsam hand, Delaktighet och kreativitet året runt* och *”Centrum Simrishamn”*. De mål som stämmer mest in på havsplanen är de två första målen, *Småskalighet och kontraster med växtkraft i fokus* och *Utveckla Simrishamns unika värden med varsam hand*. Genom målen framgår det både att kulturarvet ska värnas och att naturområdena i kustzonen ska bevaras. Det senare görs genom de nio gröna pauserna som i översiktsplanen pekas ut mellan kommunens kustorter och vars syfte är att både framhäva naturvärden och begränsa exploatering som kan medföra påtaglig skada.

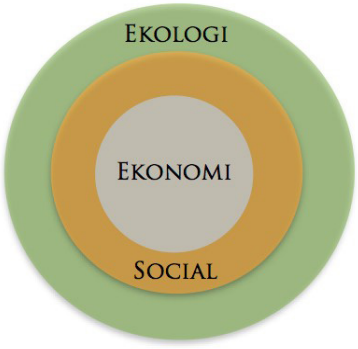
En långsiktigt hållbar utveckling är en grundpelare för all fysisk planering, vilket också avspeglas i både plan- och bygglagen (PBL) och miljöbalken (MB). Hållbar utveckling handlar enligt Brundtlandskommissionens definition om att uppnå en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjlighet att tillfredsställa sina behov. Genom att ge förutsättningar för framgång ekologiskt, socialt och ekonomiskt säkras också en hållbart bärkraftig utveckling Det talas om en triangulering eller en treenighet där ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter är delar som både är beroende av och upprätthåller varandra om en hållbar utveckling ska kunna uppnås. Det finns i regel två olika modeller eller synsätt att se på hållbar utveckling: sfärmodellen eller systemmodellen. Dessa har uppkommit som ett resultat av de delade meningar som råder, huruvida relationen mellan de tre aspekterna ska prioriteras i förhållande till varandra, för att utvecklingen ska anses hållbar.

Sfärmodellen är en balanserad relation som bygger på att samtliga aspekter av hållbarhet måste vara hållbara samtidigt om utvecklingen ska anses vara hållbar.

Systemmodellen baseras på synsättet att människan är beroende av den fysiska miljön och således tvungen att verka inom naturens gränser. På detta vis är miljön överordnad både den ekonomiska och sociala aspekten vilket gör att människan måste verka inom de ramar som biosfären sätter och använda ekonomin

Sfärmodellen

Systemmodellen

som ett hjälpmedel för att uppnå en hållbar utveckling. Det av människan skapade samhället fungerar då som ett delsystem i ett större naturligt system.

Ett mål med denna havsplan är att bryta ner de övergripande och visionära målsättningar som Brundtlandskommissionens generationsmål syftar åt, till för havsplanen relevanta delmål som tillsammans kan bidra till en bättre framtid. Olika intressen och anspråk som finns längs kusten och i havet behöver vägas mot varandra och effekterna av de framtida klimatförändringarna som bland annat innebär stigande havsnivåer behöver hanteras. Havsplanen ska också ge förutsättningar för friska och hälsosamma ekosystem i de marina miljöerna så att de både är robusta och också har en förmåga att leverera ekosystemtjänster åt oss människor (läs mer om ekosystemtjänster i avsnitt Ekosystemansats).

Globala hållbarhetsmålen och agenda 2030

På FN-toppmötet i september 2015 kom världens ledare överens om 17 globala utvecklingsmål och handlingsplanen Agenda 2030, som syftar till att vara vägledande i strävan mot en hållbar utveckling. Målen och handlingsplanen är formulerade utifrån de viktigaste globala utmaningarna: att utrota all fattigdom och hunger överallt, att förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, att uppnå jämställdhet och egenmakt samt att säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser.

Denna plan berör flertalet av de 17 globala mål som pekats ut, men knyter framförallt an till mål nr 14 - Hav och marina resurser. Innebörden av detta mål ligger i att bevara samt nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt i syfte att uppnå en hållbar utveckling.

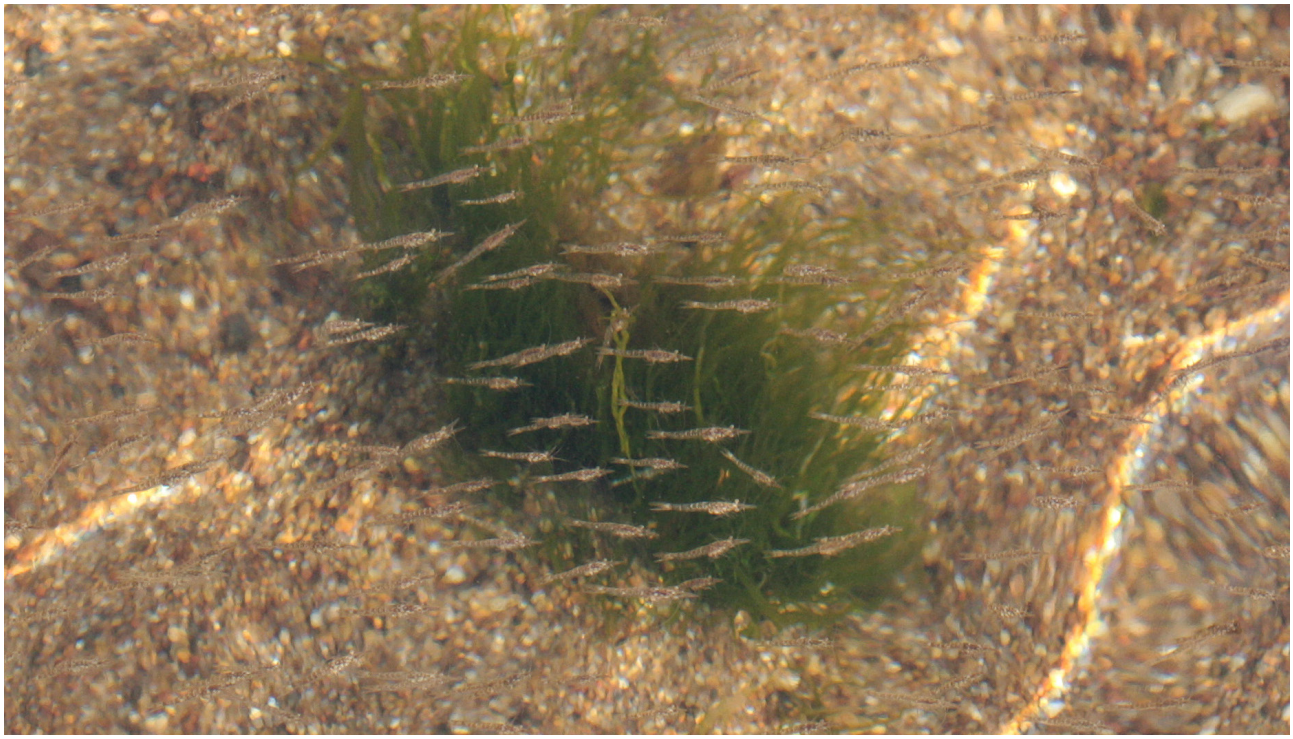
Nationella miljökvalitetsmål

Riksdagen har beslutat om en samlad miljöpolitik för ett hållbart Sverige. Det övergripande målet för miljöpolitiken är generationsmålet som säger ”Att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser”. Utöver generationsmålet finns 16 nationella miljökvalitetsmål med tillhörande preciseringar och etappmål.

Skånska miljömål

De nationella miljökvalitetsmålen har brutits ner och specificerats av Länsstyrelsen till fem skånska utmaningar, som kommunens översiktsplan tagit hänsyn till. Man ska eftersträva: en hållbar konsumtion och hållbara transporter, att skydda Skånes natur- och kulturvärden samt att, av mer specifik betydelse för havsplanen, ta hänsyn till hav, sjöar och vattendrag. Exempel på prioriterade åtgärder utifrån det sistnämnda målet är att ta hänsyn till klimatförändringar i fysisk planering, samt att minska näringsläckage och utsläpp av miljögifter till vatten.

Ekosystemansatsen

Inom regeringsuppdraget för de nationella havsplanerna framgår det att ekosystemansatsen är en grundsten som planerna ska ta utgångspunkt ifrån. Ekosystemansatsen är en strategi för bevarande av naturvärden, hållbart nyttjande och rättvis fördelning av naturresurser, Målet är att säkerställa att användningen av ekosystemen sker inom gränserna för vad de tål. Det är en strategi som stämmer väl överens med Miljöbalkens portalparagraf (1 kap. 1 §) som säger att naturen har ett egenvärde och att människan har ett ansvar att förvalta naturen väl. Tillämpning av ekosystemansatsen förutsätter ett helhetsperspektiv, en kontinuerlig utveckling av kunskapen om haven och deras användning, tillämpning av försiktighetsprincipen och en anpassningsbar förvaltning. Det ställer krav på delaktighet och samverkan från flera samhälleliga och strukturella nivåer och på en ekonomisk analys av värdena i ekosystemen och de tjänster vi får från dem. En tydlig koppling mellan ekosystemansatsen och den fysiska planeringen är därför viktig så att en långsiktig hållbar användning av våra resurser kan säkerställas.

Begreppet ekosystemtjänster innefattar dels de grundläggande funktionerna i ekosystemen (som är en förutsättning för alla ekosystemtjänster), samt den nytta människor har av dessa funktioner. På så vis inkluderas inte bara de livsnödvändiga resurser som naturen tillhandahåller, till exempel syre, rent vatten och råvaror, utan även kulturella tjänster och upplevelsemässiga värden som bidrar till vårt välbefinnande, till exempel rekreation. Biologisk mångfald innefattar diversiteten inom och mellan både arter och ekosystem. Mångfalden ligger till grund för upprätthållandet av funktioner och processer i ekosystemen och påverkar därför bildandet av ekosystemtjänster.

Kust och hav bidrar tillsammans med sin biodiversa innehållsrikedom till flera olika typer av ekosystemtjänster. Att synliggöra dessa värden och deras bidrag till människans välbefinnande är därför viktigt när framtida beslut fattas i olika sammanhang.

Ekosystemansatsen är en viktig utgångspunkt i Simrishamns kommuns havsplan.

Vision för havet 2035: **Levande kust och hav i balans**

Nedan följer kommunens vision för kusten och havet år 2035, tänk att vi är där och då. Den sammanfattar de utmaningar som finns inom området och kommunens målsättningar med detta planarbete.

Ekosystemen i Östersjön, och i Simrishamns kommuns vattenområden, har sakta men säkert börjat återhämta sig. Det har visat sig att de särskilda budgetsatsningar som gjorts från regeringshåll för att städa upp gamla miljöskulder och förbättra miljön i Östersjön har fått stor effekt. Inte bara för havets direkta välmående utan åtgärderna har även fört fram en samsyn i frågan mellan länderna kring Östersjön. Fler länder har följt denna satsning vilket lett till att den tidigare negativa utvecklingskurvan nu vänt. Växt- och djurlivet i Östersjön mår nu bättre än på mycket länge. Det är en positiv utveckling som framförallt är synlig i havet men också till viss del längs med kusten, i övergången upp på land. En annan nyckelhändelse har visat sig vara när regeringen utsåg Hanöbukten till pilotområde för en förbättrad förvaltning i Östersjön, bland annat genom åtgärdsbaserad miljöövervakning med koppling till kunskapsinhämtning och forskning.

Det varierade kustlandskapet fortsätter att locka människor till vår kommun och är en stark dragningskraft för besökare men också för både inflyttare och fastboende. Attraktionen i detta viktiga rekreationslandskap har sin grund i de sammanhängande naturområdena och deras koppling till havet, och i sitt utsträckta pärlband av kustorter. Kommunens bebyggelsestrategi med sina gröna pauser har inte bara möjliggjort för attraktionskraften att finnas kvar, utan denna strategi har även förstärkt dessa för kommunen, och regionen, unika kvaliteter. Urbaniseringstrenden som förutsågs har nu fått ett allt starkare fäste vilket också inneburit att de tätortsnära rekreationsområdena blivit allt viktigare. Simrishamns kommuns bevarade kustlandskap är just ett sådant rekreationsområde, som erbjuder kvaliteter som inte går att finna i storstadsmiljöerna. Det är naturkvalitéer som gett ringar på vattnet och vi kan nu också se hur kustorterna har fått en ny befolkning och sjuder av liv. Det handlar inte längre om enbart besökare, utan i samklang med den växande urbaniseringstrenden har också kontraurbaniseringen tagit fart. Människor söker sig till något annat, en motpol, något som inte enbart består av asfalt och betong. Man söker sig till något som är välrepresenterat i Simrishamns kommun, och detta något är samspelet mellan stad, land och hav.

Kontraurbaniseringen, som blivit ett signum för kommunen, har bidragit till ett uppsving för det lokala näringslivet. Allt från livsmedelsproduktion och gårdsbutiker samt annan handel, till serviceutbud och företagande inom de kreativa näringarna blomstrar. Närheten till havet återspeglas tydligt i närings-

livet, och kommunens arbete med näringslivsfrågor, forskning och innovationsutveckling med koppling till havet är en stark bidragande faktor bakom denna riktning. En förändrad fiskeriförvaltning har skapat en gynnsam grogrund för det lokala fisket, som återigen står sig starkt i kommunen. Hamnen i Simrishamn har fått en regelbunden trafik av godstransporter och även färjetrafiken till Bornholm är sedan några år tillbaka. Den genomförda modernisering av reningsverken och kommunens uppfyllda ambition att vara i framkant vad gäller cirkulär vattenhantering har fört med sig höjd kompetens och affärsmöjligheter för det lokala näringslivet och även flera nystartade företag. Nu undersöks möjligheten att etablera en testbäddsverksamhet för nya miljövänliga havsbaserade energilösningar.

Klimatförändringarnas effekter har börjat bli synliga. Havsnivåhöjningen är inte längre ett hot utan en verklighet vi måste förhålla oss till. Översvämningar från havet kommer tätare och på kommunens erosionsutsatta stränder har problematiken förvärrats. Kommunens strategiska planering och åtgärder för att klimatsäkra befintliga kustsamhällen har visat sig fungera väl. Genom att inte tillåta ny bebyggelse i utsatta områden utan istället fokusera på en kvalitativ förtätning är det också möjligt, och samhällsekonomiskt försvarbart, att skydda befintlig bebyggelse och kustorterna. Det som en gång var en insikt om att det inte är möjligt att skydda hela kommunens kuststräcka har nu blivit en sanning och begreppet reträttmarker, där havet tillåts att svämma över in på land, har fått en viktig funktion. I sådana områden har nu en ny typ av strandängar bildats som gett upphov till en ny landskapskaraktär. Denna nya landskapskaraktär bär på höga naturvärden och har kommit att bli ett attraktivt besöksmål i kustzonen.

3 Förslag till havsplan

Strategier för en långsiktig hållbar utveckling

Kommande kapitel behandlar strategier för den fysiska planeringen, det vill säga hur mark- och vattenområden i framtiden ska användas inom planområdet. Planförslaget är strategiskt och övergripande, och baseras på de behov som har identifierats. Förslaget ger en riktning för hur kommunen ska arbeta mot en hållbar utveckling av havs- och kustområdet. En riktning som bygger på översiktsplanens ställningstagande i frågan, och som nu har konkretiseras ytterligare. Med utgångspunkt i nulägesbeskrivningen och scenarier för utvecklingen har fyra strategier tagits fram. Strategierna har delats in tematiskt och utgör ett ramverk för det fortsatta arbetet, som inom vissa områden kommer att kräva en djupare detaljeringsnivå.

Strategi 1.

Beredskap för framtida klimatförändringar

Kunskapen om hur havsnivåhöjningarna till följd av klimatförändringar kommer att påverka kusten är idag på en ganska övergripande nivå. Det vi med säkerhet vet är att de framtida havsnivåhöjningarna kommer att innebära ett stort hot mot Simrishamns kommuns kuststräcka. Delar av kusten ligger lågt i förhållande till havet, och även om andra delar av kuststräckan inte är särskilt låglänt innebär en höjd havsnivå att havets påverkan på stränderna kommer att förändras. Redan idag är bland annat områden vid Haväng, Kivik, Rörums strand och Örnahusen/ Norrekås utsatt för erosion och en höjd havsnivå kommer högst troligt innebära förändringar mot dagens erosionsmönster.

Då det är klimatförändringarnas effekter för havet som är ursprung till denna inverkan på kustlandskapet innehåller denna plan förslag på strategier för hur kuststräckan kan utvecklas mot bakgrund av detta. Strategier som kommer att behandlas djupare i den klimatanpassningsplan som håller på att tas fram av kommunen.

Det handlar om att ta fram strategier för en långsiktigt hållbar bebyggelseutveckling, men även om att bevara natur- och kulturvärden. Att anpassa infrastruktur till kommande klimatförändringar är ytterligare en viktig strategi.

Den fysiska planeringen blir ett avgörande verktyg när det handlar om att skydda kuststräckan, alternativt låta naturen ha sin gång och låta kustprocesserna fortsätta utan mänsklig påverkan.

För Simrishamns kommun innebär detta arbete att:

- Kartlägga riskområden - Det finns ett stort behov av ett fördjupat faktaunderlag samt kompletterande inventeringar/utredningar som visar en samlad bild av hur kusten påverkas av klimatförändringarna. Havsplanen är ett första steg i detta kartläggningsarbete. Vidare är det kommande arbetet med Klimatanpassningsplanen ett fortsatt led i denna riktning, och politiska inriktningsbeslut kommer behöva tas.
- Hitta metoder för skydd - Hitta lämpliga metoder för skydd av kusten utifrån Simrishamns kommuns unika förutsättningar och behov. Här behöver också en omvärldsanalys göras med syftet att hitta bra referensobjekt.
- Kostnadsberäkna - Kostnadsberäkningar och lämpliga modeller för finansiering behöver tas fram. Här blir även ägandeförhållandena och ansvarsfrågan viktigt att synliggöra.
- Planera genomförande - Genomförandet av det framtida åtgärdsarbetet behöver planeras.

Högvattenstånd år 2017 som ger en bild av hur normalförhållande kan komma att se ut enligt prognos för år 2100.

Strategi för bebyggelseutveckling längs kusten

Bebyggelsen längs kusten består till stor del av bostadsbebyggelse. Boende är ett starkt intresse i den fysiska planeringen och avvägs ständigt mot andra intressen och värden. På många sätt är också de båda intressena avhängda varandra. De höga natur- och kulturvärdena i kustområdet är också det som gör det attraktivt att både besöka kustområdet och bosätta sig kustnära. Det är kvaliteter som ger ett värde för både turism- och boendeattraktivitet och på många sätt skapar detta värde ett skydd i sig. Om kustområdet blir överexploaterat bygger man också bort det befintliga kärnvärdet. Genom att det befintliga kärnvärdet behålls ett naturligt skyddsavstånd till de riskutsatta områdena.

Denna havsplan, med tillhörande kustzonsanalys, följer de resonemang som lades fram i Översiktsplanen. Bebyggelsestrategin med de gröna pauserna är tydlig i var ny bebyggelse bör tillkomma och var byggnation är olämpligt. Ställningstagandena som gjorts i översiktsplanen är till stor del baserade på kustens höga natur- och kulturvärden, att ny bebyggelse generellt ska undvikas inom de gröna pauserna. Det är ett resonemang som också faller väl in när frågan om skydd mot effekterna av de framtida klimatförändringarna lyfts. De befintliga basorterna, som är utpekade för var bebyggelseutvecklingen i första hand ska ske, har redan hårda strukturer som hamnar och andra skydd, varpå det är möjligt att vara mer tillåtande med exploatering inom dessa orter. Det är strukturer som det är möjligt att bygga vidare på och använda som en barriär mot havet även i ett förändrat klimat, vilket inte finns eller ses som lämpligt att anlägga inom de kustnära naturområdena mellan basorterna. Viktigt är dock att det måste finns en rimlighet i skydd av befintliga bebyggelsemiljöer utifrån en kostnads-nyttoanalys. Vid behov av skydd inom de kustnära naturområdena förordas istället mjuka lösningar, som strandfodring etc., om behov uppstår. Det är varken genomförbart eller samhällsekonomiskt försvarbart att skydda hela kommunens kuststräcka mot höga vattenstånd och erosion utan bitvis kommer de naturliga kustprocesserna få ha sin gång.

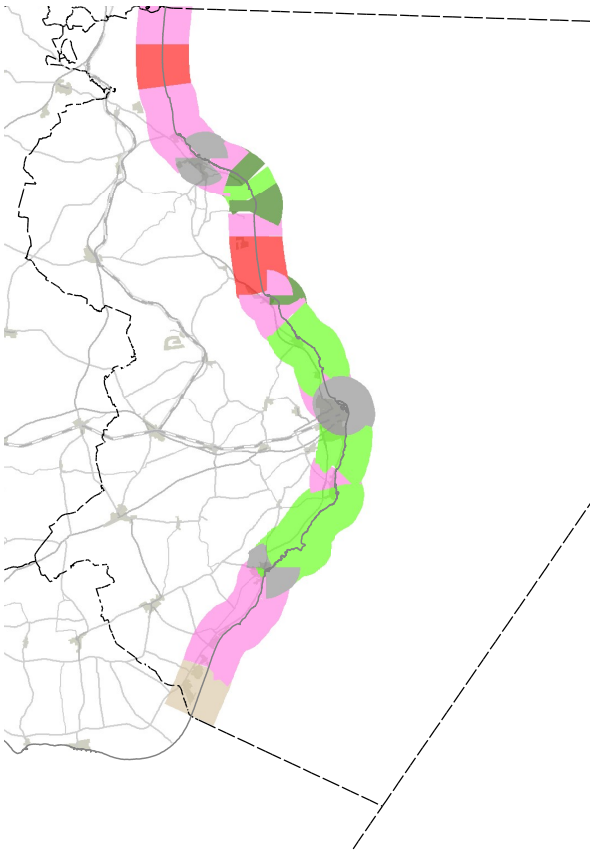
Kommunens strategi bör ske i tre steg:

1. Anpassning – Detta arbete har redan initierats genom översiktsplanens ställningstagande om lägsta höjd för byggnation. Att ingen ny bebyggelse får uppföras lägre än + 3 meter över havet.
2. Skydd – Arbetet med att skydda kusten ligger än så länge i sin linda, ett första steg har tagits genom den klimatanpassningsplan som är på gång. Tre utredningar har än så länge tagits fram. Den första syftar till att översiktligt visa var de idag utsatta områdena är. Den andra synliggöra ansvarsfrågan, vem bär ansvaret för att säkra mark mot klimatförändringarnas effekter i avseende högvattenstånd och erosion. Den tredje visar på kustströmmar, hur vattnet i de kustnära områdena rör sig. Här krävs ett utökat kunskapsunderlag för att strategier för skydd ska kunna tas fram.
3. Reträtt – Efter hand som problematiken med översvämningar och erosion ökar kommer också behovet av strategier för reträtt. Här krävs ett ökat kunskapsunderlag och noggranna strategiska avvägande kring reträtten.

Zonering av riskområden

Planering innebär en lämplighetsbedömning av olika ändamål, hur mark- och vattenresurser ska användas och vad som ska tillåtas var. En högre kunskapsnivå om vad de framtida havsnivåhöjningarna kommer att medföra innebär också att ställningstagande i frågan behöver förtydligas. Mycket är fortfarande osäkert och denna zonering är ett första steg i att riskbedöma kustområdena. Zonering utgår från dagens kunskap och underlag och utgör en första lämplighetsbedömning för bebyggelse i kustzonen.

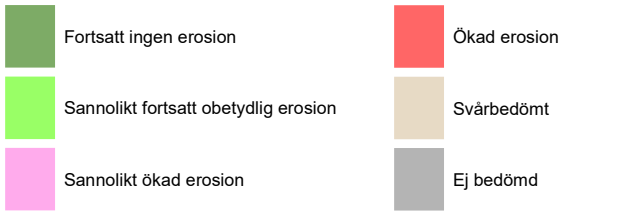
Samhällsviktiga funktioner och stora ekonomiska investeringar, som infrastruktur och tekniska försörjningssystem, bör inte placeras i område som riskeras att utsättas för översvämning och erosion. Områden med stora ekologiska värden bör inte exploateras på ett sätt som gör att översvämningar riskerar att påverka de höga värdena. Endast robusta eller anpassningsbara funktioner som av sin funktion behöver ligga nära vatten bör placeras inom riskområde. Befintliga detaljplaner, med outnyttjade byggrätter som tas i bruk, kan få stöd i de råd och anvisningar för byggnation inom riskområde för översvämning och erosion som beskrivs under följande rubrik.

Framtida riskbedömning från SGUs projekt Skånestrand som visar förväntad utveckling av erosionsrisk längs kommunens kust.
Källa: SGU - Sveriges geologiska undersökningar

Råd och anvisningar för byggnation inom riskområde för översvämning och erosion

- I kustområdet, 2 km in från strandlinjen, tillåts ingen ny bebyggelse uppkomma på nivå under + 3 meter över havet. För områden mellan + 3 till + 5 meter över havet ska markens lämplighet utredas närmare.
- I tillståndsprövningar, planläggning och vid lovgivning inom kustområde som riskerar att erodera bort (inom 100 meter från strandlinjen[1]) ska markens lämplighet utredas närmare.
- I tillståndsprövningar, planläggning och vid lovgivning inom kustområde med höga, eller risk för höga, grundvattennivåer ska markens lämplighet utredas närmare.
- Ingen ny planläggning eller lokalisering av bebyggelse som av sin funktion inte behöver placeras nära vattnet.
- Befintliga detaljplaner kan upphävas eller ändras om det medför förbättrade möjligheter för översvämnings- och erosionsskydd av stranden.
- Vid byggnation inom riskområde för erosion och översvämning ska hänsyn tas till naturens förutsättningar för en långsiktig stabilitet i området. Åtgärder får inte medföra någon negativ påverkan på strandens möjlighet att bevaras.

1. Generellt utifrån Brunns lag, en beräkningsmodell som visar strandens tillbakadragning som en funktion av en höjning av medelvattenytan, förskjuts strandlinjen 100 meter in åt land vid en 1 meters höjning av medelvattenytan. Till detta finns ett beroende i strandprofilens lutning för att göra mer specifika beräkningar. Utifrån Swecos *Utredning av framtida vattennivå i havet samt erosionsrisk och översvämningsrisk från havet* beräknas tillbakadragningen av kustlinjen på grund av erosion i Simrishamns kommun uppgå till mellan 30 - 100 meter till år 2100. Då lokala variationer förekommer ställs krav om utredning av erosionsrisk inom ett område 100 meter in från strandlinjen.

Strategi för att bevara natur- och kulturvärden

För att kunna bevara de naturmarker med höga värden som finns längs kusten är det viktigt att inte hitta enkla lösningar som påverkar naturvärdena negativt. Åtgärder får inte medföra någon negativ påverkan, varken lokalt eller på sin omgivning. Det är viktigt att ny byggnation inte i framtiden begränsar naturens möjlighet för reträtt, att strandlinjen ges möjlighet att flytta bakåt i takt med att havet stiger. Befintlig bebyggelse och infrastruktur kan förhindra succession och reträtt av naturmarker.

Många områden i det direkta kustavsnittet präglas av en lång hävdkontinuitet, att de brukats för exempelvis djurhållning över lång tid och därigenom också bär på höga biologiska värden. Detta är områden som är svåra att återskapa om de skulle försvinna till följd av erosion eller översvämning just eftersom värdena byggts upp under lång tid. Dessa områden bär också på ett stort kulturhistoriskt värde och de vittnar om ett traditionellt markbruk.

Längs kusten finns många kulturmiljöer som är av högt värde. Alla kommunens kustorter ligger på grund av sin funktion nära havet och således är de delvis också inom riskzonen för översvämningar och erosion. Gemensamt för alla kustorter är också att det är de kulturhistoriskt värdefulla delarna som ligger närmast havet. Skydd av riskutsatta orter bör prioriteras.

Andra kulturmiljöer, det vill säga den bebyggelse som inte är av en sammanhållen form, är svårare att resonera kring och ge en tydlig prioritering. Spridd bebyggelse, som exempelvis ålabodar och fritidsbebyggelse, har ett kulturmiljövärde i sig, men främst ligger värdet här i den tradition som kopplingen till havet bär på. Hur värden som detta, som grundar sig i en tradition knuten till havet men också en bebyggelse knuten till denna tradition, ska bevaras behöver utredas vidare. Det samma gäller alla de fornlämningar, stenåldersbosättningar, gravplatser och andra kulturhistoriskt viktiga områden längs kusten. Eventuella skydd av dessa behöver också utredas vid varje enskilt fall.

Som ett första steg i arbetet med att skydda värdefulla natur- och kulturmiljöer mot klimatförändringarnas effekter bör åtgärder som kan påverka dessa negativt undvikas. I det kommande arbetet kring erosions- och översvämningsproblematik, i klimatanpassningsplanen, som ska ligga till grund för skydd av kusten bör natur- och kulturvärden finnas med som en förutsättning att ta hänsyn till. Att se naturvärden genom begreppet klimatrefugier är en strategi som ger både natur- och indirekt kulturvärden en möjlighet att fortsätta finnas kvar på en plats. Klimatrefugier innebär en princip för att låta existerande naturvärden få fortleva. Där det finns ett bestånd eller ett habitat som inte kommer påverkas nämnvärt av yttre faktorer ska vi människor inte heller påverka denna. Vi ska istället skapa förutsättning för fortlevnad på denna plats.

Sammanfattning av strategier för beredskap för framtida klimatförändringar

Planens fokus ligger på hantering av kommande havsnivåhöjningar. Men för att samla strategierna har också andra hänsyn inkluderats i detta kapitel.

- Hänsyn måste tas till en framtida höjd havsnivå och de risker för översvämning, erosion och höjd grundvattennivå som detta kan medföra.
- Inom riskområden för påverkan av klimatförändringarnas effekter ska ny bebyggelse och infrastruktur anpassas efter rådande risknivåer. Vid kommande ställningstagande om byggnation ska råd och anvisningar för byggnation inom riskområde för översvämning och erosion (sid. 21) användas.
- Ny bebyggelse bör inte tillkomma inom områden belägna lägre än + 3 meter över havet. Detta gäller såväl inom lågt liggande flacka områden som vid sänkor inom högre terräng.
- Särskild lämplighetsprövning ska ske vid byggnation i kustzonen, 2 km in åt land från strandlinjen, inom områden under + 5 meter över havet.
- Särskild lämplighetsprövning ska ske inom områden som riskerar att erodera bort eller är i riskzon för höga grundvattennivåer.
- Inom naturområdena längs kusten ska särskilda skäl finnas för ny bebyggelse. De särskilda skälen ska prövas utifrån deras påverkan på både helhetsupplevelsen sett ur natur-, kultur- och rekreationsvärden.
- Strategier för ett kustskydd som utnyttjar naturliga och biologiska processer för skydd mot översvämning och erosion, som ett komplement till traditionella hårda skydd, ska utvecklas. Viktiga ytor och strukturer för klimatanpassning ur ett ekosystemtjänstperspektiv ska identifieras.
- Vid planering längs kusten bör arbetet med kustskydd prioriteras. Det bör omfatta bebyggelseområden som såväl värdefulla naturområden som kulturområden.
- Ett fortsatt arbete med att identifiera lämpliga områden för reträttmarker bör ske. Områden som tål att översvämmas och områden där naturen har möjlighet att backa i takt med att havet stiger behöver kartläggas.
- Kommunen ska initiera arbetet med att synliggöra och värna klimatrefugier. Vi ska skapa förutsättning för fortlevnad av naturvärden och inte begränsa möjligheten för ett bestånd eller ett habitat att finns kvar.

Strategi 2.

Bevara och utveckla unika värden

Simrishamns kommuns kust- och havsområden består av betydande natur-, kultur- och rekreationsvärden sett ur ett såväl lokalt som regionalt och till viss del nationellt perspektiv. Kustzonen är också av största betydelse för den lokala och regionala utvecklingen. Kusten och havet har en stark dragningskraft på såväl lokalbefolkningen som turismen. Hit kommer människor för att uppleva de långa sand- och klippstränderna, besöka de kulturhistoriskt intressanta fiskelägena och Simrishamns stadskärna samt för att vistas i de sammanhängande lövskogarna och på strandängarna som kopplar samman havet och landskapet till en grön-blå struktur.

Det är variationen i landskapet som utgör grunden för det innehållsrika område som havet och kusten utgör. Det är småskaligheten i de sammanlänkade strukturerna som skapar en attraktivitet. En attraktivitet som är helt beroende av den genom tiden framvuxna småskaligheten och innehållsrikedomen. De största hoten mot dessa värden ur havsplaneringsperspektiv kan delas in i tre kategorier:

1. Negativa miljöfaktorer
   Hanöbukten har stora problem med obalans i ekosystemen till följd av mänsklig påverkan bland annat i form av utsläpp till havet, övergödning och överfiske i Östersjön. Markanvändningen längs kusten, och även inåt land, medför stor påverkan. Exempelvis släpper all utdikad åkermark igenom en stor mängd av de näringsämnen som tillförs och dessa följer till stor del med vattnet ut i havet.

2. Effekter av framtida klimatförändringar
   Unika natur- och kulturvärden längs kusten riskerar att översvämmas eller gå förlorade till följd av erosion. Kustens karaktär kommer att förändras genom både havsnivåhöjningarna i sig men också genom de eventuella åtgärder som behöver göras för att skydda kuststräckan. Vallar och andra kustskydd påverkar omgivningen både visuellt och ur ett tillgänglighetsperspektiv.

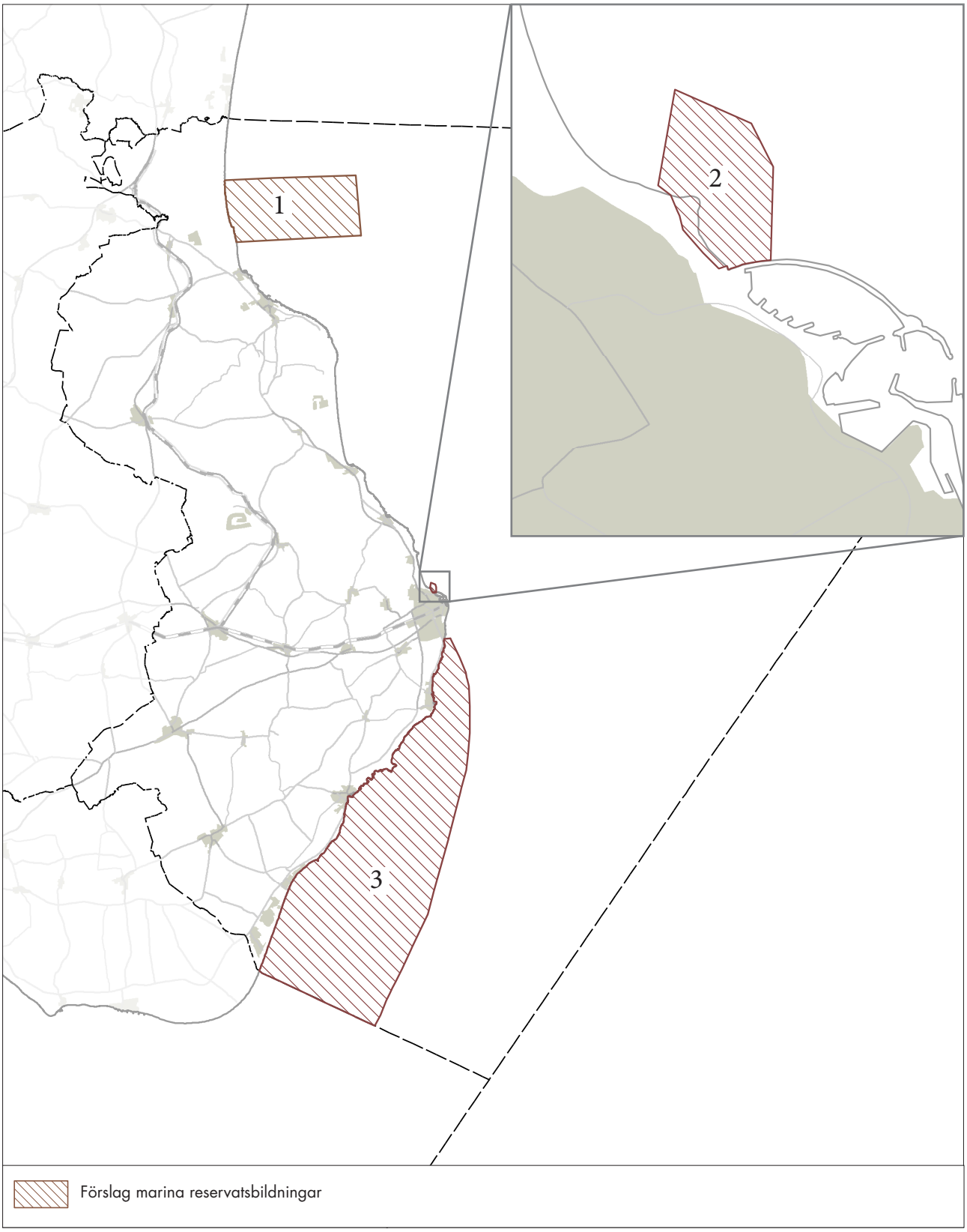
3. Konflikt i mark- och vattenanvändningen
   Bebyggelse
   Det finns många intressen och anspråk längs kusten. Ett exempel på detta är det höga trycket på nybyggnation längs kusten. Ett intresse som kan stå i konflikt med kustens biologiska, kulturella och rekreationella värden. Ny bebyggelse riskerar att göra intrång både på befintliga värden och möjligheten att röra sig fritt och uppleva stränderna.

   Turism
   Ett annat exempel är turism och besöksnäringen, som i grunden bygger på de unika natur- och kulturvärdena. Samtidigt som kusten utgör en stor attraktionskraft för kommunen riskerar också besöksnäringen att bidra med negativ påverkan i form av ökat slitage och ett förändrat markbehov. Kustens biologiska värden blir utsatta för en stress och mark behövs för infrastruktur som parkeringsplatser och fler människor leder till ett ökat behov av vatten och avlopp.

   Maritima aktiviteter
   Fiskenäringen har stor betydelse för kommunen, både för dagens näringsliv och som ett kulturarv som format kusten med dess fiskelägen till nuvarande struktur. Fisket är inte bara kopplat yrkesfiske utan är också ett intresse för turismen, ett rekreationsvärde. Men samtidigt har fisketrycket i Östersjön varit allt för hårt och det bidrar till en obalans i havets ekosystem. Ett ekosystem i balans innebär en ökad tillgång på fisk vilket gynnar både fiskerinäringen och de rekreativa värdena. Idag finns ett tiotal heltids- flera deltidsyrkesfiskare i Simrishamns kommun. Även sjöfarten är ett intresse som riskerar att påverka befintliga värden negativt. Utanför Simrishamns kommuns territorialvatten löper en hårt trafikerad farled, som i sig inte utgör några risker. Men med en tung trafik medföljer också risk för kollision, spill av olja, tömning av barlasttankar med mera. Vattenbruk, som energi-, livsmedels- och råvaruutvinning samt ledningsdragningar, riskerar också att påverka havsområdet negativt. Vid eventuell etablering är utredningar om påverkan av stor vikt.

Sammanfattning av strategier för att bevara och utveckla unika värden

- Kommunen ser restriktivt på utbyggnad inom naturområdena mellan kustsamhällena, inom de gröna pauserna. Simrishamns kommuns bebyggelsestrategi följs.
- Ny bostadsbebyggelse i kustområdet sker genom förtätning och tillägg till de befintliga kustorterna. Utvecklingen sker i samklang med områdets natur, kultur och rekreativa värden och utan att störa det rörliga friluftslivet.
- Vid bygglovgivning och detaljplaneläggning ska särskild hänsyn tas till omgivande värden som befintlig bebyggelse, terrängförhållande, landskapets karaktär och natur- och kulturvärden. Inom riskområde för översvämning, erosion eller höga grundvattennivåer ska markens lämplighet utredas närmare.
- Ytor och strukturer för viktiga ekosystemtjänster ska identifieras och värnas. Vid exempelvis byggnation och skydd mot klimatförändringar ska natur- och kulturvärden beaktas. I val av kustskydd bör avvägningar utifrån kustens biologiska, rekreationella, och kulturella värden göras.
- Ta tillvara på den näringspotential havet bär på. Havet bär på stora möjligheter att bidra till en hållbar tillväxt som kan användas för att stärka både kommunen och dess näringsliv.
- Turism- och besöksnäringen ska utvecklas med hänsyn till kustens unika natur- och kulturvärden eftersom det är dessa värden som utgör själva basen i attraktionskraften. En hållbar turistnäring främjar både ekonomisk och social bärkraftighet utan att belasta eller tära på den naturmiljö eller de kulturmiljövärden som bär upp den.
- Kommunen begränsar inte möjligheten att utveckla olika typer av vattenbruk, så som energi-, livsmedels- och råvaruutvinning samt. Men några föreslagna områden för detta markeras inte ut i mark- och vattenanvändningskartan då det kommer att behövas både detaljanalyser och förprojektering för att kunna peka på någon eventuell placering.
- Allmänhetens tillgänglighet till kust och hav får inte försämras. Stor restriktivitet ska råda vid ny bebyggelse eller anläggningar i dessa lägen. Detta innebär inget hinder för utvecklingen av redan befintliga kustorter eller näringsliv, där även turistnäringen ska beaktas.
- Fisket och fiskelägena utgör en viktig del av Simrishamns kommuns identitet. Ett lokalt bedrivet fiske, både kommersiellt kustfiske och fritidsfiske, ökar möjligheterna för att bibehålla och utveckla de ekonomiska och sociala värden fisket innebär. Fiske bör ske på ett sådant sätt att ekosystemen inte påverkas negativt.
- Översyn av undantagsområdet för trålfiske innanför trålgränsen (4 NM) bör göras då området inrymmer andra värden och aktiviteter som gör att bottentrålning kan vara olämpligt här.
- I kommunens havsområde, kustnära i de grundare områdena, finns både naturmiljöer och kulturhistoriskt värdefulla platser som är av stort värde varför reservatsbildningar föreslås. Se kartan på följande uppslag för område och typ.

1
2
3
Förslag marina reservatsbildningar

Förslag marina reservat:

1. Inom ett område utanför Verkeåns mynning föreslås möjligheten att bilda ett marint kulturreservat utredas. På havsbotten inom detta område finns både ett förhistoriskt landskap innehållande en bosättningsplats från stenåldern samt en submarin skog med lämningar i form av stubbar och trädstammar.
2. Ett mindre område vid Simrishamn, kallat Ålabodrevet, föreslås bli marint naturreservat. Platsen är utgör rastplats för sjöfågel och arbetet med denna reservatsbildning är redan påbörjad.
3. Inom ett större havsområde i den södra delen av kommunens territorialvatten, mellan Simrishamn och Mälarhusen, föreslås möjligheten att bilda ett marint naturreservat, som en del av riksintresse för naturvård, utredas. I värdebeskrivningen av riksintresset går det att läsa att kusten är geovetenskapligt intressant för sandvandring. Vattenströmmar driver på en transport av sediment från väster, eroderat material därifrån bygger sedan upp stränderna vid Mälarhusen. Det sker på så vis en sandvandring och stränderna i kommunens södra del blir en tillandningskust för sandvandring genom denna unika hörneffekt.

   Här återfinns både postglaciala strandvallar och klippkuster, genom förekomst av kritkalksten, silurskiffer och kambrisk sandsten med fossila vågmärken. Området är en viktig rast- och övervintringsplats för sjöfågel. Här finns förekomst av submarina skogar samt marinbiologiska värden, framförallt genom Östersjömussla-samhället som det dominerande djursamhället.

Så bildas reservat

En länsstyrelse eller kommun får förklara mark- eller vattenområden som reservat i syfte att skydda för området värdefulla miljöer. Varje reservat är unikt och har därför egna föreskrifter. Skyddet är flexibelt och i syftet bör det framgå vilka bevarandevärden som väger tyngst.

Generellt kan det sägas att det måste föreligga ett starkt allmänt intresse för att inrätta ett reservat, vilket utvecklas närmare i förarbetet av reservatsbildningen. Förarbetet består av framtagande av underlagsmaterial som påvisar det som avses att skyddas samt områdesavgränsning och skyddsföreskrifter. Underlagsmaterialet är sedan föremål för samråd med berörda sakägare innan ett nytt reservat kan fastslås.

Än så länge är de föreslagna reservatsbildningarna bara förslag på utredningsområden, arbetet har bara inletts för det minsta av reservatsförslagen; område nr 2 - Ålabodrevet vid småbåtshamnen i Simrishamn. De båda övriga områdena är inte fastslagna i sin utbredning utifrån detta kartunderlag utan kartan visar var intressanta områden att utreda vidare finns.

Intressena inom områdena är många, de omfattas av olika riksintressen och andra på förhand reglerande förordningar. För område 1 är exempelvis riksintresse för totalförsvarets militära del närvarande och inom område 3 finns både kablar förlagda på havsbotten och ett undantagsområde som möjliggör trålfiske innanför trålgränsen. Trots på förhand reglerande intressen bör inte de föreslagna områdena för utredning av reservatsbildning innebära någon intressekonflikt då sakinnehåll och intressekonflikter löses i de kommande arbetet med bildande av reservat och tydliggörs i reservatsföreskrifterna. Tvärt om kan de olika intressena innebära ett förstärkt skydd då exempelvis påverkansområde för totalförsvarets militära del som finns för område 1 i sig innebär en restriktion i att området inte kommer kunna bli föremål för exploatering.

Bildande av reservat bör ske i samråd med länsstyrelsen, och i samband med denna dialog utreds också om kommunen står som huvudman för reservatet eller om länsstyrelsen har möjlighet att ta denna roll.

Kommunen kommer inte att initiera arbetet med en reservatsbildning för område 1 utan att ha fört ytterligare dialoger med Försvarsmakten. Kommunen avser inte att genomföra åtgärder som på något sätt riskerar att påverka Försvarsmaktens riksintresseanspråk negativt och kan inte samsyn uppnås kommer inte förslaget för område 1 att kunna genomföras.

Strategi 3.

Balans mellan intressen

Fysisk planering handlar om att balansera olika intressen. Avvägningar görs så att företräde ges åt en sådan användning som från allmän synpunkt medför god hushållning (PBL 2 kap 2 §). Mark-och vattenanvändningskartan är den fysiska plan som anger den framtida användning av kommunens havsområde. Den utgör en topprioritering och anger vilka värden och intressen som är viktigast att värna och inrymmer inte alla intressen och aktiviteter som sker i alla dimensioner. Strategierna som hör till denna plan är kompletteringar och fördjupade ställningstaganden som tolkas tillsammans med mark- och vattenanvändningskartan.

Kustzon

Naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv ges särskild hänsyn inom kustzonen. Området är viktigt för kommunens attraktivitet och besöksnäring och för friluftslivets intressen så som bad, båtliv och andra vattenaktiviteter. Om behov av anläggningar för dessa ändamål uppstår behöver påverkan av dessa utredas vidare.

Det ska vara god framkomlighet för det båtbundna friluftslivet och det bör kunna muddras i grunda områden, dumpning av muddringsmassor bör dock undvikas. Området följer gränsen för var trålfiske får bedrivas, 4 nautiska mil från kusten. Inom område Kustzon är det inte tillåtet att fiska med trål.

Öppet hav

Inom detta område kan flera olika funktioner samexistera varför ingen specifik användning preciseras. Eventuella ianspråktagande behöver utredas vidare och det behöver finnas god framkomlighet i området. Naturvärden i havet ska ges hänsyn.

Sjöfart

Riksintresset för farled ges företräde inom detta område. Verksamheter som äventyrar framkomligheten får inte förekomma. Hänsyn behöver tas till Försvarsmaktens verksamhet vilken kan komma att påverka sjöfartens framkomlighet i vissa särskilda fall

Påverkansområde för totalförsvarets militära del

Vid prövning i ärenden ges försvarsmaktens intressen företräde framför andra intressen i enlighet med miljöbalken 3 kap. 10 §.

Arkeologiskt prioriterat område

De kustnära grundare områdena är intressanta ur arkeologisk synpunkt. Vid verksamheter som påverkar havsbotten ska särskild hänsyn tas.

Kabelreservat

Utmed befintlig kraftledning pekas en 1 km bred korridor ut för både befintlig och framtida möjliga sjökablar.

Särskilt prövningsområde

I tillståndsprövningar, planläggning och vid lovgivning i kustområdet, 2 km in från strandlinjen, ska markens lämplighet utredas närmare vid byggnation inom område under + 5 möh (RH2000).

Markens lämplighet ska också utredas närmare om risk föreligger för erosion eller höga grundvattennivåer.

Förslag - Marina reservat

Förslag om områden för marina reservatsbildningar. Anpassning till eventuellt motstående intressen föreslås behandlas i kommande reservatsföreskrifter.

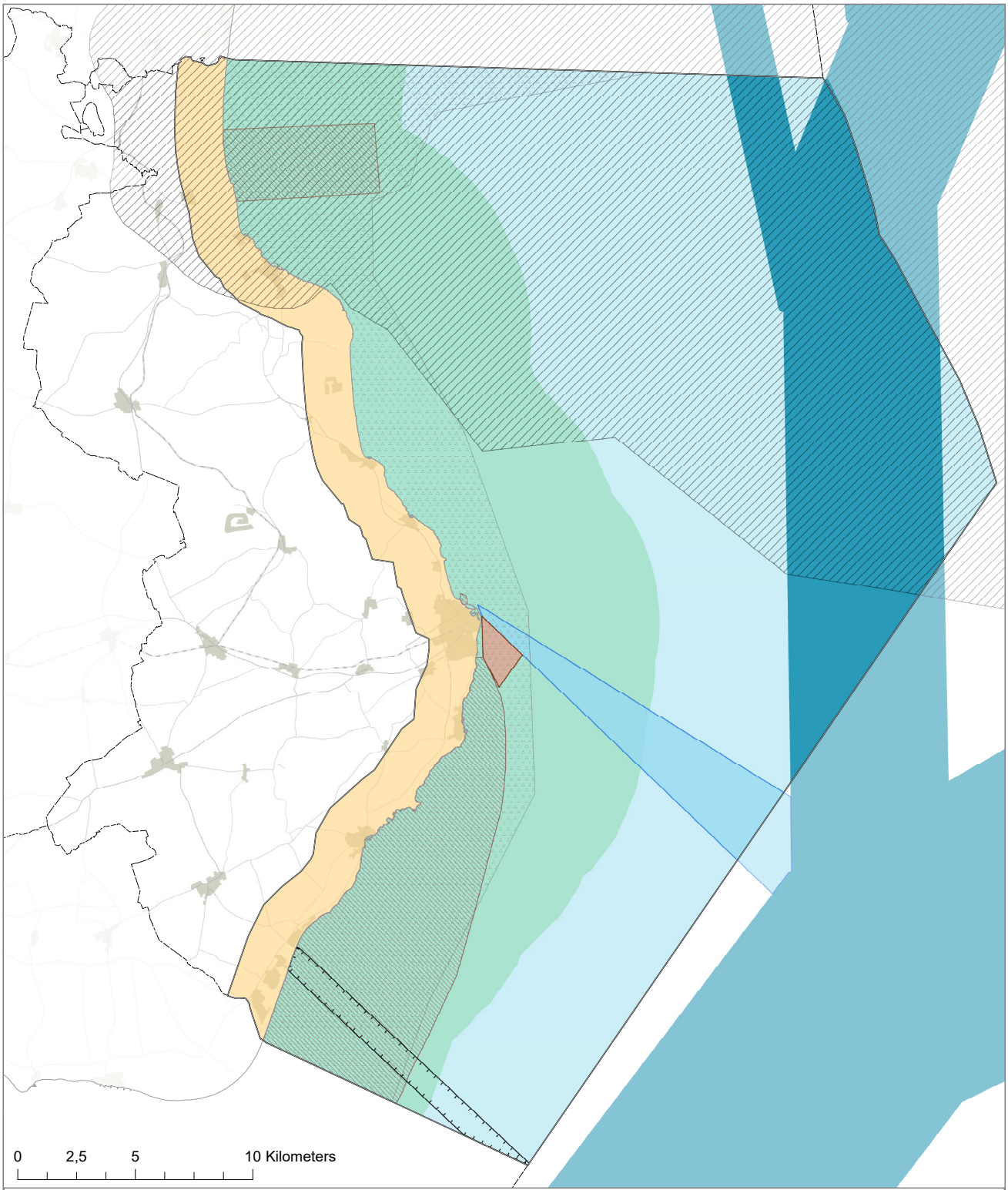
Utredningsområde - Sjöfart

Förslag om område för kopplande farled mellan Simrishamns hamn och befintlig farled av riksintresse. Hamnen i Simrishamn är en viktig nod för kopplingen mellan hav och land.

Utredningsområde - Hamn

Förslag om område var hamnanknutna verksamheter kan lokaliseras. Inom detta område föreslås möjligheten prövas för större fartyg att exempelvis ankra, byta besättning eller läa vid storm.

Hänsyn ska fortfarande ges till natur- och kulturvärden i kustzonen och aktiviteter i området kan behöva föregås av utredningar.

MARK- OCH VATTENANVÄNDNINGSKARTA

Kustzon
Område där naturvård, kulturmiljövård rekreation och friluftsliv ges särskilld hänsyn.

Öppet hav
Område där ingen specifik användning presiceras. Här kan flera funktioner samexistera

Sjöfart
Även område utanför kommunens havsområde visas av tydlighetsskäl.

Påverkansområde för totalförsvarets militära del
Även område utanför kommunens havsområde visas av tydlighetsskäl.

Arkeologiskt prioriterat område
Vid verksamheter som påverkar havsbotten ska särskild hänsyn tas.

Ledningsreservat sjökabel

Särskilt prövningsområde
Område var särskild prövning av markens lämplighet ska ske vid byggnation då risk för översvämning, erosion eller höga grund-vattennivåer föreligger.

Förslag Marina reservat
Förslag om område för Marina reservatsbildningar

Utredningsområde Sjöfart
Förslag om område för sjöfart till befintlig farled.

Utredningsområde Hamn
Förslag om område var hamnanknutna verksamheter kan lokaliseras.

Planområdesgräns

Strategi 4.

Bevara och utveckla friska ekosystem

Friska ekosystem längs kusten och i havet är en nödvändighet för en hållbar utveckling. Allting hänger samman och ekosystemen inom planområdet är viktiga både som en hållbarhetsfaktor och som en förutsättning för kustens och havets attraktionsvärden. Kustens naturvärden är väl kända och kunskaperna kring havet ökar hela tiden, även om vi fortfarande har mer att lära och behöver kartlägga ekosystemen i havet.

Påverkan på och förändringar i de marina ekosystemen, kan i förlängningen få påtagliga konsekvenser för det lokala samhällets utveckling. De tjänster som ekosystemet levererar i form av exempelvis natur- och kulturvärden, ger effekter på näringsliv, intäkter, sysselsättning och attraktionsvärde för boende och turism, och är viktiga att lyfta fram. Havets kvalitet är en grundförutsättning för många kustbaserade aktiviteter och beroende av åt vilket håll utvecklingen sker kan olika scenarion tänkas för berörda områden (se i kap. Konsekvenser för analys kring scenarion).

Åtgärder för minskade stressfaktorer på ekosystemen kan på sikt öka ekosystemens återhämtningsförmåga eller resiliens och med det en bättre beredskap för framtida stressfaktorer och påverkan från faktorer såsom invasiva arter, oljespill och klimatförändringar. Åtgärder kan således öka den samhällsekonomiska bärkraftigheten och verka för en hållbar utveckling som är gynnsam både ur lokal och regional synpunkt, samt vara ett led i miljömålsarbetet.

Sammanfattning av strategier för att bevara och utveckla friska ekosystem

- Naturen och dess ekosystem ska förvaltas och värderas som en förutsättning för människans välbefinnande och ekosystemtjänsterna. Dessutom har naturen samtidigt ett egenvärde och ska inte enbart bevaras till vår nytta utan även utifrån djurs och växters behov.
- Vattenområden och våtmarksområden ska inte exploateras så att deras biologiska egenskaper försämras.
- De kustnära, grundare, områdenas värden ska värnas utifrån sin funktion som uppväxtmiljö för fisk och rastlokal för sjöfågel. Åtgärder som kan påverka områdets ekologiska funktion ska inte tillåtas.
- Strategier för att möta klimatförändringarnas effekter ska tas fram. Som ett led i att reducera eventuella förluster av biologiska värden ska hänsyn till naturens möjlighet för reträtt tas.
- Arbetet med att minska utsläpp, föroreningar och näringsläckage till havet ska fortsätta, bland annat genom upprustnings- och kapacitetshöjande arbete för kommunens reningsverk.
- Kommunen ska färdigställa en kommunal VA-plan och en dagvattenpolicy med syftet att minska belastning på vattendrag och havsmiljön.
- För att minska transporten av näringsämnen till havet ska kommunen genom samverkan med markägare arbeta förebyggande med återställande av våtmarker. Kommunen ska även fortsättningsvis samarbeta med de olika lokala vattenvårdsförbunden.
- De kvarvarande naturmarkerna och grönområdena som finns inom kustens bebyggelseområde ska bevaras för att minska stressen i kustekosystemen.

4 Planeringsförutsättningar

Detta kapitel beskriver de planeringsförutsättningar som ligger till grund för de tidigare redovisade planeringsstrategierna. Kapitlet sammanfattar bilden av planområdet utifrån ett nuläge och anger de förutsättningar som planen utgår ifrån.

Nulägesbeskrivning

Kust- och havsområdet är en viktig del av Simrishamns kommun. Ungefär två tredjedelar av kommunens yta består av hav. Den nästan sju mil långa kuststräckan omfattar såväl kustorterna med sina åtta hamnar som de i översiktsplanen utpekade gröna pauserna emellan dem. Här inryms en varierad struktur av äldre och nyare bebyggelse, sand- och klippstränder, strandängar samt barr- och lövskogar. Det är naturområden inbjuder till rekreation och friluftsliv. Men här inryms också viktiga näringar som ska samsas med turism och de värdefulla naturområdena. Tillsammans utgör dessa komponenter en helhet som dock är sprungen ur olika typer av landskapskaraktärer.

De övergripande värdena i kustlandskapet är knutna till olika strukturer och samband som inte låter sig avgränsas i områden. De biologiska värdena är beroende av landskapsekologiska förutsättningar, som i sin tur skapar spridningsmöjligheter eller spridningsbarriärer för olika arter. Kulturmiljövärdena består av ett stort antal strukturer och samband som byggts upp under olika tidsepoker. Det kan röra sig om bymiljöer som centra i odlings- eller fiskebygder, forntida gravanläggningar eller särpräglade landskapsavsnitt. Dessa strukturer utgör en mycket viktig beståndsdel i de samlade natur- och kulturmiljövärdena.

Havet, med tillhörande kustområde, har ett högt värde ekonomiskt sett. Det innebär att många intressen samlas inom kustzonen, vilket i sin tur innebär ett exploateringstryck. Permanent- och fritidsbostäder, detaljhandel och service, hamnverksamheter, fiske, industrier och turism samsas inom samma område och utgör attraktionskraften längs kusten.

Samtidigt är vårt vackra hav ett av världens mest förorenade. Övergödning, överfiske, utsläpp av miljögifter samt den ökade sjöfarten har gjort Östersjön till ett hav i kris. Under tusentals år har vi betraktat havet som oändligt. Vi kunde segla på det i evigheter och fortfarande upptäcka nya havsområden. Vi kunde fånga så mycket fisk vi ville och det fanns alltid mer. Vi kunde slänga vårt avfall direkt i havet och det försvann. Dessvärre finns fortfarande detta synsätt i vårt förhållande till havet kvar i många avseenden, men insikten ökar om att havet endast kan vara en tillgång för oss om vi vårdar det på rätt sätt. Östersjön går att rädda, och vi har allt att vinna på att göra det!

Miljötillståndet i Östersjön

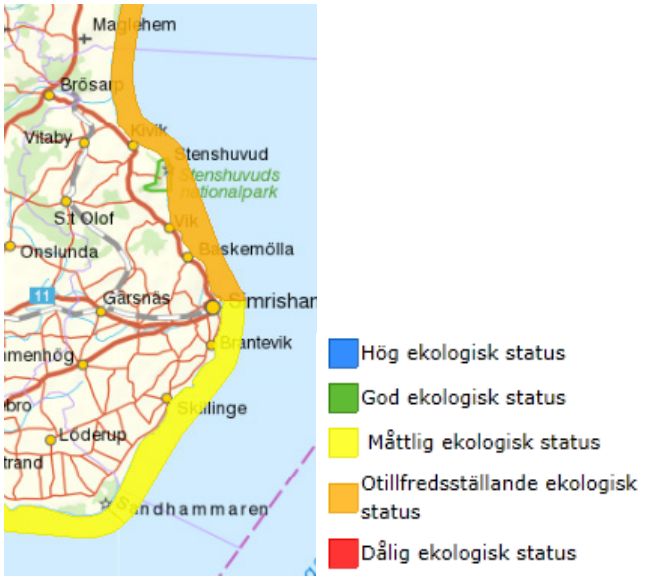
Statusbedömning av havsmiljön

Alla större vattenförekomster statusklassas i enligt med vattendirektivet, en klassning som ger en bedömning av vattnetmiljöstatus. För kustvatten görs bedömningen inom den zon som endast omfattas av det kommunala planeringsansvaret, det vill säga från baslinjen och en nautisk mil ut. Vidare görs bedömningen genom att olika parametrar sammanvägs och därigenom avgörs vattnets kvalitet, det vill säga status. Statusklassningen görs utifrån två olika bedömningsgrunder, den ekologiska- och den kemiska statusen, och mätningarna görs i ytvattnet. Målet som framgår i vattendirektivet är att statusen ska vara god eller hög och den får inte försämras, om inte, tas ett åtgärdsprogram fram, med syftet att uppnå rätt status. Mätningar görs både i naturliga, i konstgjorda och i kraftigt modifierade ytvatten.

Den ekologiska statusen omfattar tre kvalitetsfaktorer som bedöms i en prioriterad ordning och sedan klassificeras i en femgradig skala. Kvalitetsfaktorerna är 1. Biologiska, 2. Fysikaliska-kemiska, 3. Hydromorfologiska. Den kemiska statusen bestäms genom att på förhand bestämda förorenande ämnen mäts. Den kemiska statusen klassificeras i en tvågradig skala som utgår ifrån om ett ämne överskrider sin miljökvalitetsnorm eller inte.

Enligt *VISS (vatteninformationssystem i Sverige)* – vattenkarta framgår det att kustvattnet i Simrishamns kommun är av otillfredsställande ekologisk status i norra delen av kommunen och måttlig ekologisk status i söder. Vad gäller den kemiska statusen för kommunens kustvatten där klassningen uppnår ej heller denna god status enligt *VISS*.

Längre ut i havet, utanför kustvattnet (längre ut än en nautisk mil), uppnås inte heller god kemisk status enligt klassificering för Hanöbuktens utsjövatten som görs enligt havsmiljöförordningen. Bedömningsgrunderna enligt havsmiljöförordningen skiljer sig lite från de i vattendirektivet, skala är två gradig och klassningen görs utifrån kemisk status.

Med syfte att i framtiden uppnå en god miljöstatus i Östersjön har omfattande åtgärdsprogram tagits fram både för kustvattnet och utsjön. Programmen ger förslag på åtgärder som, stora som små, har en positiv effekt på Östersjön som slutrecipient. Bedömningen är att god status uppnås år 2027 genom att de åtgärder som presenteras i programmen genomförs. Det finns dock osäkerheter kring framtidsprognosen då denna är beroende av att omfattande insatser genomförs.

Kumulativa effekter

VISS – vattenkarta lyfter inte bara statusklassning för det kustnära havsområdet utan här framgår också andra utmaningar som tillsammans bidrar till Östersjöns utsatta miljötillstånd. Det talas om begreppet kumulativa effekter som innebär att många olika faktorer hopar sig och tillsammans bidrar till Östersjöns dåliga mående. Miljögifter, så kallade invasiva främmande arter och övergödning är alla komponenter som gör att Östersjön inte mår bra. Detta, tillsammans med de på förhand givna hydrologiska förutsättningarna som bland annat innebär låg omsättning av syrerikt saltvatten, har gjort att ekosystemen är utsatta för en stor stress. Även utan yttre påverkan lever det marina livet på många sätt på sin fysiska utbredningsgräns för vad det klarar av. Syre är nödvändigt för allt liv i havet men tillförseln av syre är begränsad i Östersjön. Ytvattnet syresätts genom utbyte med atmosfären och växternas fotosyntes medans de djupare områdena är helt beroende av att nytt syrerikt saltvatten kommer in och blandas med sötvattnet. Men då bottnen i inloppen, bland annat Öresund, består av en rad platåer som hindra den tyngre ingående saltvattensströmmen som går under den lättare utgående sötvattensströmmen att tränga igenom sker ingen omblandning.

Resultatet är att bottenområden blivit så syrefattiga att det talas om bottendöd i Östersjön. Det finns beräkningar som säger att det på djup över 80 meter helt saknas liv på bottnarna, och detta är något som förstärks genom det näringsläckage som pågår. Detta beror på att övergödningen gynnar fintrådiga alger och bakterier som i slutändan hamnar på bottnarna och förbrukar syret när de bryts ner.

Havet som livsmiljö

Även om bottendjupet är stort inom Simrishamns kommuns havsområde är det inte så djupt som 80 meter, djupaste området är cirka 70 meter. Således finns det inga döda bottnar i kommunen än men problematiken är viktig att känna till. 80 meter är inget statiskt tal utan detta kan förändras.

Det pelagiala ekosystemet (den fria vattenmassan) utgör grunden för ett fungerande ekosystem i havet. Växtplankton utgör basen i näringskedjan och är starkt beroende av omgivningsfaktorer som näring, ljus och temperatur. I mitten av näringskedjan finns djurplanktonen som regleras av mängden växtplankton och predationstryck från småpredatorer. Småpredatorer som i sin tur är föda åt större predatorer. I ett friskt ekosystem finns en balans mellan växt- och djurplankton samt predatorer men övergödning och överfiske har rubbat denna balans i Östersjön. Samtidigt som näringsläckaget från land som gynnar växtplanktonproduktionen är stort har djurplanktonen minskat till följd av överfiske av de stora predatorerna. När de stora predatorerna, som torsk, fiskas ut har de mindre predatorerna som livnär sig på djurplankton ingen naturlig fiende. Således minskar mängden djurplankton och har inte möjlighet att hålla nere den ökande mängden växtplankton. De kraftiga algblomningarna är en av effekterna av detta.

Bottenfauna på mjukbottnar har en viktig ekologisk funktion då den bryter ner organismer och annat organiskt material samt rör om och syresätter bottnarna. Mätningar som gjorts i Västra Hanöbuktens vattenområde (den del av Hanöbukten som kommunens vattenområde tillhör) visar dock att antalet bottenlevande arter minskat till hälften, från 14 till 6 arter, under åren 1990 – 2012 samtidigt som bestånd också blivit mindre, därefter har nivåerna återigen stabiliserats. Det är en minskning som har betydelse för det marina ekosystemet på flera olika sätt. Dels för att viktiga födokällor för fisk försvinner och dels för att det har en direkt påverkan på bottenmiljöns tillstånd. Då bottenlevande djur försvinner bryts det organiska materialet som hamnar på bottnen istället ner av bakterier. Vid denna typ av nedbrytning uppstår det, som tidigare beskrivits som bottendöd, en process som är syrekrävande. Då syret förbrukas lämnas den kvarvarande bottenfaunan med två val, att fly till andra områden eller att dö ut.

Naturvärden

Kusten vid havet

Landskapet i Simrishamns kommun är för svenska förhållanden synnerligen unikt och karaktäriseras av en stor mångfald och rika kontraster. Växlande topografi, småskalighet varierade mark- och berggrundsförhållanden, det milda klimatet samt närheten till havet, har bidragit till uppkomsten av sällsynta och varierande naturtyper och därmed förutsättningar för en rik biologisk mångfald.

Skåne tillhör vegetationsmässigt den nemorala zonen där ädellövskog är den dominerande ursprungliga naturtypen. Att Skåne vegetationsmässigt tillhör övriga europeiska kontinenten snarare är den Skandinaviska förklarar varför vi i Simrishamns kommun har en mycket hög biologisk mångfald i vår natur.

Kommunens landskapskaraktärer grundar sig i de bördiga jordarna och det kuperade landskapet. I söder är stora delar av kommunens markarealer odlad mark medan mer av den ålderdomliga karaktären, med ett mer småbrutet landskap, finns kvar i norr eftersom det inte är lika gynnsamma odlingsförhållande här. Kuststräckan i de norra delarna av kommunen, från Simrishamn och norrut, är mycket varierad och innehåller en rad olika landskapstyper. Här finns hedbokskogar, rika blandädellövskogar, torrhedar och kalkrikkärr. Även sandstäpp, exempelvis i området vid Verkeån, förekommer och norrut breder en milsvid sandstrand ut sig.

Varierad strandkaraktär vid Haväng där Verkeån mynnar ut.

I de södra delarna av kommunen breder sandstränderna ut sig, som här vid Borrbystrand.

Södra delarna av kommunens kuststräcka domineras av vidsträckta sandstränder och däremellan finns allt från strandängar till långgrunda vikar. Bitvis, framförallt mellan Simrishamn och Brantevik, finns även sandstenshällar, granitklippor och alkärr. Längs sandstränderna i söder har betydande tallområden planterats för att binda den tidigare omfattande sanddriften.

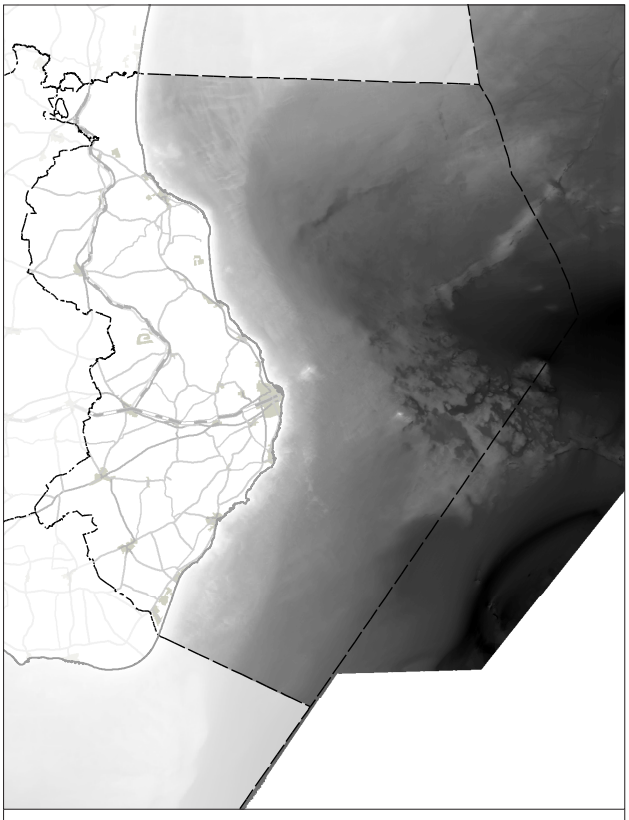
Östersjön

Östersjön är ett avgränsat havsområde i norra Europa som genom Öresund och de danska Bälten, via Kattegatt och Skagerrak, står i förbindelse med Nordsjön och Atlanten. Östersjöns area är något under 400 000 km2 vilket motsvarar 0,1 % av världshavets yta.

Östersjön är ett grunt hav med ett medeldjup av knappt 60 m. De trånga utloppen genom Öresund samt Stora och Lilla Bält i kombination med sötvattentillförsel från ett landområde som är fyra gånger större än Östersjön gör att salthalten är betydligt lägre än i Atlanten i övrigt (läs mer om salthalt i nästa stycke). Den trånga förbindelsen med resten av världshavet medför även att tidvattnet i Östersjön är mycket svagt utvecklat med en tidvattenhöjd (skillnaden mellan låg- och högvatten) på endast några centimeter.

Östersjöns ringa geologiska ålder i kombination med dess tidigare växlingar mellan sötvattenssjö och avgränsad havsarm har inneburit att relativt få arter hunnit eller kunnat etablera sig där eftersom de

ekologiska förutsättningarna varit skiftande; Östersjön är ett av de artfattigaste havsområdena i världen. Östersjön är i sin biologi starkt påverkad av tillfälliga saltvattensinbrott via Öresund och de danska Bälten med ofta långa perioder däremellan av stagnerande saltvatten, särskilt i de djupa delarna. Den markanta skiktning som uppstår, mellan det saltare djupvattnet och det utsötade ytvattnet är dels beroende av tillförseln av saltvatten och också av det kraftiga sötvattenstillflöde via vattendrag. Skitningen på ca 60 m djup har stor betydelse för utbredningen och överlevnaden av djuren och deras larvformer. Djupa delar i Östersjön saknar djur på grund av syrebrist.

Salthalt

För livet i Östersjön har salthalten en stor betydelse. Östersjön är ett av världens största brackvattenhav, vilket innebär att det har en betydligt lägre salthalt än övriga hav.

Saltvatten strömmar in i Östersjön från Nordsjön via Öresund och Stora och Lilla Bält. Samtidigt rinner stora mängder sötvatten in via älvar och floder runt kusterna. Ett överskott av sötvatten strömmar söderut längs ytan och pressas ut i Kattegatt. Denna motström tillsammans med de trånga och grunda passagerna genom sunden gör det svårt för saltvatten att komma in. Det är främst i samband med riktigt djupa lågtryck under höst och vinter som mycket saltvatten kan flöda in från Kattegatt, men det gör att det tar så mycket som 20-30 år för vattnet i Östersjön att bytas ut.

Salthalten i södra Östersjöns ytvatten, öster om Bornholm, är ca 7–8 promille och bottenvattnet är 14–16 promille. Vilket kan jämföras med salthalten i världshaven som i genomsnitt ligger på 35 promille. Överallt där djupet tillåter ökar salthalten från ytan mot bottnen. På många håll orsakar vinden, speciellt på vintern, en omblandning av ytvattnet. Då bildas ett ytskikt med relativt homogen, men låg salthalt, under vilket salthalten ökar snabbt och plötsligt med djupet i ett språngskikt (haloklin). Under språngskiktet sker en långsammare ökning av salthalten ju närmare bottnen man kommer.

Djupet till salthaltssprångskiktet beror i första hand på blandningens intensitet i relation till vattnets uppehållstid inom olika delar av Östersjön. Djupast ligger det i norra delen av Egentliga Östersjön (ca 70 m)[2]. Språngskiktet bildar ett spärrskikt som förhindrar bl.a. tillförsel av syrgas från ytskiktet, och därför är syrgashalten under språngskiktet alltid låg.

2. Egentliga Östersjön kallas den del av Östetsjön som sträcker sig från Ålandshav till de danska Bälten.

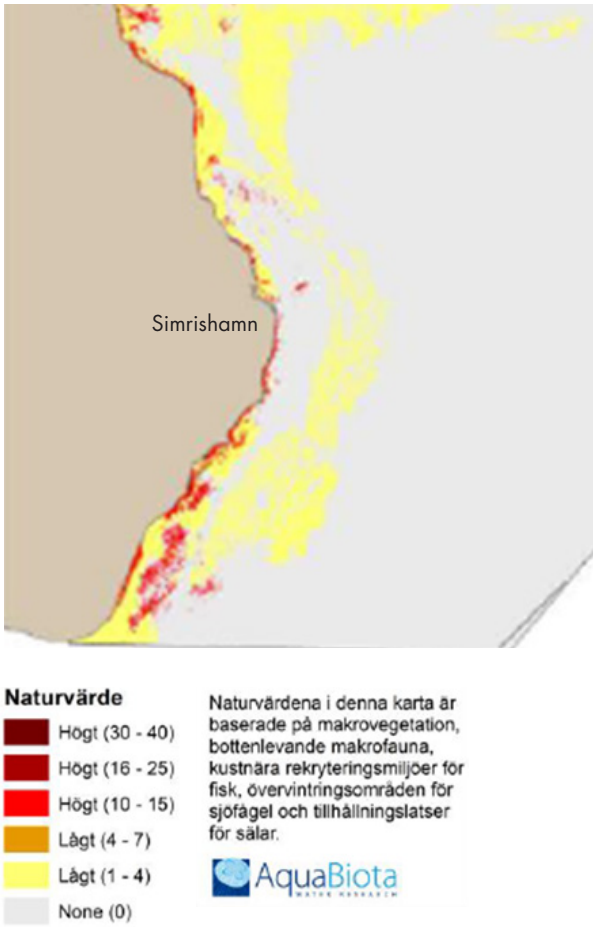
Salthalten påverkar organismerna

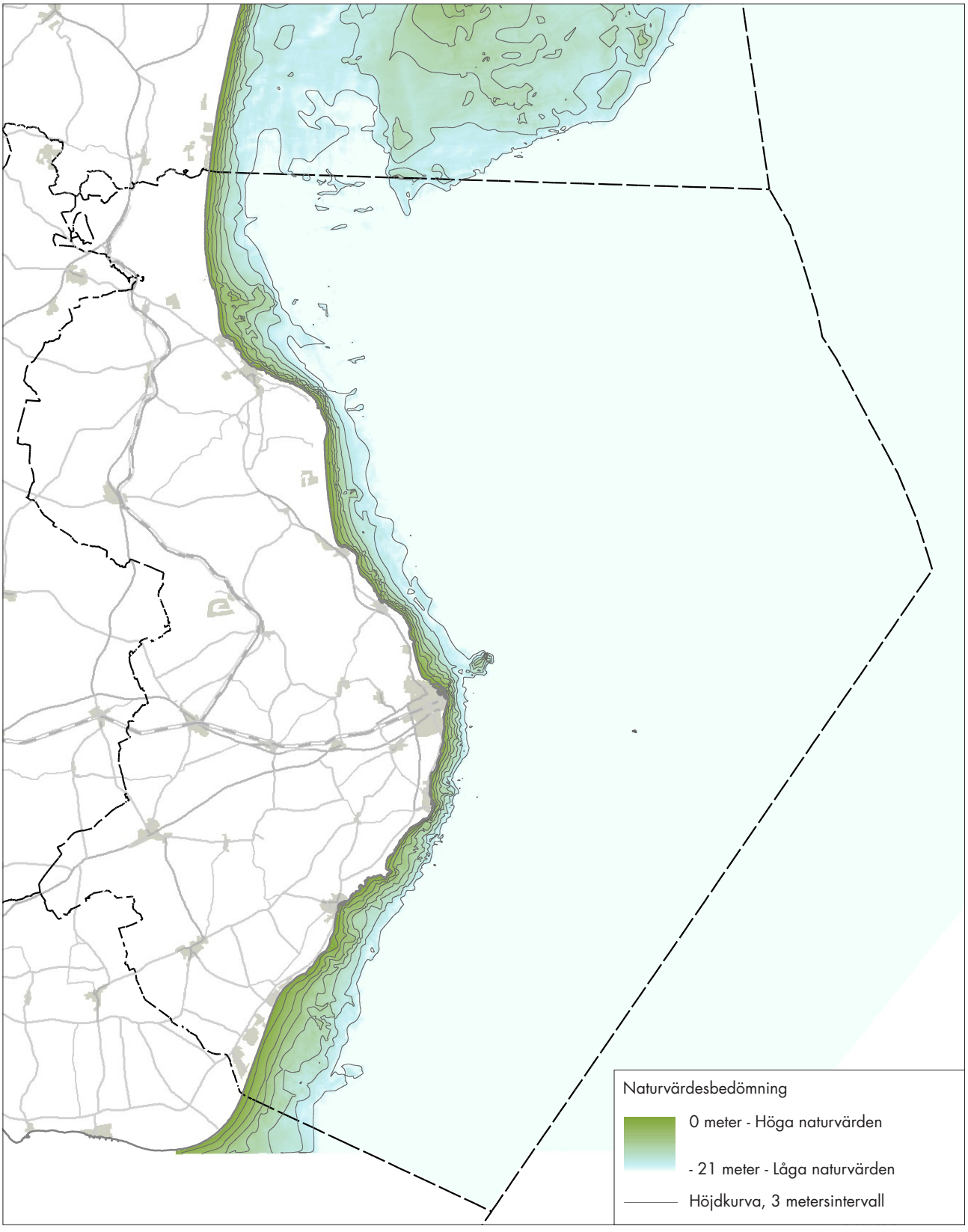
Området väster om Bornholm är ett övergångsområde mellan de betydligt mer marint präglade delarna från Öresund och norrut. Området kännetecknas av stora och snabba växlingar i såväl temperatur som salthalt, på grund av inströmning av saltare och kallare vatten från Kattegatt. Vattenomsättningen blir livlig. För att kunna leva här måste organismerna antingen vara mycket toleranta mot förändringar i olika omvärldsfaktorer, ha speciella skyddsanordningar eller helt enkelt snabbt kunna förflytta sig till områden med mer gynnsamma förhållanden.

Denna förutsättning har skapat en unik blandning av olika salt- och sötvattensarter. Men följden är också att biodiversiteten är lägre och ekosystemet därmed är mera känsligt för rubbningar. Längs Skånes sydkust, från väst till Hanöbukten i öster, minskar salthalten och antalet arter är betydligt fler på västkusten än i havsområdet kring Simrishamn. Många av arterna här lever på sin utbredningsgräns för vad fysiologikst klarar av. I denna del av Östersjön lever ett hundratal olika arter men generellt är bestånden stora med många individer.

Ett bra exempel på detta är blåmusslor i Östersjön. Blåmusslan lever normalt i, och är således anpassad till, en salthalt som finns i exempelvis Nordsjön. Vattnet i Östersjön är jämförelsevis sötare och blåmusslan har det tuffare där. Trots detta är blåmusslan mycket vanlig i Östersjön det är fullt synligt att de är betydligt mindre och växer långsammare i Östersjön än i Nordsjön. Det kan bero på att mycket energi går åt för att skydda sig mot den låga skadliga salthaltens inverkan på djurets celler. Blåmusslan är fysiologiskt stressad redan ”normalt” i Östersjön och har därför mindre tolerans mot ytterligare störningar. Detta gäller många organismer i Östersjön och är en anledning till varför detta hav är så känsligt för miljöstörningar.

På så vis är näringsväven i Egentliga Östersjöns ekosystem enkel jämfört med andra hav. Det finns endast få arter inom varje grupp (exempelvis betare, filtrerare eller rovdjur), vilket gör ekosystemet mer sårbart. Om en art slås ut av någon anledning, är det inte säkert att det finns en ersättare som kan fylla dess funktion i systemet. Blåstång och torsk är exempel på arter som minskat kraftigt, vilket påverkat hela ekosystemet. Men trots tuffare levnadsförhållanden i Östersjön har alla förekommande marina miljöer potential att hysa höga naturvärden, inte minst utifrån perspektivet olika fiskarters födosöks-, förökнings- och uppväxtmiljöer.

Kartbilden illustrerar de områden där förutsättningar för höga naturvärden finns. Färgskrafferingen och höjdkurvorna visar djup ner till 21 meter, vilket är så djupt solens strålar tar sig och bidrar med fotosyntes (cirka 20 meter). Det batymetriska förhållandet stämmer väl överens med Aqua-biotas naturvärdesanalys på föregående sida. Det är också inom detta område, ner till cirka 20 meter, som störst förutsättningar för arkeologiska lämningar finns. Detta då medelhavsnivån på grund av inlandsisar var på denna nivån när stenåldersmänniskan bosatte sig i Skåne. Läs mer om marinarkeologi i kap. Kulturvärden.

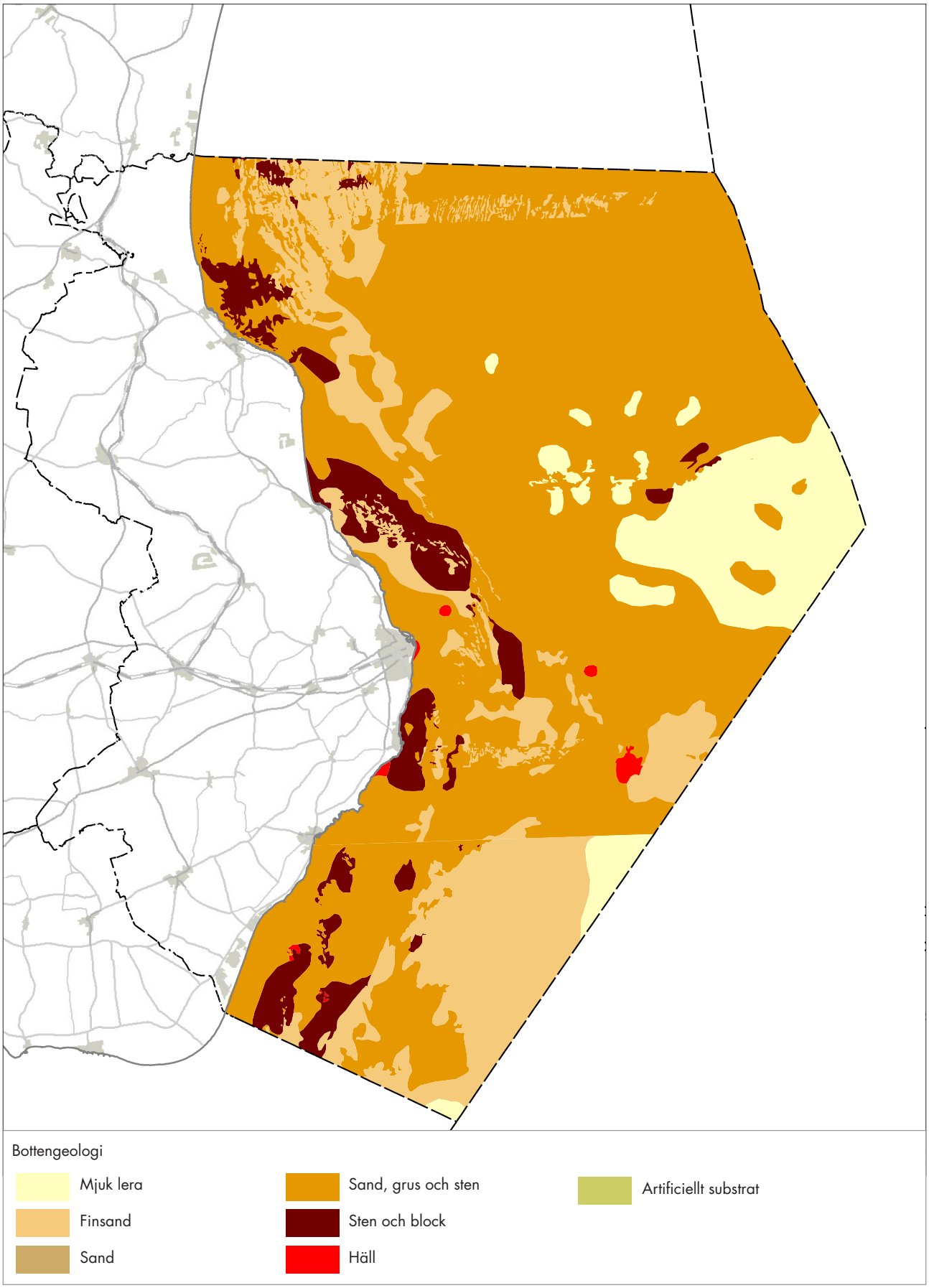
Bottnarna

Bottnarna i havet längs kommunens kuststräcka är av mycket varierande karaktär. I söder och norr dominerar grunda, sandiga havsbottnar, medan det däremellan kan bli mycket djupt nära land. Klippor och stenbottnar med olika slags algsamhällen växlar med mer eller mindre obevuxna sandbottnar. På havsbottnen styr ljustillgången i hög grad förekomsten av vegetation som ålgräs, som är en blomväxt, blåstång och andra viktiga makroalger. Allt eftersom ljuset avtar minskar antalet fotosyntesbaserade och därmed ljuslevande arter och vid cirka 15 meters djup finns bara möjlighet för ett fåtal arter att existera. Den batymetriska kurvan (bottendjupet) för havsområdena inom Simrishamns kommun går relativt snabbt nedåt och bottendjupet blir snabbt stort, vilket också tydliggörs på naturvärdeskartan som visar att den undervattensvegetation som finns, är kustnära.

Trots att hårdbottnar, som exempelvis blottlagd berggrund utan sedimenttäcke, upptar en liten yta totalt sett av havsområdet, står de för en stor andel av de vegetationsklädda havsbottnarna i kommunen. Dels för att dessa bottnar i högre grad finns kustnära där bottendjupet är mindre men också för att dessa skapar mer gynnsamma förhållanden för vegetation. De utgör både ett stabilt underlag för olika arter att fästa sig på och en varierad miljö som gynnar en mångfald i bottenbiodiversiteten.

I Östersjön utgör blåstången basen i ekosystemen med sina fleråriga algsamhällen. Blåstången återfinns på ett djup mellan 0,5 till 7 meters djup och vid 10 meters djup tar rödalgerna vid. Dessa täta algmattor och blåstångsskogar är mycket viktiga miljöer för en mångfald av djur, inte minst fiskar som finner skydd och föda här. Hårdbottnar, ned till 10 meters djup, utgör även en viktig livsmiljö för blåmusslor, som i gynnsamma förhållanden lever i stora bestånd med en hög individtäthet. Blåmusslorna är dels en födokälla för andra djur men fyller även en annan viktig ekologisk funktion. De filtrerar en stor mängd vatten då deras föda består av mikroskopiska organismer och binder då samtidigt kväve och fosfor som omvandlas till protein. Det innebär att blåmusslorna genom sin filtrering minskar halten av näringsämnen i havet och har en positiv inverkan på övergödningsproblematiken. En blåmussla kan ensam filtrera flera liter vatten i timmen och tillsammans så beräknas Östersjöns blåmusslor filtrera motsvarande hela Östersjöns vattenvolym minst en gång per år.

På sedimentbottnar, mellan 3 till 6 meters djup, utgör ålgräs vanligen den dominerande växtligheten. Ålgräsängar pekas ofta ut som en av de viktigaste habitaten i svensk havsmiljö. De fungerar dels som lek- och uppväxtmiljö för en rad marina arter samtidigt som dess rötter binder sediment och motverkar drift av bottenmaterial. Men vid en inventering utförd av Länsstyrelsen i Skåne under 2016 framkom det att kusten utanför Simrishamn i stort sett saknar ålgräsängar. Orsaken till detta går återigen att härleda till de batymetriska förhållandena. Kusten är högexponerad med kraftiga vågor och strömmar och eftersom det inte finns något skydd mot detta vid en brant kust får heller inte undervattensvegetationen något fäste när vågorna slår mot stranden i full kraft.

Bottengeologi
Mjuk lera
Finsand
Sand
Sand, grus och sten
Sten och block
Häll
Artificiellt substrat

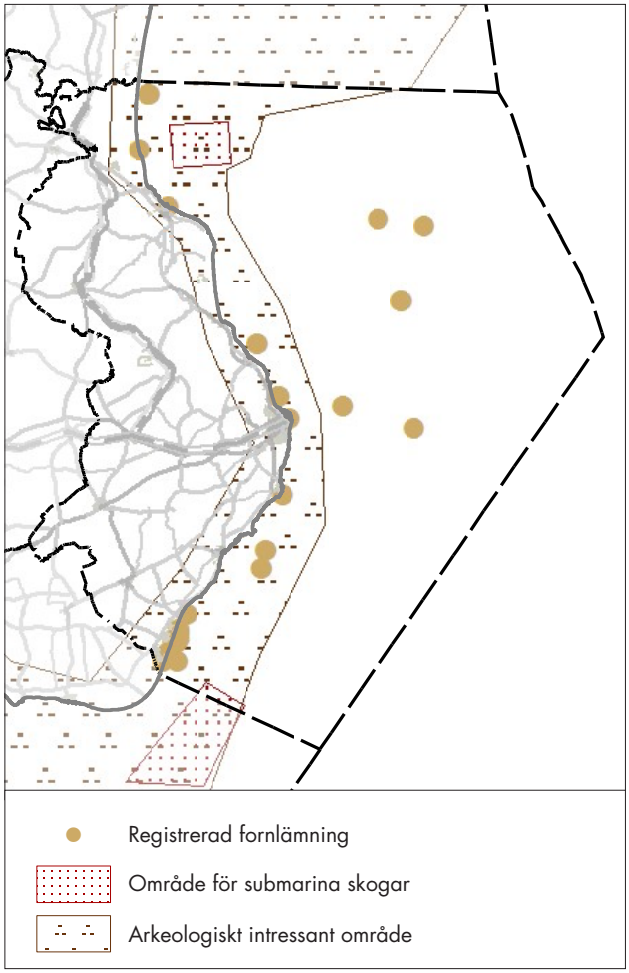
Kulturmiljövärden

Östersjöns stränder har varit bebodda av människor sedan istidens slutfas för mer än 10 000 år sedan. Kusten har sedan dess varit viktig för människan. Forntida människor sökte ofta boplatser vid havet, sjöar och andra vattendrag. Beroende på de olika karaktärerna som kommunens norra och södra delar är uppbyggda av har landskapet inte genomgått lika stora förändringar i norr. På så vis har ett mer ålderdomligt landskap, med sina naturbetesmarker, bevarats här i större omfattning än i söder.

Kulturhistoriskt sett innehåller Simrishamns kommuns kuststräcka många imponerande fornlämningar som vittnar om en tidig kolonisation. I de norra delarna, kring Kivik, finns bland annat Havängsdösen som är ett 5 500 år gammalt byggnadsverk som ligger beläget med en fantastisk utsikt över Östersjön. Här återfinns också Kiviksgraven, eller Bredarör, som är en bronsåldersgrav som mäter hela 75 meter i diameter. På Stenshuvud, strax söder om Kivik, finns ruinerna av en fornborg som kan dateras till folkvandringstid, ca 500 e Kr. Denna ruin, som är en av få fornborgar i Skåne, består av en delvis kringbyggd oval där landskapet i form av restbergets delvis branta sluttningar har utgjort ett naturligt skydd när omkringliggande mark och vatten skulle försvaras.

Byarna i den norra delen av kommunen ligger relativt glest och mellan dem syns tydliga spår av ett skifteslandskap med gårdsbildningar. Fiskelägena har uppkommit efter medeltiden och idag kvarstår Kiviks, Viks och Baskemöllas centrala delar som välbevarade bebyggelsestrukturer.

Även kuststräckan söder om Simrishamn, ner till Mälarhusen, är rik på fornlämningar. Från Simrislund och neråt mot Simris strandängar, Brantevik och Gislövshammar finns det gott om både hällristningar och gravfält. Bosättningsområden vittnar om en bebyggelsehistorik med lång kontinuitet. Det medeltida bylandskapet bestod av ganska stora byar med utmarker längs kusten. Fasta fiskelägen etablerades inte förrän på 1800-talet då Skillinge och Brantevik blev mer permanenta bosättningsplatser, till skillnad från tidigare då dessa orter var mer av en utgångspunkt för ett säsongsbaserat fiske.

Skånelinjen

Skånelinjen, eller Per Albin-linjen som den också kallas efter dåvarande statsminister Per Albin Hansson, är en unik försvarsföreteelse bestående av värn längs den Skånska kusten som tydligt visar Skåne som gränsprovins. Denna försvarslinje, som numera

är ett kulturmiljöstråk, började byggas år 1939 med syftet att fungera som ett befästningssystem längs den skånska kusten och skulle förhindra mindre båtar, sjöstridsvagnar och trupper att nå land vid en eventuell invasion.

Under 1950-talet började värnen byggas om och utvecklas. Detta pågick ända in på 1980-talet. De värn som moderniserades låg främst på Skånes östkust, vilket också speglar den tidens hotbild. De flesta värnen står idag kvar även om de är avvecklade och tagna ur bruk. Samtliga värn är viktiga delar i den helhet som Skånelinjen utgör.

Ålakusten

Kusten mellan Stenshuvud och Åhus kallas ålakusten, där ålen länge var en av de mest betydelsefulla inkomstkällorna. Kuststräckan, som till stor del utgörs av strandskog och sanddyner mellan havet och bebyggelsen inåt land, delades in i så kallade åladrätter. Ordet drätt kommer ifrån ”dra” som syftar på den fiskemetod som användes när hommorna[3] skulle vittjas. Fiskaren hade rätt att fånga ål inom sin egen drätts fiskevatten som betraktades som fast egendom och i anslutning till denna fanns oftast också en ålabod. Ålakusten har med sitt ålfiske, ålabodar och ålagillen gett en särpräglad identitet till området. Det utgör ett kulturarv och är en värdefull turistattraktion.

Idag finns cirka 60 ålabodar kvar längs kuststräckan, varav 30 fortfarande är i bruk. Totalt har det funnits ett 80-tal bodar men några har rivits och för de som inte är i bruk har i vissa fall användningen skiftat till sommarbostäder. De flesta ålabodarna byggdes under 1800-talets första hälft men nya tillkom ända fram till 1960-talet. De äldsta härstammar från 1700-talet och Krivareboden vid Stenshuvud är en sådan som fortfarande är i bruk.

Ålfisket har gett kusten en speciell karaktär, förutom ålabodarna finns också en del torkställningar för nät kvar. Det fiskas fortfarande ål längs kusten men eftersom ålen idag är en hotad art har detta också påverkat ålfiskekulturen. För att skydda detta för den Skånska ostkusten unika arv sattes Ålarvet på Ålakusten upp på *Institutet för språk och folkminnens förteckning över levande immateriella kulturarv* år 2015.

Krivareboden belägen vid stranden vid Stenshuvuds fot.

Torkställningar för ålahommor återfinns längs med ålakusten.

3. En homma är ett passivt fiskeredskap främst avsedd för ålfiske.

Dykare som undersöker submarina skogar inom projektet Landscapes lost, och utforskar miljöerna utanför Verkeåns mynning.
Källa: Projekt Landscapes lost.

Marina kulturvärden

Spåren av stenåldersmänniskans levnad som boplatser, fiske, jakt och krigsföring finns på flera platser kvar på havsbottnen i form av lämningar. Västra Hanöbukten är rikt på marina kulturvärden och ett flertal unika fynd har gjorts, och förutsättningarna för fler värdefulla fornlämningar är goda. Anledningen till att det getts så goda förutsättningar för fornlämningar på havsbottnen i Hanöbukten beror på den inlandsis som vid denna tid täckte mycket av det norra halvklotet och då band upp stora mängder vatten. Havsnivån mycket lägre än vad den är idag, cirka 20 meter, vilket innebär att dåtidens stränder idag ligger under vatten.

Ett av de mest kända exemplen är stenåldersbosättningen som finns i havet vid Verkeåns mynning. Här finns rester av ett landskap från tidig jägarstenålder, omkullfallna träd, strandkanter och rester av åfårans bottengyttjor. Landskapsfragmenten är cirka 11 000 år gamla och de äldsta arkeologiska lämningarna som funnits är några hundra år yngre. Vid dykningar i denna lokal har även rester av storskaliga fasta fiskeanläggningar hittats, fångstarmar tillverkade av hassel som kan liknas vid dagens ryssjor. Enligt kol-14-mätning dateras dessa konstruktioner till att vara cirka 9 000 år gamla, vilket gör dem till världens äldsta kända fångstanläggningar i trä. I anslutning till dessa har man också funnit bland annat eldstäder och hushållningsredskap av trä och ben.

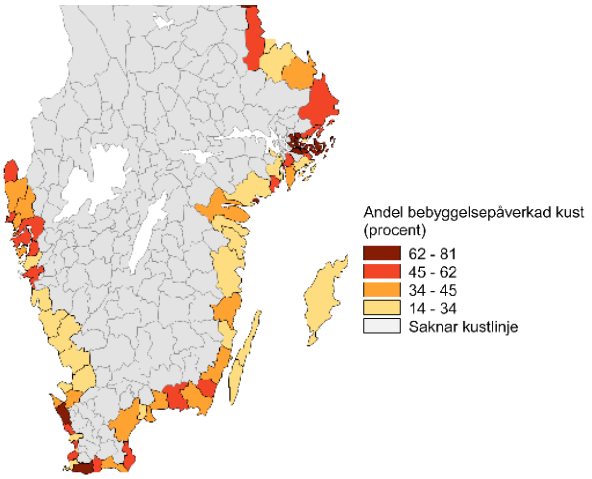
Det finns ett stort intresse av vad mer som kan finnas på de kustnära bottnarna i södra Östersjön. Detta eftersom det bräckta vattnet utgör en skonsam miljö för att bevara gamla föremål av trä som annars skulle förstörts om de funnits på land. Urskog har lokaliserats på bottnarna både i de södra delarna av kommunen, utanför Mälarhusens strand, och i norr utanför Verkeåns mynning (se karta på föregående uppslag).

Det finns många vrak inom Simrishamns kommuns vattenområde. Skepp som förlist under olika perioder, från långt tillbaka i historien till modern tid. Dessa bidrar också till varför havsområdet utanför Simrishamn är intressant ur ett marinarkeologiskt perspektiv. En arkeologisk rikedom som attraherar och skapar en intressant miljö för exempelvis sportdykare.

Fasta fornlämningar och andra särskilt värdefulla vrak skyddas av kulturmiljölagen. Det är förbjudet att utan tillstånd röra vid, ändra eller skada fasta fornlämningar och vrak. Det är även förbjudet att ta med sig saker därifrån. Fartyg som har sjunkit innan år 1850 räknas som en fast fornlämning.

Bebyggelse

I översiktsplanen redovisas kommunens bebyggelsestrategi som utgår från de nationella riksintressena skyddsvärden (som presenteras i senare kapitel) och de olika typer av natur- och kulturmiljöskydd som finns inom kommunen. En mängd intressen är koncentrerade till just kustzonen vilket format bebyggelsestrategin med sina gröna pauser. Här framgår att utbyggnadsstrategin medvetet ska syfta till att samla, förtäta och utveckla bebyggelsen, och de offentliga rummen i de större tätorterna. Bebyggelsestrategin vill värna om de unika skillnaderna mellan tät stad och täta byar, och ett glest natur- och kulturlandskap med stor kontakt med vidderna. Kustzonen med sina värdefulla naturområden representerar värden i bebyggelsestrategin som inte får gå förlorade. De gröna pauserna mellan kustorterna ska bevaras och bebyggelsestrategin tydliggör vikten av att förhålla sig mycket restriktivt till nya ingrepp i de unika och glesa naturrummen.

Bebyggelsen i Simrishamns kommun har en stark koppling till havet och flertalet orter ligger längs kusten. I kustsamhällenas ursprungliga kärnor har den äldre bebyggelsen med låga hus kring ett oregelbundet gatunät bibehållits. Gatunätet är en viktig del av miljön i de gamla samhällena och de har ofta vuxit fram organiskt, utan någon strukturerad planläggning. Alla kustsamhällena ligger dessutom i en sluttande terräng ned mot havet och gatorna, som tydligt länkas ned mot hamnarna, är på sina ställen mycket branta. Sammantaget vittnar detta bebyggelsemönster om att kustsamhällena ursprungligen byggdes för att vara en länk ut mot havet, som var en viktig näringskälla. För att inte tappa orternas historiska bakgrund är det därför viktigt att den ursprungliga karaktären får leva kvar.

Koncentrationen av bebyggelse har sedan 1960-talet ökat vilket också medfört ett ökat tryck på kusten. Det medför i sin tur att kustzonen behöver uppmärksammas särskilt, oavsett om det handlar om ett för platsen stort bebyggelsetryck med många konkurrerande intressen eller om det handlar om tillbakagång. På intilliggande karta syns det tydligt att även om Simrishamn ligger relativt stilla i sin befolkningskurva så är det attraktivt att bygga kustnära. En förklaring till hur dessa siffror hänger ihop är att cirka 44 procent av kommunens bostadsfastigheter inte inhyser någon som är folkbokförd utan ägs av säsongsboende. Detta är speciellt synligt i kustorternas äldre delar.

Simrishamns kommuns kuststräcka delas i översiktsplanen in i nio gröna pauser. De gröna pauserna mellan kustbyarna ska bevaras och bebyggelsestrategin tydliggör vikten att förhålla sig mycket restriktiv till nya ingrepp i de unika och glesbyggda naturrummen. Inom dessa områden krävs därför särskilda skäl för att ny bebyggelse ska tillåtas. Särsklida skäl i de gröna pauserna avser anläggningar och byggnation som är av allmänt intresse, och som inte äventyrar värden för natur, kultur samt värdena för turism och friluftsliv.

Hamnar

Kommunens hamnar och hamnverksamheter är mycket viktiga för kommunens identitet och attraktivitet. Hamnarna ska värnas och utformas som mötesplatser i orterna. I Simrishamns kommun finns 8 hamnar med Vitemölle, Kivik, Vik, Baskemölla, Simrishamn, norra och södra hamnen i Brantevik och Skillinge. Samtliga hamnar förutom norra hamnen i Brantevik ägs och drivs i kommunal regi medan den senare ägs och drivs av en samfällighet. Simrishamn och Skillinge är dessutom utpekade som riksintresse för yrkesfiskets landning medan de övriga träder in under kategorin kulturhamnar. Sammanlagt kommer årligen 6 000 besökande båtturister till kommunen, flertalet med Simrishamns hamn som mål.

Simrishamn

Simrishamns hamn är en av Sveriges största fiskehamnar räknat i det totala värdet av den fångst av fisk som landas. Hamnens historia sträcker sig tillbaka till 1500-talet, men stora delar av den ursprungliga hamnen förstördes vid en storm 1901. En ny hamn stod färdig 1910, då Simrishamn även fick en särskild fiskehamn. Sedan 1990-talet kan hamnen ta emot stora, moderna fisketrålare samt användas som frakthamn för upp till 90 meter långa fartyg. Totalt sysselsätter fiskenäringen i kommunen direkt eller indirekt upp mot 400 personer, vilket gör hamnen till den näst största arbetsplatsen i kommunen (läs mer i kap. Näringsliv).

Även färjeverksamheten har lång historia och det finns dokument från år 1637 som talar om färjetrafik till Bornholm. Färjetrafiken, som trafikerade sträckan Simrishamn – Allinge på Bornholm under sommarsäsongen, tog under de sista åren den var i bruk emot cirka 25 000 passagerare per säsong. Sedan 2014 har dock färjeverksamheten upphört på grund av att postgången till Bornholm, som upprätthöll verksamheten vintertid, omlokaliserades till annan rutt.

Simrishamns fritidshamn invigdes i mitten av 1980-talet med 221 fasta säsongsplatser, 60–80 gäsbåtsplatser och 100–150 utvecklingsbara båtplatser. Varje år utgår 3 000 trollingfiskare (sportfiskare) från Simrishamns hamn, framför allt under vinterhalvåret, för att fiska havsöring.

Fakta:

- Ca 250 säsongsplatser och 60–80 gästplatser.
- Tankstation, servicehus med dusch/ toalett och tvättstuga, trailerramp och latrintömning.
- El och vatten finns på bryggorna.
- Uppställningsplats på vintern.
- Båtbottentvätt installeras 2019

Flygfoto över Simrishamns hamn.
Foto: Ingvar Bengtsson

Skillinge

Fisket är fortfarande en stark identitetsbärare för orten, även om det antalet aktiva yrkesfiskare är på nedgång. Idag återfinns cirka 10 fiskare som är verksamma från och till under året i hamnen, Verksamheterna i hamnen är aktiva, med brokiga men för hamnen ändamålsenliga och typiska hus och lagerbyggnader.

Även Skillinge är känt för sitt medeltida sillfiske då de goda sillfångsterna från fiskeläget kom bland annat munkarna i Östra Tommarp tillgodo. Ända fram till mitten av 1800-talet var Skillinge ett ganska fattigt fiskarsamhälle. Under den senare hälften av 1800-talet började man med sjöfart, snart i en allt större skala. I slutet av århundradet tävlade Skillinge med Brantevik om rangplatsen bland kustens segelfartygssamhällen. Kring sekelskiftet ”fanns det fler skutor på Skillinge än karar”, har de gamla sagt.

Fakta:

- 87 säsongsplatser och 10–20 gästplatser.
- Servicehus med dusch/toalett och tvättstuga.
- El och vatten finns på bryggorna.
- Uppställningsplats på vintern.

Flygfoto över Skillinges hamn.
Foto: Ingvar Bengtsson

Kivik

Kiviks hamn präglas idag av dess karaktär som mötes- och handelsplats. Bland annat är Buhres fisk en stark magnet som ligger centralt beläget i hamnområdet. De havsanknutna aktiviteterna utgörs idag främst av ett fritidsbåtliv.

Utvecklingen av hamnområdet, som tros härstamma från 1600-talet, indikerar att den naturliga strukturen i geografin skapat ett sorts skyddat innerskär som ursprungligen gjort platsen lämplig som hamn. Genom flertalet ut- och ombyggnationer fick hamnen den form den har idag under tidigt 1900-tal. Namnet Kivik tros härstamma från ordet köp-vik.

Fakta:

- 107 säsongsplatser och 10 gästplatser.
- Toalett och duschmöjlighet.
- Uppställningsplats på vintern.

Bryggor i Kiviks hamn.

Vitemölla
Fakta:
- 55 säsongsplatser.
- Uppställningsplats på vintern.

Flygfoto över Vitemölla hamn.
Foto: Ingvar Bengtsson

Vik
Fakta:
- 45 säsongsplatser.
- Uppställningsplats på vintern.

Pirarm i Viks hamn.

Baskemölla
Fakta:
- 58 säsongsplatser.
- Uppställningsplats på vintern.

Flygfoto över Baskemölla hamn.
Foto: Ingvar Bengtsson

Brantevik, södra hamnen
Fakta:
- 14 säsongsplatser.
- Toalett

Kajer i Södra hamnen i Brantevik.

Brantevik, norra hamnen
Fakta:
- Ägs av samfällighet
- Kommunal torrtoalett

Flygfoto över Norra hamnen i Brantevik.
Foto: Ingvar Bengtsson

Infrastruktur

Sjöfart

Farleden mellan Simrishamn och Bornholm, i det så kallade Bornholmsgattet, är hårt trafikerad. Över 50 000 fartyg passerar här årligen, varför åtgärder också gjorts för att säkra fartygens framfart. År 2006 infördes en trafikseparering som innebär att nord- och sydgående fartyg hålls åtskilda med syftet att minska risken för kollision. Fartygen har genom åren blivit större vilket också innebär att de har svårare för att manövrera vid en eventuell risksituation.

Både nationellt och internationellt satsas det på att föra över transporter från land till hav. Transporter till sjöss istället för med lastbil kan både medföra miljömässiga vinster som näringslivsmässiga.

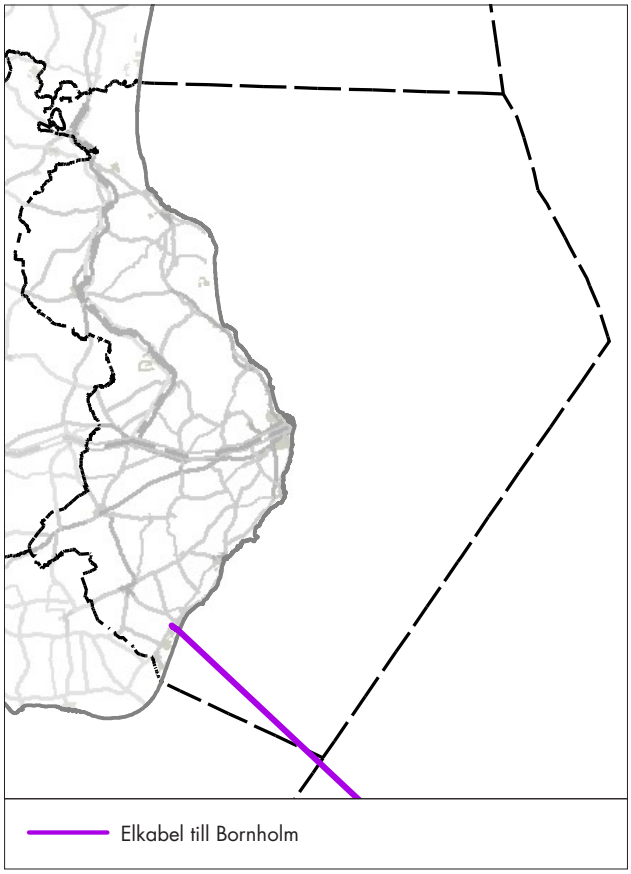
Vatten och avlopp

Längs kusten är idag de flesta fastigheterna anslutna till kommunalt vatten och avlopp. Men det finns fortfarande några fastigheter som har enskilda avloppsanläggningar och några fastigheter har även egen vattenförsörjning. Planerad utbyggnad av kommunalt vatten och avloppsnät ingår i den övergripande VA-planen som är under framtagande.

I Kivik är VA-situationen ansträngd, det råder kapacitetsbrist både för vattenförsörjningen och för omhändertagande av spillvatten. Överföringsledning för dricksvatten från Brösarp till Kivik är planerad och anläggningsarbetet är påbörjat. Simrishamns del av ledningsförläggningen ska vara färdig under 202. Tomelillas delligger som utförande under 2019-2021.

Utbyggnaden av Kiviks avloppsreningsverk ska vara färdig december 2020. Nya anslutningar kommer lämpligen först att kunna vara aktuella under 2021. Fram till dess att VA-situationen är löst får inga nya abonnenter anslutas till det kommunala VA-nätet då de finns risk att miljökvalitetsnormer för vatten överskrids i recipienten, som för reningsverkets del är Östersjön.

Under högsäsong för turismen är besökstopparna så stora att detta påverkar VA-situationen i kommunen och kapacitetsbrist uppstår.

Ledningar

Det svenska elnätet är förbundet med andra länder med hjälp av ett flertal utlandsförbindelser på olika spänningsnivåer. En sådan förbindelse finns i Simrishamns kommun, där E.ONs elnät i Skåne är anslutet till och förser Bornholms elnät med elektricitet genom en 60 kV kabel från Borrby. Denna kabel är 43 km lång och löper ut på havsbottnen vid Mälarhusen. Bland utlandsförbindelserna är förbindelsen med Bornholm speciell då detta nätområde funktionellt tillhör det svenska elnätet, eftersom det ansluter med växelströmsförbindelser på regionnätsnivå. Överföringen sker dock huvudsakligen i en riktning – från Sverige till Bornholm. I detta avseende är förutsättningen desamma som för svenska lokalnätsområden. En skillnad är dock att det på Bornholm finns produktionsreserver för att kunna klara avbrott i överföringen från Sverige. Vid eventuella ingrepp i ledningens närområde ska hänsyn till dess funktion tas och gällande föreskrifter följas.

Energiutvinning

I Regeringens Svenska maritima strategi framgår det att det finns ett behov av fortsatta satsningar inom den havsbaserade energiutvinningen. Det är ett sätt att nå målen om ökad andel förnybar energi. Men samtidigt har det från statligt håll klargjorts att behoven av havsbaserad vindkraft inte tros finnas förrän år 2030, varpå det i dagsläget inte ses som prioriterat med nyetablering av vindkraftverk till havs.

Vindkraft

Tekniken för havsbaserad vindkraft utvecklas ständigt, vilket ger grund för lösningar som idag inte är kända. I Simrishamns kommun vindkraftsplan, som är ett tematiskt tillägg till översiktsplanen och antogs 2011, pekas lämpliga områden för vindkraft ut. Kommunen har inga intresseanspråk för havsbaserad vindkraft och förhållandena i kommunens vattenområden lämpar sig inte heller för detta. På grund av det stora bottendjupet skulle det vara både tekniskt komplicerat och kostsamt att anlägga vindkraft utanför Simrishamns kust. Djupet begränsar var det skulle kunna vara lämpligt att uppföra fast förankrade vindkraftverk och av landskapsbildmässiga skäl bör inte vindkraftverk placeras i den direkta kustlinjen. Ser man istället på områden längre ifrån kusten är det möjligt att använda sig av en teknik där vindkraftsverken flyter på pontoner fastankrade i havsbottnen. Men komplikationer kan uppstå även vid detta tillvägagångssätt då anläggningen kommer att befinna sig nära den hårt trafikerade farleden. Svallvågor från fartyg som kan påverka de flytande pontonerna samt risken för olyckor gör att denna placering inte heller ses som lämplig. Viktigt att känna till är också att det enligt ny forskning visat sig att påverkan på den marina miljön är större än vi trott - både i positiv och negativ riktning.

Denna plan följer ställningstagande i vindkraftsplanen om att det i dagsläget inte finns förutsättningar att planera för någon utbyggnad av vindkraft i kust- eller havsområdet inom Simrishamns kommun. Någon utbyggnad bör alltså inte ske där.

Vågkraft

Vågkraft är en typ av vattenkraft som kan utvinnas i haven där vågorna går höga. Det är en energiframställning som anses vara miljövänlig men omvandling av vågkraftsenergi till elektricitet är ännu i sin linda. Tekniken fungerar som så att den rörelseenergi som finns i havet och vågorna omvandlas till elektricitet genom att stora bojar följer havets rörelsemönster och överför vågens energi till en generator som bojen är förankrad i. Då det är en så pass ny typ av energiutvinning är inte dess negativa effekter kända ännu, generatorerna kan orsaka magnetiska flöden/fält och störande ljud som troligen kommer att påverka havsmiljön på något sätt. Men energikällan är ännu för ung för att man ska kunna förutse hur stor och vilken form denna inverkan kommer ha.

Vågkraft är en energiutvinning som bör ha goda förutsättningar längs kusten varför havsplanen inte heller begränsar möjligheterna att pröva denna energikälla i testbäddsskala. Beroende på bottendjupet mattas inte vågenergin av förrän alldeles invid strandlinjen och eftersom det rör sig om bojar som flyter på vattenytan och inte reser sig från havet bör inte heller landskapsbilden påverkas nämnvärt. Men några föreslagna områden för detta ändamål ritas inte ut på plankartan då det kommer att behövas både djupare utredningar, detaljanalyser och förprojektering för att kunna peka på någon eventuellt lämplig plats.

Turism och fritid

Urbanisering, kortare arbetstid och längre semester har gett fler allt mer tid för fritidssysselsättningar och rekreation. Att vistas vid havet är en populär aktivitet i hela Sverige, så också i Simrishamns kommun. Havet och stränderna lockar en stor mängd turister och besökare till Simrishamns kustområden och samtidigt utgör dessa besökare ett starkt underlag för den ständigt växande besöksnäringen. Många arbetstillfällen skapas inom logi, restaurang, livsmedel, transport, shopping, aktiviteter med mera. På så vis utgör turismen underlag till en för kommunens aktörer viktig inkomstkälla. En stor del av alla hotellbäddar i kommunen finns i kustområdet. Möjlighet till aktiviteter inom kultur, rekreation, sport mat och dryck samt utomhusupplevelser bidrar till attraktionskraften hos kommunens kuststräcka.

Boende i egna fritidshus, hos släkt och vänner samt i stugor eller camping har en stor betydelse för Simrishamns kommun. Efterfrågan av närproducerade lokala varor och tjänster bidrar till att en bibehållen servicenivå kan upprätthållas, och i förlängningen till en mer levande landsbygd.

Förutsättningarna för friluftslivet bygger ofta på det platsspecifika innehållet som finns i ett område, det vill säga de natur- och kulturvärden som finns. Rekreationsvärdena finns i ett rent vatten, frisk luft, vacker natur och intressanta kulturmiljöer. Insikten om naturresursernas begränsningar har lett fram till förståelsen av att kustzonen måste vara tillgänglig för alla. Beroende på olika ägande- och markanvändningsformer blir ibland tillgängligheten till kusten begränsad. Det brukade landskapet upptar i delar av kommunen stora markarealer och utgör barriärer mot kuststräckan. Det finmaskiga vägnätet som leder ner mot havet är därför av största betydelse då dessa vägar slingrar sig igenom barriärerna. Dock är flertalet av dessa markvägar privat eller samfällt ägda och inte alltid allmänt tillgängliga. Nationella leder som vandringsleden Skåneleden och cykellederna Sydostleden och Sydkustleden tillsammans med andra gång- och cykelstråk är viktiga inslag som kompletterar vägnätet och bidrar till att kusten är mer lättillgänglig.

Det finns både för och nackdelar med det rörliga friluftslivet. Å ena sidan kan det rörliga friluftslivet vara påfrestande och slita på naturen, störa djurlivet och komma i konflikt med markägare. Å andra sidan är det rörliga friluftslivet viktigt då det väcker känslor och skapar engagemang för landskapets värden. Om förståelsen för sambanden i landskapet ökar, så ökar även förståelsen om hur viktig en minskad miljöbelastning är. Det har visat sig att områden som skyddats med hänvisning till det rörliga friluftslivet också erhållit positiva effekter på den biologiska mångfalden, och även kulturmiljövården, då medvetenheten om platsen ökat.

Näringsliv

Utmärkande för näringslivet i Simrishamns kommun är att det finns många mindre företag en hög andel nyföretagare. Det finns cirka 3 300 företag i kommunen och branschbredden är stor, vilket gör kommunen mindre sårbar i konjunktursvängningar. Mycket av näringslivet i kustområdet är kopplat till besöksnäringen, men här finns också många andra kategorier som verkar i olika skalor och omfattningar.

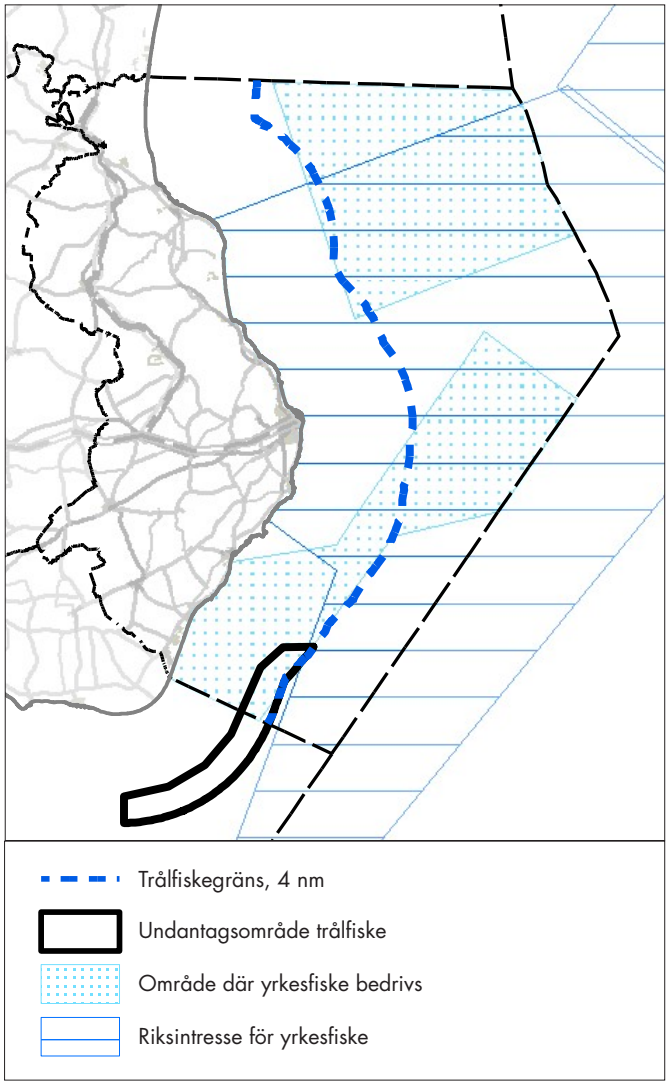
Fiske

Yrkesfisket har, och har genom tiden haft, en stor betydelse för kustsamhällena i Simrishamns kommun och är en viktig näring som bygger på en lång tradition. Dock har minskande fiskbestånd och föroreningar begränsat fisket i Östersjön, vilket lett till en minskad omfattning av en för kusten viktig näring. Detta har lett till minskad lönsamhet, förlorade arbetstillfällen och svårighet till nyrekrytering i fiskeribranschen.

EU:s gemensamma fiskeripolitik har under en lång period i hög utsträckning varit koncentrerad till att reglera och styra det storskaliga fisket, vilket överlag har påverkat förutsättningarna för lokalt småskaligt fiske negativt. Simrishamns kommun var 2009 - 2014 en del av ”Sydkustens fiskeområde”, som är ett av 14 svenska fiskeområden (av sammanlagt ca 200 i EU). Fiskeområdena samlade fiskerinäringen och offentlig sektor (kommuner) i en organisation med fokus på utveckling av det småskaliga fisket i en viss region. Från 2014 pågår detta arbetet EUs landsbygdsprogram genom Leader sydöstra Skåne, vilket skapar nya möjligheter för utveckling av småskaligt fiske och kopplingar till levande kustsamhällen, företagande och arbetstillfällen.

År 2016 nåddes en överenskommelse om en flerårig plan för fiske i Östersjön av Europaparlamentet. Denna förvaltningsplan bygger på den gemensamma fiskeripolitik som antogs 2013 och syftet är att möjliggöra en mer anpassningsbar förvaltning av bestånden i Östersjön. Överenskommelsen utgår ifrån Östersjöns biologiska bestånd, att möjliggöra en regionalisering samt att underlätta genomförandet av landningsskyldigheten.

De minskande fiskbestånden och den ökande kunskapen av fiskets effekter på den marina miljön har även

lett till flera rumsliga, tidsbegränsande och redskapsmässiga regleringar av fiskets omfattning. Exempel på dessa som omfattar Sydostkusten är t.ex. trålgränsen som sträcker sig från baslinjen ut till fyra nautiska mil (7 408 meter) i Östersjön där det råder ett generellt trålfiskeförbud. Dock finns ett undantagsområde där

Fiskebåtar på väg ut ur Simrishamns hamn.

trålfiske tillåts även innanför trålgränsen i den södra delen av kommunen. Ett undantagsområde som lever kvar sedan innan en översyn av trålgränsen gjordes år 2004. Vanligtvis är dessa typer av undantagsområde försedda med villkor kring redskap och tidsperioder för fiske. Det finns dock inga sådana villkor kopplade till detta område. I havs och vattenmyndighetens sammanställning av trålfiskeaktivitet mellan 2003-2017 visas en låg nyttjandefrekvens i detta område.

Fiske efter ål i kommunens vatten återfinns inte bara längs ålakusten i norr utan sträcker sig längs hela kuststräckan. Även om ålen är en rödlistad art i artdatabanken fanns det år 2017 13 st fiskare som har licens att fiska ål inom Simrishamns kommun. Detta innebär dock att antalet licenstagare halverats från att ha varit 25 st år 2007. Kvoten för ål är 8 ton/licenstagare men fångsterna har minskat kraftigt och nu får fiskarna cirka 1 - 1,5 ton (totalt fångades ungefär 5100 kg ål 2018), eller till och med mindre, i Hanöbukten. Det verkar inte som att ålbeståndet har minskat utan något i Hanöbukten har gjort att ålen inte går in som den en gång gjort. För samtidigt som fångsterna minskar i Hanöbukten har de ökat i Blekinge, som då redovisade lägre fångster när förhållandena var mer gynnsamma längs ålakusten. Inför år 2018 fanns ett förslag från regeringen till EU, som beslutar om kvoter, om att ålfiske skulle stoppas i Östersjön. Men utfallet blev att ålfiske fick fortsätta oförändrat även 2018. Enligt nya regler för ålfisket är det dock inte längre möjligt att överlåta sina rättigheter att fiska ål, vilket innebär att näringen kommer upphöra när de idag aktiva fiskarna upphör med sina verksamheter.

Areella näringar

Landskapet längs kusten är till stor del präglat av ett brukat och livskraftigt landskap. Jordbruk är den i särklass största branschen i kommunen med cirka 650 registrerade företag. Det ger en god tillgång på närproducerade varor och livsmedel och utgör därmed en viktig bas och en förutsättning för att kunna uppnå en hållbar tillväxt lokalt. Hållbar tillväxt innebär att den ekonomiska tillväxten måste samspela med och inte äventyra den miljömässiga eller den sociala utvecklingen.

Jordbrukslandskapet, med sina öppna odlingsarealer i söder och fruktodlingar i norr, är en viktig identitetsskapare som har en stor betydelse för en levande landsbygd och för det öppna natur- och kulturlandskapet. Många av de värden som gör Simrishamns kommuns kuststräcka unik har sin grund i den agrara näringen med ett långt samspel mellan människa och natur.

7 procent av åkerarealen i Skåne var 2015 certifierad ekologisk odling. För Simrishamns kommun var siffran 3 procent år 2018, vilket är betydligt mindre än den nationella målsättningen på 20 procent. För landsbygden står Skåne sammantaget, på grund av sin stora råvaruproduktion för en stor del av näringsutsläppen i vattendrag och sjöar. Ett utsläpp av näringsämnen som till slut når havet och där blir en bidragande faktor till den övergödningsproblematik som finns i Östersjön.

Industrier

Det finns ett antal större och mindre industrier utmed kusten i Simrishamns kommun. Dessa är främst lokaliserade till hamnarna i Simrishamn och Skillinge. Hamnverksamheter så som varvsindustri finns i de båda medan hamnen i Simrishamn också har ett bredare bestånd av verksamheter. Här finns bland annat livsmedelsindustri, fiskförädling, fryshus och lagerbyggnader.

Livsmedelsindustrin på Kiviks musteri, beläget vid norra foten av Stenshuvud, är vid sidan av sin produktion ett besöksmål som även det ligger alldeles invid kusten.

Övriga maritima näringar

Det finns en rad andra företag och näringar som har en direkt koppling till havet. Exempelvis är fiskförädlingsindustrin uppbyggd kring den lokalt landade fisken. Vidare finns det varvsindustrier i både Simrishamn och i Skillinge som arbetar i en mycket större geografisk skala än att bara att serva de lokala fartygen. På samma sätt, i samma geografiska skala, erbjuds sjötransporter för proviant, besättningsmän och andra förnödenheter till alla de fartyg som passerar mellan Simrishamns kommun och Bornholm.

Besöksnäring

Besöksnäringen är stor i Simrishamn och utgör bas för många företag i kommunen. Drygt 2 miljoner besöker kommunen varje år, vilket utgår cirka 10 procent av Skånes turism.

Kusten är inte bara viktig för invånarna utan också besökarna då den erbjuder förutsättningar för rekreation och friluftsliv. Simrishamns kommuns kuststräcka är en av de mest välbesökta i landet vilket gjort att kustorterna är starkt präglade av besöksnäringen, som också resulterat i arbetstillfällen. Befolkningsantalet höjs markant under sommarmånaderna vilket lett till i en högre grad av serviceutbud som affärer, restauranger och kommunikationer. Det har även skapat grund för företag och organisationer med direkt koppling till havet, som turfiske, seglarskolor och stand up paddelboard (SUP).

Kommunen ska ta tillvara den tillgång som kustorterna utgör för både besöksnäringen och invånarna, och verka för att stärka orternas funktion. Inte bara som säsongsorter utan det är viktigt att vara möjliggörare för att dessa näringar ska kunna finnas på en helårsbasis.

Marint centrum

Simrishamns kommun arbetar sedan många år aktivt med havs- och vattenfrågor för att bidra till en bättre miljö i Östersjön. 2005 väcktes förslaget att Simrishamn skulle bli platsen för ett Marinbiologiskt Centrum för Östersjön. Simrishamns kommun beslöt 2006 att tillsammans med initiativtagarna driva projektet och se detta som en långsiktig satsning för kommunen.

2010 etablerades Marint centrum som en mötesplats med fokus på hav, vatten och kustbygd. Satsningen handlar parallellt om att värna Östersjöns miljö och stärka sydöstra Skånes näringsliv, utveckling och attraktivitet

Marint centrum, beläget i hamnen i Simrishamn, samlar aktörer med koppling till hav och vatten under samma tak. Vid sidan av företag och offentliga organ huserar även kommunens utvecklingsenhet på Marint centrum. Exempel på frågor som kommunen driver rör det kustnära fiskets betydelse, havsmiljöns påverkan på fisket samt forskningssamarbeten för att nå en cirkulär vattenförsörjning är några exempel. Frågorna drivs i samarbete med andra delar av kommunens verksamheter, närliggande kommuner, näringsliv och akademi.

Med utsikt över Simrishamns hamn reser sig Marint centrums lokaler.

Attraktionskraft

Sammantaget visar denna genomgång av kommunens kust och hav att dessa områden bär på stora kvaliteter. I rapporten *Skånes kustområde – ett nationallandskap* framgår det att även om upplevelsen av ett kustlandskap delvis beror på vilken erfarenhet och kunskap den enskilda individen bär med sig utgör några generella kvaliteter utgångspunkten för vad som upplevs som attraktivt. Topografiskt skiftande områden med utsikt och öppna landskapsrum upplevs i regel som mer attraktiva liksom möten mellan olika landskapstyper (t.ex. hav och land eller skog och öppen mark). Till denna kategori kvalificerar sig Simrishamns kommuns kustområde väl med de kuperade skogsmarkerna i norr och de öppna odlingsfälten i söder.

Vidare framgår det att förändringar oftast upplevs som något negativt då det invanda och uppskattade omvandlas till något annat. Men beroende på hur de utförs kan också förändringar bidra till en mer positiv bild av ett område, speciellt ifall förändringen har en symbolisk innebörd, är framåtsiktande eller verkar inkluderande i sin omgivning. Här fyller översiktsplanens bebyggelsestrategi en viktig funktion med sin ambition om att bevara och utveckla Simrishamns kommun med varsam hand. Då kommunens bebyggelsestrategi innebär att nybyggnation ska lokaliseras till redan befintliga tätorter fungerar de gröna pauserna som ett skydd mot exploatering i de landskapsrum som de gröna pauserna omfattar.

Rumslighet är inte bara viktig ur ett landskaps- ekologiskt perspektiv utan denna rumslighet har också en viktig inverkan på oss människor. Landskapets visuella karaktär har en direkt koppling till det mänskliga välbefinnandet. Egenskaper som exempelvis rymd, vildhet, rofylldhet, skydd och öppning är alla karaktärer som är väldefinierade inom miljöpsykologin och på olika sätt bidrar de till att skapa restorativa miljöer där människan får utrymme att återhämta sig. Det är miljöer som på ett eller annat sätt finns representerade i Simrishamns kust- och havsområde och tillsammans med det utsträckta pärlbandet av gamla fiskelägen bildar de en unik attraktionskraft för Simrishamns kommun.

Klimatförändringar

Klimatet håller på att förändras och effekterna av detta påverkar hela samhället. Detta kapitel behandlar för havsplanen relevanta aspekter av klimatförändringarna, framförallt stigande havs- och grundvattennivåer och de följder detta kan innebära.

Klimatförändringarnas effekter – vad innebär de för havsplanen?

Klimatförändringar är ett brett och komplext område och inom forskningen görs stora ansträngningar för att försöka förstå och beräkna en framtida utveckling. Klimatfrågorna kan vara svåra att ta till sig på grund av deras abstrakta natur och de långa tidsperspektiven. Frågorna måste redan idag hanteras då de samhällssystem som påverkas hårdast av klimateffekterna, som bebyggelse och infrastruktur, som förväntas hålla i många årtionden framöver.

Framförallt handlar klimatförändringarna för Sveriges del om höjda temperaturer, mer vatten i form av ökad nederbörd och extrema väderhändelser. Följderna av dessa förändringar innebär i sin tur att Sverige kommer att möta en stor utmaning där vi måste hantera mer vatten. Vatten i form av såväl stigande havsnivåer som ett förhöjt flöde i åar och vattendrag. Dessa förhållanden bidrar i sin tur till ökade risker för översvämningar, ras, skred och erosion, vilket får följder för Simrishamns kommuns kustområde.

Arbetet med att ta fram en kommunövergripande klimatanpassningsplan har initierats i Simrishamns kommun, men ligger än så länge i sin linda. Kommunen har inte något sammanställt dokument som visar på helhetsbilden utan arbete har bedrivits förebyggande, med exempelvis Klimat och Energistrategin från 2011, och utretts i åtgärdssammanhang, med exempelvis en utredning om framtida erosions och översvämningsrisker från havet från 2014. 2017 togs ytterligare två utredningar fram, en som visar ansvarsförhållandet vid eventuella kustskyddsåtgärder och en som visar vågförhållanden längs kusten.

År 2012 lanserade SMHI på uppdrag av Länsstyrelsen en klimatanalys för Skåne län. Arbetet grundar sig på observationer och analyser från SMHI samt klimatscenarier från den internationella klimatforskningen. Sammanfattningsvis visar rapporten på följande prognoser som berör denna plan:

- Årsmedeltemperatur och årsnederbörd beräknas successivt öka.
- De kraftiga regnen väntas öka i intensitet samtidigt som antal dagar med torra förhållanden ökar.
- Medelvattenytan i havet höjs.

I SMHIs rapport Framtida havsnivåer i Sverige (2017) beräknas det framtida medelvattenståndet utifrån klimatscenario RCP 8,5 uppgå till +102 cm.

Tidshorisonten i ovan nämnda rapporter, och mycket av den internationella forskningen, arbetar med är en överblickbar framtid till år 2100. Men klimatförändringarna och dess effekter tar inte slut då utan förändringarna kommer att fortskrida längre än längre så.

Klimatförändringar och fysisk planering

Kunskapsläget om klimatförändringarna och dess effekter uppdateras ständigt, prognoser räknas ständigt upp och backar inte bakåt mot mindre akuta lägen. Det är problem som vi måste uppmärksammas på och som måste hanteras av den fysiska planeringen. Ansvaret för anpassning till ett förändrat klimat är fördelat mellan den enskilde, kommunen och staten. Den enskilde har ett stort ansvar och

skyldighet att själv vidta förebyggande åtgärder för att skydda sin egendom. Kommunen ska inte och får inte ta över den enskildes ansvar enligt kommunallagen, men genom exempelvis rådgivning har kommunen en viktig roll i att underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter. Staten har i första hand ett ansvar för forskning, samordning och kunskapsförmedling.

Genom plan- och bygglagen (PBL) och kommunernas planmonopol har kommunen ansvar för och fattar beslut om planläggning för bebyggelse. Kommunen har också ett ansvar att ta hänsyn till natur- och kulturmiljövärden samt miljö- och klimataspekter. Frågor om miljö, hälsa och säkerhet är grundstenar för fysisk planering enligt PBL, vilket i sin tur är avgörande i frågor som rör klimatanpassning.

I PBL framgår det att mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål som de är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Företräde ska ges till åtgärder som på lång sikt bidrar till en god hushållning och en långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagen samhälle och för framtida generationer. Vidare framgår det av PBL att bebyggelse ska lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bland annat risken för olyckor, översvämning och erosion.

Då nya scenarier gällande klimatförändringar ständigt presenteras av forskningen ställer detta också krav på kustzonsplaneringen. Denna måste vara en pågående process som följer utvecklingen och de scenarier som framkommer. Arbete med att ta fram en klimatanpassningsplan pågår och frågorna kommer att behandlas djupare i denna. Men för att inte tappa en tydlig koppling till klimatförändringarnas påverkan på kommunens kustområden ges på följande sida en genomgång av dess förväntade effekter.

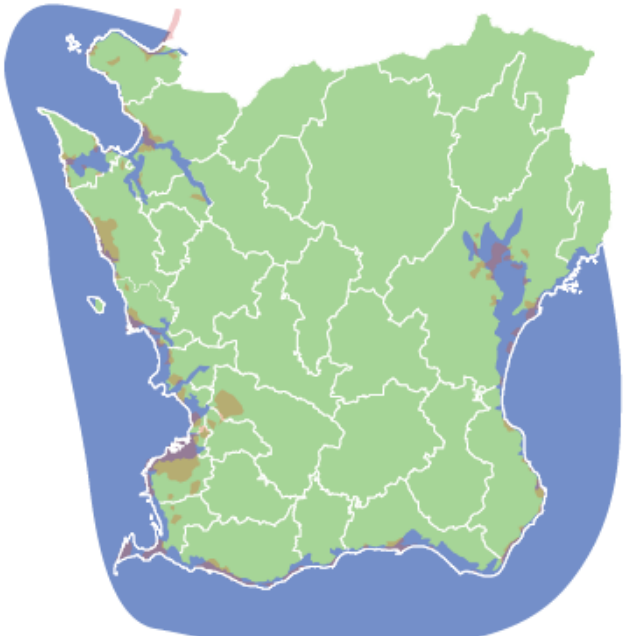
Erosionsbrant vid Rörums strand

Förväntade effekter av klimatförändringarna för Simrishamns kommuns kustområden

För Simrishamns kommun, och inom ramarna för denna kust- och havsplan, är det främst frågan om ökade vattenmängder och stigande havsnivåer som är aktuell. Det är en fråga som inte bara är koncentrerad till att havsnivåerna väntas stiga utan dess effekter har också en tydlig koppling till förändrade erosionsmönster längs kusten. En stigande havsnivå innebär också stigande grundvattennivåer längs kusten och utöver detta finns även ett ökande hot inifrån land där mer nederbörd också innebär ökade flöden av vatten. Flöden som i slutändan når slutrecipienten, det vill säga kusten och havet.

Höjda havsnivåer

I plan- och bygglagen 2 kap 5 § framgår det att bebyggelse ska lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med bland annat hänsyn till risk för olyckor, översvämning och erosion. Denna havsplan tar utgångspunkt i FNs klimatpanels IPCC högsta riskscenario RCP 8,5, som är det troliga scenariot för år 2100 om vi inte drastiskt lyckas ändra utvecklingen. Nedan redovisas hur scenariot skulle kunna påverka havsnivån för Simrishamns kommun. Beräknade nivåer för år 2100 ska inte ses som en fast nivå och för åtgärder med lång livstid kan högre säkerhetsnivåer behöva tas i beaktning, havet kommer att fortsätta stiga även efter år 2100. Beaktning kan också behöva tas mot andra beräkningsmodeller som har andra scenarion än det IPCC redovisar, även värre scenarion än detta. Rekommendationen som Länsstyrelsen i Skåne har gett är att ingen ny bebyggelse bör uppkomma under +3 meter över havet (möh) samt att gällande outnyttjade planreserver som ligger under denna nivå bör ses över och eventuellt upphävas.

Bilden illustrerar ett möjligt scenario av Skånes kust utifrån extrema högvatten i ett 100 års-perspektiv. Den yttre vita linjen utgör gränsen för Skånes kust idag.
Illustration: Ivan Gallardo, Länsstyrelsen Skåne

Enligt SMHIs rapport Framtida havsnivåer i Sverige (2017) beräknas det framtida medelvattenståndet utifrån klimatscenario RCP 8,5 uppgå till +102 cm för Simrishamns kommun. Vidare framgår det i SMHIs rapport Beräkning av högsta vattenstånd längs Sveriges kust (2017) att högsta beräknade havsvattenstånd vid mätstationen i Simrishamn är 161 cm. Summan av dessa värden ger ett hösta beräknat vattenstånd år 2100 på 263 cm (102+161 cm). Baserat på detta resultat utgår havsplanen från ett scenario med ett framtida högvattenstånd på +2,63 möh (RH2000).

Högvattenståndet är beräknat på ett stilla vatten och en plan yta vilket innebär att havet kan nå ännu högre nivåer vid pålandsvind som ger en ytterligare höjande effekt vid våguppsköljning. Länsstyrelsens rekommenderade skyddsavstånd om +3 möh är den lägstanivå för bebyggelse som denna havsplan följer eftersom högvattenstånd i kombination med våguppsköljning tillfälligt kan ge ännu högre nivåer.

Höjda grundvattennivåer

När havsnivån höjs innebär detta också att grundvattennivån i området närmast kustlinjen stiger i samma utsträckning som havet gör. Risken för saltvatteninträngning i kustnära dricksvattenbrunnar och vattenreservoarer ökar och kan bli en begränsande faktor vid nybyggnation. En högre grundvattennivå påverkar även grundläggningsdjupet för byggnader och ledningar och kan orsaka sättningsproblem. Förändrade grundvattennivåer måste också beaktas vid anläggande av exempelvis vägar, dimensionering av dräneringssystem, samt annan infrastruktur.

Kartbild från SGUs projekt Skånestrand som visar graden av erosionsrisk längs kommunens kustområden utifrån dagens förhållande. Karta: SGU - Sveriges geologiska undersökningar

Uppströms flöden och dämning

Kusten hotas även från land genom att flödena härifrån väntas öka på grund av det i framtiden, periodvis under året, kommer falla mer nederbörd. Det blir fler och intensivare skyfall. Stora delar av kommunens markarealer är utdikade vilket gör att de flödestoppar som kommer i samband med skyfall snabbt når slutrecipienten, det vill säga havet. Flödestoppar som i kombination med ett höjt vattenstånd bidrar till en ökad risk för dämning vid utloppen.

Erosion

Simrishamns kommuns kuststräcka är lång, men inte särskilt låglänt. Det betyder inte att kuststräckan inte är, eller i framtiden kommer att bli, utsatt för erosion. I en utredning av befintlig stranderosion utförd av Sweco på uppdrag av Simrishamns kommun år 2014 framgår det att kommunens norra delar samt ett avsnitt söder om Skillinge är mest utsatt för erosion idag. Detta stämmer överens med den kartläggning som SGU presenterat över de skånska kusterna inom projektet Skånestrand.

De stigande havsnivåerna kommer i sin tur utsätta redan erosionsutsatta kustpartier för en accelererade risk, samtidigt som helt nya områden kan komma att utsättas för risker. Det är svårt att avgöra vilka och på vilket sätt områden kommer att drabbas då erosion i ett stigande havsnivåscenario också själv omformar förutsättningarna för fortsatta sandrörelser. Bedömningen är att kommunens stränder generellt kommer dra sig tillbaka mellan 30 och 100 meter till år 2100 om inga åtgärder vidtas.

Översvämning från Tommarpsån strax innan dess utlopp i Östersjön.

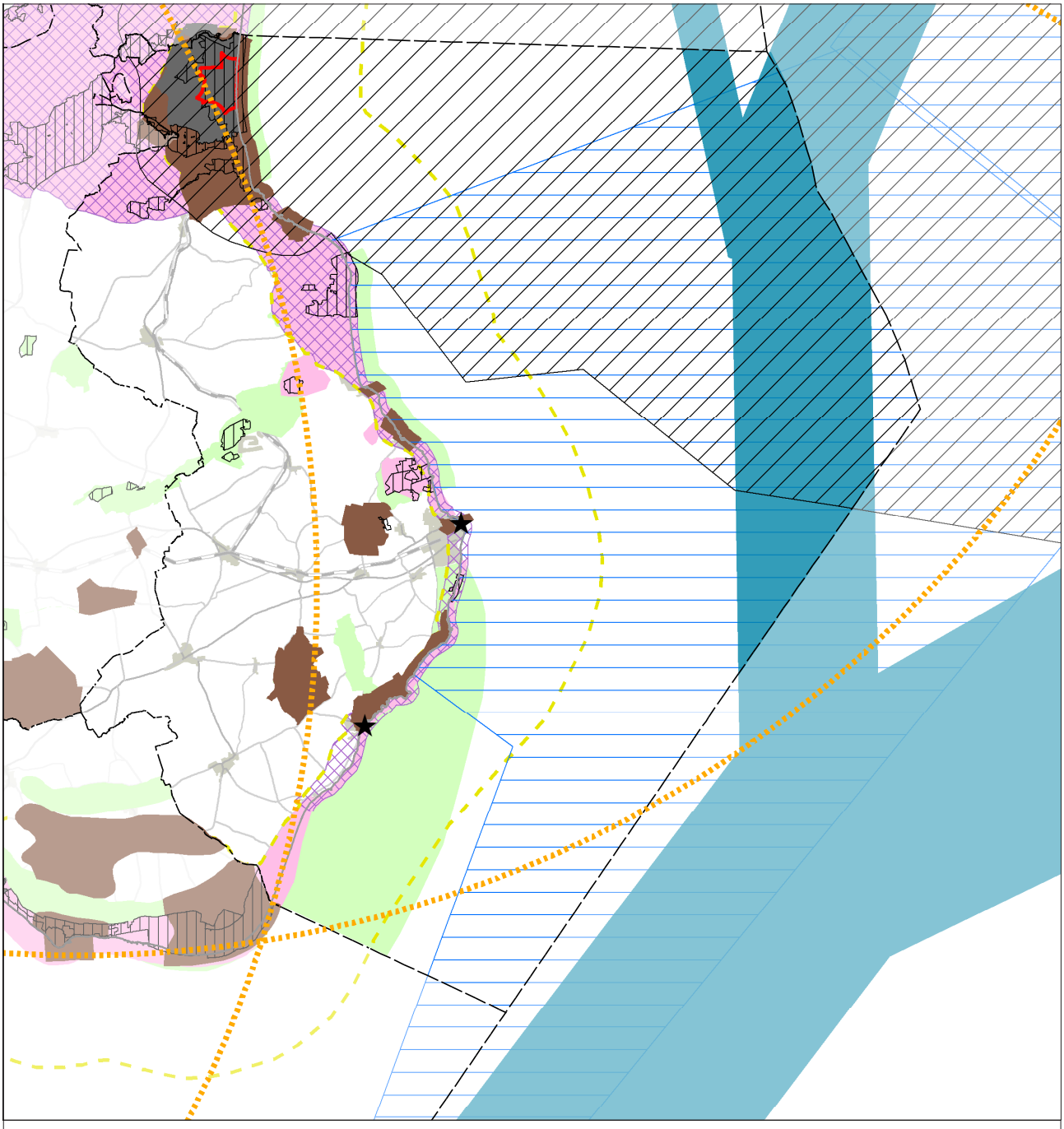
5 Riksintressen och förordnanden

Detta kapitel visar för havsplanen relevanta intressen och förordnanden att ta hänsyn till. Kommunen ska i översiktsplanen redovisa sin bedömning av hur skyldigheten att enligt 2 kap. ta hänsyn till allmänna intressen vid beslut om användningen av mark- och vattenområden kommer att tillgodoses. I redovisningen ska riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken anges särskilt (PBL 3 kap. 4 §).

Riksintressen är områden som enligt miljöbalken är av sådant nationellt intresse att de ska skyddas mot åtgärder som kan medföra påtaglig skada eller riskerar att påtagligt försvåra möjligheterna att utnyttja riksintresset. Vid bedömningen om ett riksintresse skadas är det inverkan på den funktion eller det värde som riksintresset avser som är avgörande, inte den geografiska gränsen. Även åtgärder utanför riksintressegränsen kan därför anses påtagligt skada riksintresset. Flera mindre förändringar kan tillsammans innebära påtaglig skada för ett riksintresse.

Beskrivningarna som ges är hämtade från de respektive sektorsmyndigheterna som ansvarar för utpekande och nummerbeteckningarna härstammar från det nationella indelningssystemet.

Riksintresse Yrkesfiske
Riksintresse Vindbruk
Riksintresse Kustzon
Riksintresse Totalförsvaret
Riksintresse Flygplats MSA
Riksintresse Påverkansområde för totalförsvarets militära del
Riksintresse Sjöfart
Riksintresse Kulturmiljövård
Riksintresse Natura 2000
Riksintresse Turism och rörligt friluftsliv
Riksintresse Friluftsliv
Riksintresse Naturvård
Riksintresse Yrkesfiskets landningshamn

Riksintresse för naturvård

Riksintresse för naturvård utses av Naturvårdsverket enligt 3 kap. 6 § MB. Inom och angränsande till aktuellt planområde finns tre områden som är av riksintresse för naturvård: Verkeån med dalgång (N 66), Kusten Stenshuvud - Vik - Simrishamn (N 71) och Kusten Simrishamn - Nybrostrand (N72).

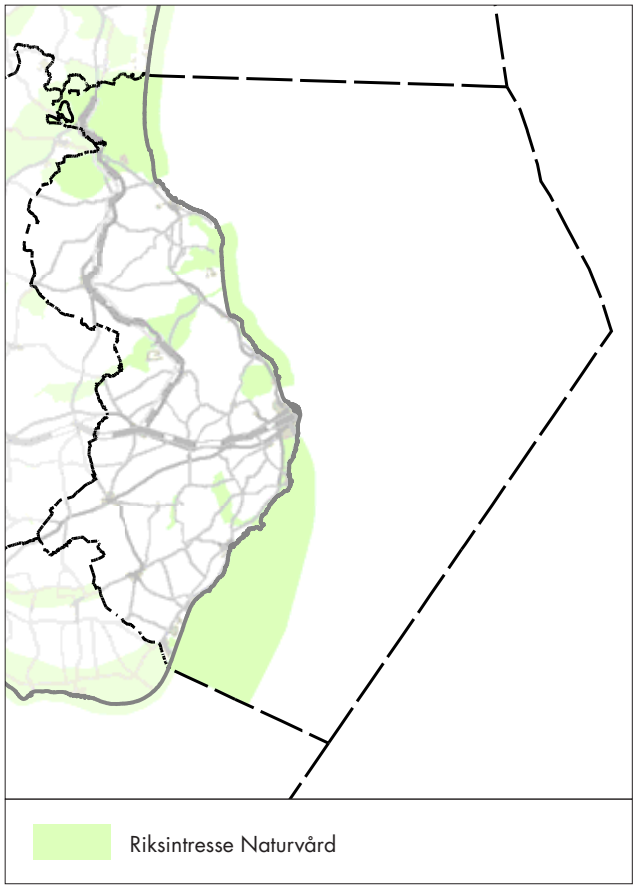
Verkeån med dalgång (N 66)
Representativt odlingslandskap med lång hävdkontinuitet och rik på förekomsten av naturbetesmarker. I öppen hagmark, annan öppen utmark och på havsstrandängar återfinns art- och individrika växtsamhällen, särskilt sandstäpp.

Verkeån med biflöden nedströms Hallamölla är reproduktionsområde för havsöring och ovanför fallen i Hallamölla hyser vattensystemet en stationär öringstam. Längs systemet häckar forsärla. Verkeån är mycket artrik avseende flora och fauna. I Verkeåreservatet förekommer bestånd av ek utmed Verkeån och även bestånd av lind och ask.

Förutsättningar för bevarande:
Området är stort och varierat med olika förutsättningar i olika delar. Alla ingrepp i hydrologin måste undvikas. Verkeåns vatten skall hållas fritt från utsläpp och annat som stör öringens livsmiljö. Genom de befintliga naturreservaten finns goda möjligheter att lyckas. Ingrepp som vattenuttag, utsläpp av försurande ämnen, tillförsel av organiska gifter, överfiske, inplantering av främmande öringstammar och skogsavverkning längs vattendraget medför att områdets naturvärden skadas.

Fortsatt jordbruk med åkerbruk och ambulerande åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna naturbetesmarker.

Kusten Stenshuvud – Vik – Simrishamn (N71)
Representativt odlingslandskap med lång hävdkontinuitet och rik förekomst av naturbetesmarker. I den öppna hagmarken, buskrika utmarken och i annan öppen utmark återfinns art- och individrika växtsamhällen. Här finns också lövgroda. I Rörums södra och norra å från mynningen till Forsemölla finns havsöring.

Förutsättningar för bevarande:
Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna naturbetesmarker.

Kusten Simrishamn – Nybrostrand (N 72)
Representativt odlingslandskap i slättbygd med lång hävdkontinuitet och förekomst av naturbetesmarker. Simris strandäng är ett litet våtmarkskomplex med ett värdefullt kalkpåverkat rikt topogent kärr, ett extremrikkärr. Naturbetesmarken utgörs av öppen hagmark och här återfinns delvis art- och individrika växtsamhällen med hävdgynnade arter som bockrot och backtimjan.

Underkambrisk sandsten går i dagen vid stranden med nord-sydliga räfflor efter isskjutningar. Området rymmer strandvallar, ås, sandvandringskust och dynbildning.

Åtgärder som kan medföra risker för bevarande av riksintresset:

- exploatering för bebyggelse och industri
- täktverksamhet på land
- sand- och grusprospektering i vattnet
- muddring
- utfyllnad
- schaktning
- stenfiske
- sjöfart m m

Ställningstagande
Pågående och kommande planering i kust- och havsområdet ska ske med hänsyn till riksintresset. Det finns inga invändningar mot riksintressets avvägningar.

Det finns dock risk för att riksintresse för naturvård i framtiden kommer att påverkas av faktorer kommunen inte kan råda över, framförallt i de kustnära områdena. Vid en framtida havsnivåhöjning kommer också kusten att förändras, vilket kommer få en inverkan på befintliga naturvärden i övergången mellan land och hav. Men hur denna inverkan kommer att ske, i positiv eller negativ riktning, är i dagsläget mycket svårt att förutse. Det är därför viktigt att ta detta i beaktning redan nu så att naturvärden på land ges en möjlighet att flytta bakåt, inåt land, i samband med att havet stiger.

Genom planläggning för Kustzon samt förslag om marina reservatsbildningar bedöms riksintressets intentioner säkerställas.

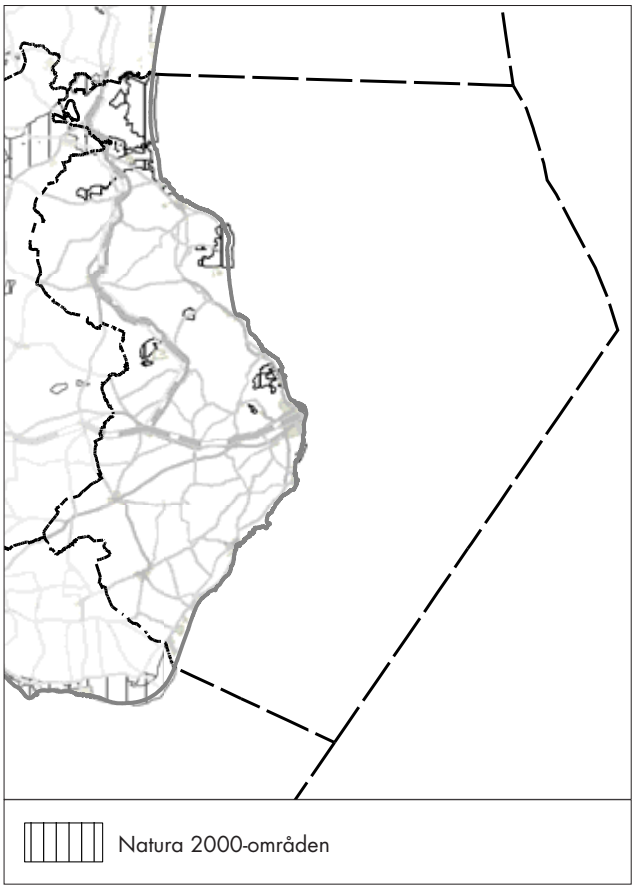
Natura 2000-områden

Natura 2000 är ett nätverk av EUs mest skyddsvärda naturområden. Syftet är att minska tillbakagången av växt- och djurarter samt att skydda deras livsmiljöer. Natura 2000-områden utses med stöd av två EU-direktiv: fågeldirektivet och habitatdirektivet. Fågeldirektivet behandlar skydd för bevarande av vilda fåglar och habitatdirektivet gäller för bevarande av livsmiljöer för vilda djur och växter. Alla natura 2000-områden är utpekade som riksintressen enligt miljöbalken 4 kap. 1 och 8 §§. Åtgärder som på ett betydande sätt påverkar miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd. Inom och i anslutning till planområdet finns sex stycken Natura 2000-områden.

Ravlunda skjutfält
Natura 2000-området Ravlunda skjutfält kännetecknas av att det är ett militärt övningsområde med stora öppna sandfält, som även är av riksintresse för totalförsvarets militära del. Längs kusten finns en välmarkerad brant sluttning ner mot vattnet.

Tidigare användes den sandiga marken som jordbruksmark men användningen har sedan mitten av 1960-talet skiftat då försvarsmakten tog över området. De militära aktiviteterna har i sin tur bidragit till att en mycket rik flora och fauna har utvecklats, med gräsmark som den dominerande växtligheten men med ett ökande inslag av ljung. Det är ett torrt landskap som har utvecklats och detta utgör numera habitat för ett stort antal marklevande skalbaggar, många av dem mycket sällsynta i Sverige. De militära övningarna är direkt avgörande för existensen av dessa sällsynta livsmiljöer, med den rika floran och faunan i området, som inte bara hyser insekter utan även strandpadda som förökar sig här. Den har sina lekområden i de dammar och fåror som skapas av stridsfordonens framfart.

Verkeåns dalgång
Detta Natura 2000-område utgörs av en fin sandstäpp med många rödlistade arter. Det är en viktig plats för fåglar och friluftsliv. Verkeån har, för regionen, ovanligt hög vattenkvalitet och är i sen tid ett orört vattensystem. Lövskogarna som kantar ån är viktiga lokaler för vedlevande insekter. Området längs Verkeån, inåt land, är geologiskt komplext med en stor variation av jordarter. Delar av området är unika i Sverige med avseende på vegetation, geomorfologi och landskapsbild.

Marknadsplatsen
Natura 2000-området Marknadsplatsen är en av få sandstäppslokaler i landet. Detta tätortsnära område hävdas inte i nuläget men hålls delvis öppet genom markomröring från stora mängder besökare under Kiviks marknad som finns på platsen i juli varje år. Detta är tillräckligt för att hålla nere vegetationen på ett tidigt skede men på mindre välbesökta delar pågår

dock en viss igenväxning. Området karaktäriseras av det öppna fältet och en brant sluttning ned mot stranden.

Stenshuvud
Natura 2000-området Stenshuvud är en nationalpark som håller en hög kvalitet, värdena för området har en tydlig koppling till det diversifierade landskapet. Många hotade och ovanliga arter finns i nationalparken och floran är mycket artrik. Vid Stenshuvud går berggrunden i dagen på dess högsta punkt. De branta sluttningarna är täckta med lövskog och söder om berget finns våta kalkrika betade ängar. Intill skogsområdet, endast avskilt med en bäck, breder en sandslätt ut sig. En slätt som tidigare användes för odling av olika grödor.

Gladsax hallar och Tobisviken
Detta natura 2000-område kännetecknas av sina bergformationer med små öppna vattendrag. De har delvis formats av och använts till industriella ändamål och de är delvis övervuxna med träd. Mot kusten övergår landskapet till en grushed.

Simris strandängar
Rikkärren i detta Natura 2000-område innehåller en mycket rik flora med flera extremt sällsynta och hotade växter. Även de torra gräsängarna i området visar upp en intressant flora med flera arter som indikerar att platsen använts som betesmark under lång tid. Området har använts för bete av nötkreatur men på grund av minskat betestryck under 1900-talet växer nu buskar upp inom området. Dessa buskage tillsammans med några mindre lokaler med alm, ask och vildkörsbär håller ett rikt fågelliv.

Strandängarna visar även imponerande terrasser vilka bildats under Östersjöns olika stadier sedan den senaste istiden. Prekambrisk sandsten är synlig på flera ställen och på vissa ställen syns nord-sydliga spår orsakade av isrörelser under en istid. I övrigt är berggrunden täckt av morän med de viktiga rikkärren mellan de gamla strandvallarna.

Sandhammaren-Kåseberga (angränsande till kommunen)
Sandhammaren-Kåseberga utgör ett av landets största kustdynsområden och har höga biologiska värden, med mycket artrik flora och insektsfauna. Vid havsstranden pågår en kontinuerlig vegetationssuccession när nya dyner ständigt bildas. Området är även ett populärt utflyktsmål för rekreation och friluftsliv samt utgör ett betydande turistmål. Natura 2000-området består av flera naturreservat. Ales stenar vid Kåseberga är en mycket känd och välbesökt fornlämning. I Sandhammaren-Kåseberga finns det enda större sammanhängande skogsområdet i sydöstligaste Skåne och här finns ett rikt djurliv med bl.a. en fast stam av älg.

Ställningstagande
Pågående och kommande planering i kust- och havsområdet ska ske med hänsyn till riksintresset. Det finns inga invändningar mot riksintressets avvägningar.

Det finns dock risk för att natura 2000 -områden i framtiden kommer att påverkas av faktorer kommunen inte kan råda över, framförallt i de kustnära områdena. Vid en framtida havsnivåhöjning kommer också kusten att förändras, vilket kommer få en inverkan på befintliga naturvärden i övergången mellan land och hav. Men hur denna inverkan kommer att ske, i positiv eller negativ riktning, är i dagsläget mycket svårt att förutse. Det är därför viktigt att ta detta i beaktning redan nu så att naturvärden på land ges en möjlighet att flytta bakåt, inåt land, i samband med att havet stiger.

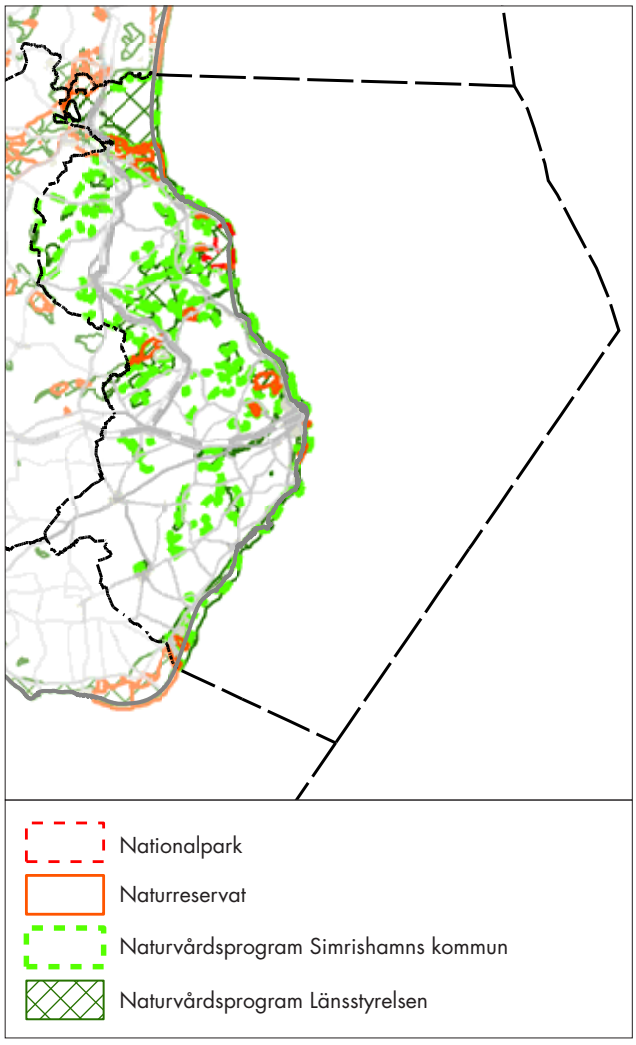
Genom planläggning för Kustzon samt förslag om marina reservatsbildningar bedöms riksintressets intentioner säkerställas.

Då riksintresseanspråket för område Sandhammaren -Kåseberga på många sätt hänvisar till för området specifika värden som har en tydlig platsförankring bedöms inte detta riksintresseanspråk påverkas då områdesavgränsningen finns inom Ystads kommun. De landbaserade naturvärden som återges bedöms inte påverkas då havsplanen inte innebär någon förändring av angränsande markanvändning.

Nationalpark

Enligt miljöbalkens 7 kapitel 2-3§ pekas en nationalpark ut av staten med syfte att bevara ett större sammanhängande område av en viss landskapstyp i dess naturliga tillstånd. Staten har också rätten att ge föreskrifter om vård och förvaltning av nationalparker, samt om inskränkningar i rätten att använda mark eller vatten. Nationalpark är det starkaste skydd ett område kan få och ges bara till de mest värdefulla områdena i det svenska landskapet.

En nationalpark är att betrakta som en gemensam egendom och marken ägs av staten. Skyddet är till för att bevara naturen både för dess egen skull men också för människans. Genom att skydda värdefulla områden från att förstöras eller försvinna ges också en möjlighet att bevara ett gemensamt natur- och kulturarv, för oss och kommande generationer. Skötseln av en nationalpark syftar i första hand till att bevara deras naturliga tillstånd. Det innebär att naturen ofta får vara som den är. I områden som präglats av traditionell skötsel är det däremot viktigt att skötseln fortsätter. Annars riskerar ängar och hagar att växa igen.

Stenshuvuds nationalpark bildades år 1986. Lövskogen dominerar i denna cirka 400 hektar stora park, men nationalparken sträcker sig även ut i vattnet och 80 hektar av parken är hav. Själva urberget Stenshuvud består av tre toppar, den högsta på 97 meter, och området är till stora delar skogsbeklätt med avenbok som dominerande trädslag. Det finns också ett bestånd av vidkroniga träd med bok och ek som står kvar från tiden när området betades. Området har sedan lång tid påverkats av bete och jordbruk. Odlingsrösen, stengärdsgårdar och fornlämningar i området vittnar om människans närvaro och påverkan i landskapet. Idag går betesdjur åter i nationalparken och håller landskapet öppet.

Inom nationalparken finns många olika naturtyper vilket ger en artrik flora och fauna. Här finns sandhed, kalkfuktäng, klippkust och vacker sandstrand. Nedanför berget på västra sidan finns mossen och alkärret. Nationalparken har en rik flora med några rariteter som smultronfingerört, glansbräken, sandnejlika, backsippa och hedblomster.

Naturreservat

Enligt miljöbalkens 7 kapitel 4-8§ får naturreservat bildas för att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat. Naturreservaten utgör den största andelen skyddad natur i Sverige och de bildas av antingen länsstyrelsen eller kommunen med stöd av miljöbalken. I direkt anslutning till kusten finns följande naturreservat (se karta på föregående sida):

- Haväng och Vitemölla strandbackar
- Stenshuvud
- Skansen
- Simris strandängar
- Sandby backar
- Mälarhusen

Biotopskydd

Mindre mark- och vattenområden som utgör livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter eller som är särskilt skyddsvärda får förklaras som biotopskyddsområden. Det finns två typer av biotopskydd, generellt eller särskilt, vars syfte innebär ett förbud mot att bedriva verksamheter eller att hindra åtgärder som kan skada naturmiljön. Biotoper som har ett generellt skydd återfinns oftast i ett ensartat eller fragmenterat landskap, som jordbrukslandskapet, och är relativt små. Miljöer i jordbrukslandskapet som omfattas av det generella biotopskyddet är alléer, källor med omgivande våtmark, odlingsrösen, pilevallar, småvatten och våtmarker, stenmurar och åkerholmar. Områden med särskilt biotopskydd pekas ut av länsstyrelsen, skogsstyrelsen eller kommunen. Denna typ av biotopskyddsområden kan finnas i såväl skogs- och jordbrukslandskapet som i sjöar, vattendrag, kust och hav. Det finns inga särskilda biotopskydd i Simrishamns kommuns kust- eller havsområden men det finns ett antal nyckelbiotoper. Nyckelbiotoperna pekas ut av skogsstyrelsen på grund av att det är områden med en speciell naturtyp som har stor betydelse, eller förväntas ha stor betydelse, för skogens hotade och rödlistade arter. Dessa arter uppträder inte slumpartat eller jämnt utspritt i landskapet utan finns på vissa, speciella, platser. De utmärker sig ofta genom att det finns gott om olika nyckelelement, som död ved, gamla träd, mossklädda stenblock eller bergväggar, eller att det finns en stor förekomst av speciella arter.

Naturvårdsprogram för Simrishamns kommun

2010 antogs ett naturvårdsprogram för Simrishamns kommun. Naturvårdsprogrammet ledde sedermera till boken Natur på Österlen som togs fram år 2014 och är en omarbetad version av naturvårdsprogrammet. Natur på Österlen delar in kommunen i två delar Österlenslätten och det Österlenska backlandskapet. Österlenslätten i kommunens södra del består av ett öppet och småkuperat landskap. Medan kommunens norra del, som huvudsakligen kan hänföras till det Österlenska backlandskapet, karaktäriseras av kuperad terräng och en mosaik av småskaligt jordbruk och skogsområden.

Hela kommunens kuststräcka beskrivs utifrån dess naturvärden och den rika mångfald av både djur och växter som kommunens varierande kuststräcka gett upphov till. Bland annat återges sanddynslandskapen och strandängarna samt de frekvent förekommande naturbetesmarkerna och ädellövskogarna som kantar kustlinjen. Kustens marina naturmiljöer har inte behandlats särskilt i naturvårdsprogrammet, men programmet gör ställningstagandet att alla förekommande marina miljöer har höga naturvärden, inte minst som uppväxt och födosöksplats. Naturvårdsprogrammets huvudsakliga syfte är att redovisa områden med höga naturvärden och vara vägledande i kommunens arbete med planer och exploatering.

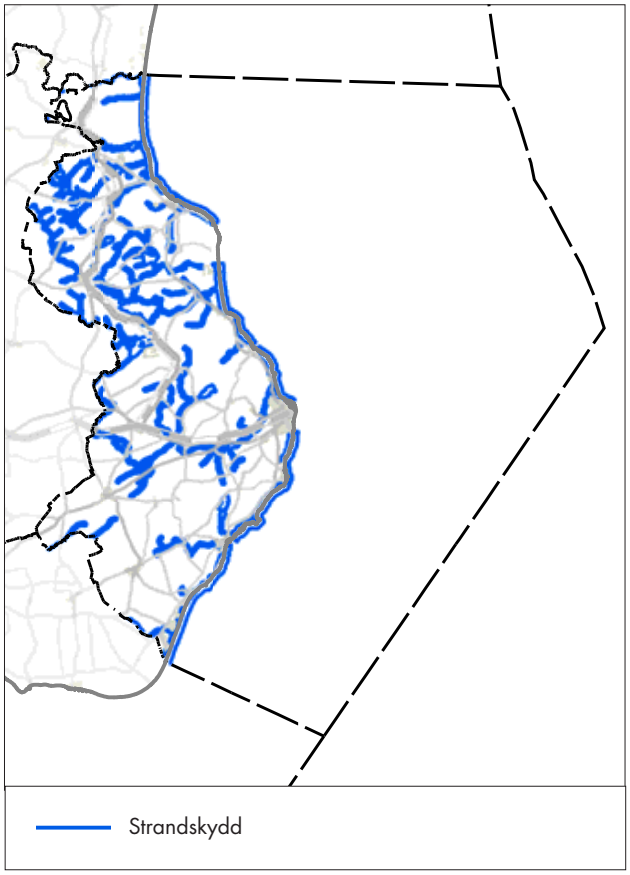
Strandskydd

Enligt miljöbalkens 7 kapitel 13-18§ syftar strandskyddet till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Det gäller vid havet såväl som vid sjöar och vattendrag och omfattar ett område på 100 meter inåt land och 100 meter ut i vattnet, med utgångspunkt från strandlinjen vid normalvattenstånd. I enskilda fall kan länsstyrelsen utvidga strandskyddet till att innefatta ett område om 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa något av dess syften. I Simrishamns kommun har Länsstyrelsen beslutat att utnyttja den möjlighet längs hela kusten. Beslutet är överklagat men gäller fram tills dess att ärendet är avgjort.

Inom ett strandskyddsområde (utan dispens) får inte:

- nya byggnader uppföras,
- byggnader eller byggnaders användning ändras eller andra anläggningar eller anordningar utföras, om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt,
- grävningsarbeten eller andra förberedelsearbeten utföras för byggnader, anläggningar eller anordningar, eller
- åtgärder vidtas som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter.

Kommunen har det primära ansvaret för att hantera frågor om strandskydd och i de flesta fall är det kommunen som fattar beslut i ärenden som berör dispens från strandskyddet. Berörs området även av landskapsbildsskydd är det dock länsstyrelsen som är beslutsinstans. För att kunna medge dispens krävs särskilda skäl och dispens får endast ges om det är förenligt med strandskyddets syften. Länsstyrelserna granskar alla beslut om dispens som kommunen har fattat, och har rätt att överpröva besluten och om de anser att det inte finns förutsättningar för dispens kan dispensen upphävas.

Riksintresse för friluftslivet

I miljöbalkens 3 kapitel 6 § står det angivet att mark- och vattenområden som ur en allmän synpunkt är av betydelse för friluftslivet så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada intresset. Det ska ges en god allmän tillgänglighet både till särskilda natur- och kulturvärden i landskapet som till den tätortsnära grönskan. I området finns två riksintresseområden för friluftsliv: Kuststräckan Trelleborg - Abbekås - Sandhammaren – Mälarhusen - Simrishamn (FM17) samt Kuststräckan Åhus-Simrishamn-Vik med Stenshuvud-Verkeån (FM18)

Kuststräckan Trelleborg - Abbekås - Sandhammaren – Mälarhusen - Simrishamn (FM 17)

Sammanfattande för riksintresset, vilket sträcker sig längst kusten från Trelleborg till Simrishamn, är att det utgörs av ett varierat kustlandskap med långa sandstränder, sanddynsområden delvis planterade med tall, betesmarker och odlingslandskap. Kustområdet är bitvis mycket smalt men bedöms vara väl tillgängligt för allmänheten. Ett antal fritidshusområden finns inom riksintresset.

Förutsättningar för bevarande och utveckling
Naturvärdena vårdas och består. Naturreservat inom området förvaltas enligt skötselplan. Strandskyddet respekteras och tillsyn utövas vid behov. Stigar hålls framkomliga och Skåneleden bevaras och underhålls. Jordbruk och bebyggelseexploatering sker med stor hänsyn till natur- och kulturmiljövården.
Åtgärder, verksamheter och andra intressen som påtagligt kan skada områdets värden är särskilt bebyggelseexploatering inklusive förtätning av befintliga fritidshusområden. Hindrande bebyggelse och anläggningar i strandområdet kan skada värdena påtagligt liksom negativ visuell inverkan från t ex master och vindkraft. För stort slitage i naturmarker och dynområden kan skada områdets värden.

Kuststräckan Åhus-Simrishamn-Vik med Stenshuvud-Verkeån (FM 18)

Sammanfattande anges att variationen i natur- och kulturlandskapet längs kusten mellan Åhus och Simrishamn skapar många olika upplevelsemöjligheter för friluftsliv och turism. Området är troligen ett av de mest attraktiva kustavsnitten för det rörliga friluftslivet i Skåne. De vidsträckta sandstränderna och avsaknaden av större exploateringar ger en karaktär av orördhet som är mycket viktigt för de samlade värdena. Den varierade topografin skapar tilltalande landskapsbilder med bitvis öppna partier vilka ger vida utsikter över landskapet och Östersjön. Stenshuvuds nationalpark och ett stort antal naturreservat är välbesökta områden med mycket höga naturvärden.

Förutsättningar för bevarande och utveckling för de båda riksintresseanspråken (FM17 och FM18)

Naturvärdena vårdas och består. Nationalpark och naturreservat inom områdena förvaltas enligt skötselplan. Strandskyddet respekteras och tillsyn utövas vid behov. Stigar ner mot havet hålls framkomliga och Skåneleden bevaras och underhålls. Jordbruk och bebyggelseexploatering sker med stor hänsyn till natur- och kulturmiljövården.

Åtgärder, verksamheter och andra intressen som påtagligt kan skada områdets värden är särskilt bebyggelseexploatering inklusive förtätning av befintliga fritidshusområden. Hindrande bebyggelse och anläggningar i strandområdet kan skada värdena påtagligt liksom negativ visuell inverkan av t ex master och vindkraft. För stort slitage i naturmarker och dynområden kan skada områdets värden.

Potential finns att ytterligare utöka tillgängligheten till områdets mindre kända delar genom exempelvis bättre möjligheter att ta sig till området med kollektivtrafik samt informationsspridning. Utveckling av stråk för vandring och cykling mellan besöksmålen är möjlig.

Ställningstagande
Kustlandskapet ska även fortsättningsvis vara av god tillgänglighet för allmänheten. Planering av åtgärder som kan stärka friluftslivets intressen ses också stärka kustens attraktivitet.

Genom planläggning för Kustzon samt förslag om marina reservatsbildningar bedöms riksintressets intentioner säkerställas.

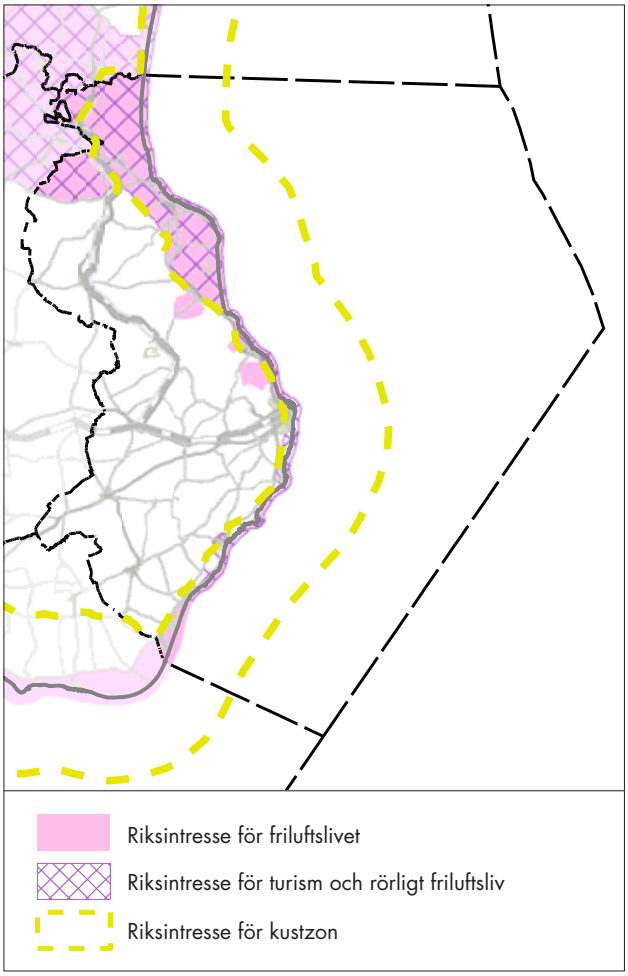
Riksintresse för turism och rörligt friluftsliv

Riksintresse för turism och det rörliga friluftslivet enligt 4 kap. 2 § MB (f4) sträcker sig från Örnahusen söder om Skillinge till Åhus och där turismen och friluftslivet, främst det rörliga friluftslivet, särskilt ska beaktas vid nyexploatering och ingrepp som kan skada miljön. Värdet i riksintresset består bland annat av närhet till både hav och kulturhistorisk bebyggelsemiljö såväl som bad, fiske och möjligheten att röra sig längs havet, i långa obrutna sträckor.

Ställningstagande

Kustlandskapet ska även fortsättningsvis vara av god tillgänglighet för allmänheten. Planering av åtgärder som kan stärka turismens och det rörliga friluftslivets intressen ses också stärka kustens attraktivitet.

Genom planläggning för Kustzon samt förslag om marina reservatsbildningar bedöms riksintressets intentioner säkerställas.

Riksintresse för högexploaterad kust

Hela kommunens kuststräcka omfattas av riksintresse för högexploaterad kust enligt 4 kap. 4 § MB, som sträcker sig från Brofjorden till Simpevarp. Riksintressets syfte är att skydda natur- och kulturmiljövärden längs kusten mot exploatering som påtagligt kan skada dessa värden. Det utgör inget hinder för utvecklingen av befintliga tätorter, det lokala näringslivet eller totalförsvarets behov. Fritidsbebyggelse får endast komma till stånd i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse. Om särskilda skäl finns får dock annan fritidsbebyggelse komma till stånd, företrädesvis sådan som tillgodoser det rörliga friluftslivets behov eller enklare bebyggelse i de större tätorternas närhet.

Ställningstagande

Pågående och kommande planering för utbyggnad i kustområdet ska ske med hänsyn till riksintresset.

Genom planläggning för Kustzon samt förslag om marina reservatsbildningar bedöms riksintressets intentioner säkerställas.

Riksintresse för kulturmiljövård

Beslut om riksintresse för kulturmiljövård tas av Riksantikvarieämbetet enligt miljöbalkens 3 kap. 6 §. I Simrishamns kommuns kustavsnitt finns sex riksintresseområden för kulturmiljövård.

Baskemölla (L5)
Motivering:
Fiskeläge där kombinationen fiske och jordbruk tydligt framträder i bebyggelsen.

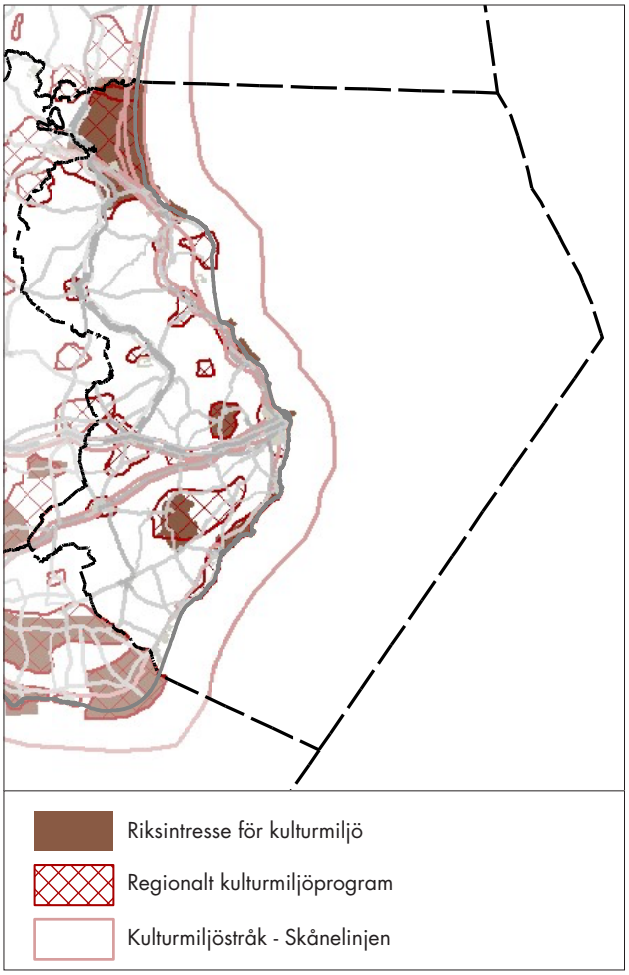
Uttryck för riksintresset:
Bebyggelse från 1800-tal och 1900-tal utmed eller nära gatan och fyrlängade gårdar med friare läge. Hamnanläggning med torkplats för garnen.

I området ingår även:
Tjörnedala gård av traditionell skånsk 1800-talskaraktär omgiven av ett landskap format av bete och slåtter.

Haväng-Vitemölla (L8)
Motivering:
Kustlandskap med kyrkbyar, fiskelägen, strandängar, ålabodar och förhistoriska gravar. (Fornlämningsmiljö, Fasta fisken).

Uttryck för riksintresset:
Kyrkomiljöerna Vitaby och Ravlunda, Vitemölla fiskeläge och den välbevarade Skepparpsgården. Järnåldersgravfält med ett 70-tal resta stenar, en hög och en domarring i betat hedlandskap, den s.k. Havängsdösen. Den fasta laxfiskeanläggningen Öradekaren vid Verkeån. I området ingår även sätesgården Torup och de utskiftade gårdarna.

Kivik (L7)
Motivering:
A. Fiskeläge med välbevarad bebyggelsekärna från 1800-talet.
B. Märklig och unik fornlämningsmiljö, bl.a. med landet största röse med hällristningar centralt i graven.

Uttryck för riksintresset:
A. Oregelbundet gatunät med smala gator och hus i tegel och korsvirke. Hamnanläggning, marknadsplats och fruktodlingar.
B. Fornlämningsmiljö med det unika gravmonumentet från bronsåldern, landets största röse 75 m i diameter den s.k. Kiviksgraven även kallad Bredarör eller Kungagraven med helt unika hällristningar i hällkistor centralt i röset samt gravfältet Ängakåsen och Koarum.

Simrishamn (L4)
Motivering:
Småstadsmiljö med bevarad medeltida karaktär och prägel av sjöfart och fiske.

Uttryck för riksintresset:
Tät, småskalig putsad bebyggelse från huvudsakligen 1800-talet och oregelbundet gatunät med medeltida anor. St Nicolaikyrkan från 1200-talets första hälft, gårdar för handelsmän, enklare gårdar och hus för hantverkare och sjöfolk, torgmiljön med mer storstadsmässiga bebyggelseinslag från 1800-talets senare del, hamnbebyggelse, parkanläggningar samt gatukaraktären med stenläggning och plank.

Skillinge-Brantevik (L1)
Motivering:
Kustmiljö med fiskelägena Skillinge och Brantevik som berättar om 1800-talets uppsving för skutfarten och som utgjorde två av landets mest betydande sjöfartssamhällen i fråga om segelfartyg.

Uttryck för riksintresset:
Välbevarat gatunät, byggnadsbestånd från 1800-talet, bl.a. kaptensgårdar samt hamnanläggningar och betade strandängar.

Vik (L6)
Motivering:
Fiskeläge där kombinationen fiske och jordbruk tydligt framträder i bebyggelsen.

Uttryck för riksintresset:
Oregelbundet gatunät med smala gator som ofta kantas av låga stenmurar. Korsvirke och tegelhus från 1800-talet samt hamnanläggning med bodar och torkplats för garn.

Sandhammaren (M175) (angränsande till kommunen)
Motivering:
Kustmiljö och fyrplats med förhistorik bruknings- och bosättningskontinuitet. (Fornlämningsmiljö, Kommunikationsmiljö).

Uttryck för riksintresset:
Flackt men högländ beläget kustområde med betydande förhistorisk bosättning kring Mossabäcken och Hagestads mosse, gånggriften Ramshög, bronsåldershögar och lämningar efter förhistorisk kustväg. Sandhammarens fyr från 1860-talet av G von Heidenstam, fyrvaktarbostad från 1800-talets slut och sjöräddningsstation från 1890-talet.

Ställningstagande
Hänsyn tas till riksintresset vid pågående och kommande planering inom de olika riksintresseområdena och avser att undvika åtgärder som innebär att riksintresset påtagligt skadas. I det kommande arkitektur- och kulturmiljöprogrammet läggs riktlinjer för både bevarande och utveckling.

Genom planläggning för Kustzon samt utpekande av Arkeologiskt prioriterat område och förslag om marina reservatsbildningar bedöms riksintressets intentioner säkerställas.

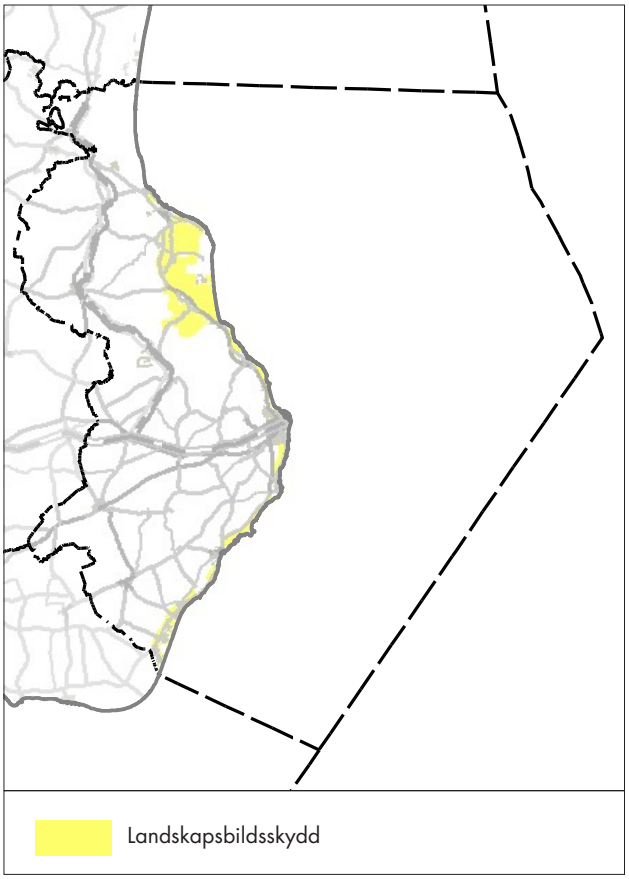
Då riksintresseanspråket för område M175 hänvisar till för området specifika värden som har en tydlig platsförankring bedöms inte detta riksintresseanspråk vara av relevans för Simrishamns kommun då områdesavgränsningen finns i Ystads kommun.

Länsstyrelsen regionala kulturmiljöprogram

Detta program utgör länsstyrelsen i Skåne urval av kulturhistoriska värden i landskapet som ska bevaras, vårdas och utvecklas. De utpekade miljöerna i kulturmiljöprogrammet visar alla på någon typ av kulturhistoriskt värde. Det kan vara som dokumentvärde, det vill säga historiska egenskaper, eller som upplevelsevärde, till exempel estetiskt och socialt engagerande egenskaper. De uppvisar ett eller flera av begreppen kvalitet, autenticitet, pedagogiskt värde, sällsynthet och representativitet. Sambandet mellan natur- och kulturmiljövård betonas starkt. Många av de utpekade landskapsavsnitten har formats under lång tid genom ett traditionellt sätt att bruka marken.

Landskapsbildsskydd

Landskapsbildsskyddet infördes på 1970-talet innan begreppet riksintresse fanns för att på ett enklare sätt än genom reservatsbildning kunna skydda stora områden från större påverkan eller förändring. Det var framförallt de visuella upplevelsevärdena i landskapet som man önskade skydda. Även om begreppet inte finns i nu gällande miljöbalk gäller bestämmelserna fortfarande i de berörda områdena (lag 1998:811 om införande av miljöbalken). Områdena för landskapsbildsskydd skiljer sig åt i storlek samt karaktär och för varje område finns ett beslut med föreskrifter. Föreskrifterna innebär att det krävs tillstånd för att utföra vissa åtgärder som kan ha negativ effekt på landskapsbilden. Det är inte möjligt att ändra föreskrifterna i ett beslut eller fatta nya beslut om landskapsbildsskydd.

Riksintresse för sjöfart

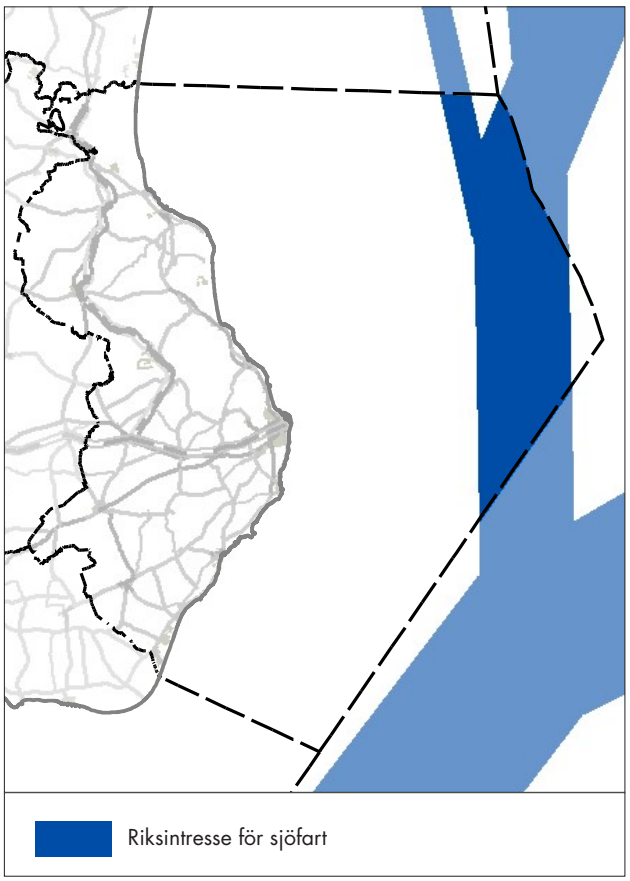
Riksintresse för sjöfart pekas ut av Sjöfartsverket och Trafikverket enligt 3 kap. 8 § miljöbalken. Inom kommunens territorialvatten löper två farleder som är av riksintresse för sjöfart.

Den allmänna farleden Åhus angöring - Åhus hamn, farledsklass 1 med tillhörande ankringsområde, samt farleden Hamme rodd - Finska viken, farledsklass 2. Riksintresset syftar till att skydda farledens funktion och utgörs av farledens navigerbara yta samt tillhörande buffertzon.

Ställningstagande
Riksintresset godtas och det finns inga anspråk som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller nyttjandet av farlederna.

Användning Sjöfart säkerställer riskintressets intentioner.

Beroende på riktning i en kommande vägvalsstudie planeras det för framtida utveckling av näringslivet i Simrishamns hamn, varpå farlederna för sjötrafik är av stor vikt. Därav ser kommunen att lämplig rutt som ansluter Simrishamns hamn till befintliga farleder bör utredas, och i framtiden eventuellt föreslås få riksintressestatus. Även inseglingsränna till Skillinge hamn kan i framtiden bli aktuell att ange.

Riksintresse för yrkesfiske samt riksintresse för yrkesfiske – landningshamn

Riksintresse för yrkesfisket samt yrkesfiske – landningshamn har pekats ut av Fiskeriverket, som nu mer ingår i Havs och vattenmyndigheten, enligt 3 kap. 5 § miljöbalken. Syftet är att mark och vattenområden som har betydelse för yrkesfiske eller vattenbruk ska skyddas.

Följande värde är av betydelse för riksintresset:

- Fångstplatser med omfattande fiskeaktivitet eller unika förutsättningar för visst fiske.
- Lekområden för kommersiellt viktiga arter av fisk eller skaldjur.
- Uppväxtområden för kommersiellt viktiga arter.
- Vandringsstråk för kommersiellt viktiga arter.

Lek- och uppväxtområden som identifieras som riksintressen avser arter som är väsentliga för fiskets ekonomi inom respektive region. Områdena är betydelsefulla genom att de svarar för en väsentlig del av reproduktionen för något av de bestånd som är ekonomiskt viktiga för svenskt fiske. Men att geografiskt avgränsa exempelvis ett lek- och uppväxtområde är svårt. I avsaknad av detaljerad kunskap för att avgränsa de viktigaste områdena, blir det stora arealer som utpekas som område av riksintresse. Samtidigt är fisket koncentrerat till områden som är betydelsefulla habitat i någon del av fiskarternas livscykler, eftersom själva ansamlingen av fisk är en av förutsättningarna för fisket. De områden som genererar den högsta avkastningen, är de områden som kan betraktas som särskilt biologiskt viktiga.

Följande område är av riksintresse för yrkesfisket i Simrishamns kommun:

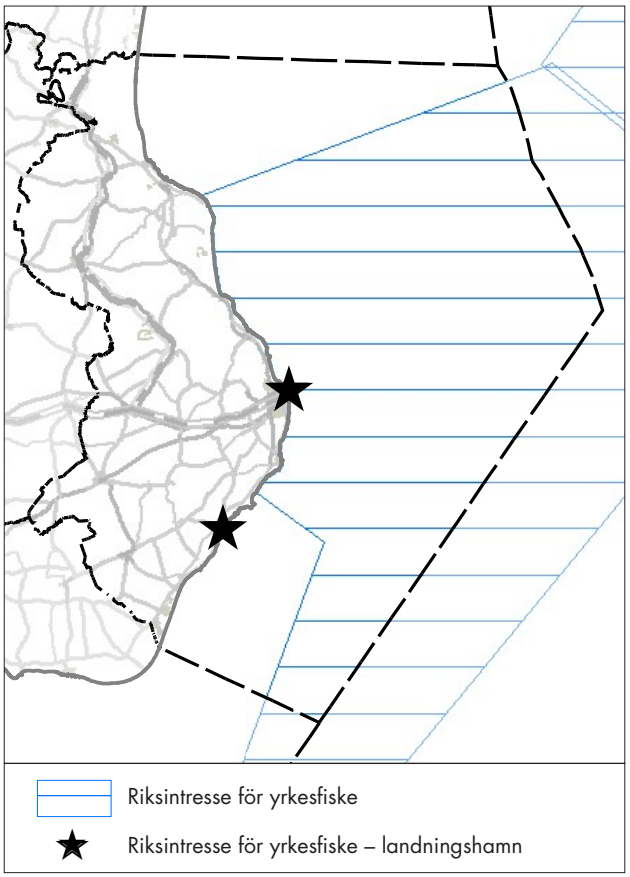
- Östersjön, nr. 43 (fångstområde för torsk, strömming och skarpsill).

En viktig förutsättning för att fiske skall kunna bedrivas inom ett avgränsat havsområde är att det finns hamnar som kan tillhandahålla service till fiskefartygen samt att det finns landningsmöjligheter. De viktigaste hemma- och/eller landningshamnarna inom respektive havsområde bedöms också som riksintresse för yrkesfisket. Simrishamns och Skillinges hamn är utpekade landningshamnar för yrkesfisket.

Ställningstagande

Del lokala fisket värnas, inga anspråk riskerar att påtagligt kan skada riksintresse för yrkesfisket och dess landningshamnar.

Riksintresse för yrkesfisket bedöms inte påverkas negativt av planförslaget. Inga användningar bedöms vara motstridiga och den skiljelinje som görs mellan Kustzon och Öppet hav följer gränsen för var trålfiske får bedrivas och innan för denna kan endast ett skonsammare fiske bedrivas .

Riksintresse för totalförsvarets militära del

Enligt miljöbalkens 3 kap. 9 § ska områden som är av riksintressen, men också områden som är av betydelse, för totalförsvaret skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka eller försvåra tillkomsten till dessa. En risk för påtaglig skada kan exempelvis vara tillkomst av nya bostäder inom påverkansområdet, eftersom de boende i framtiden kan störas av buller och därmed hämma försvarets verksamheter.

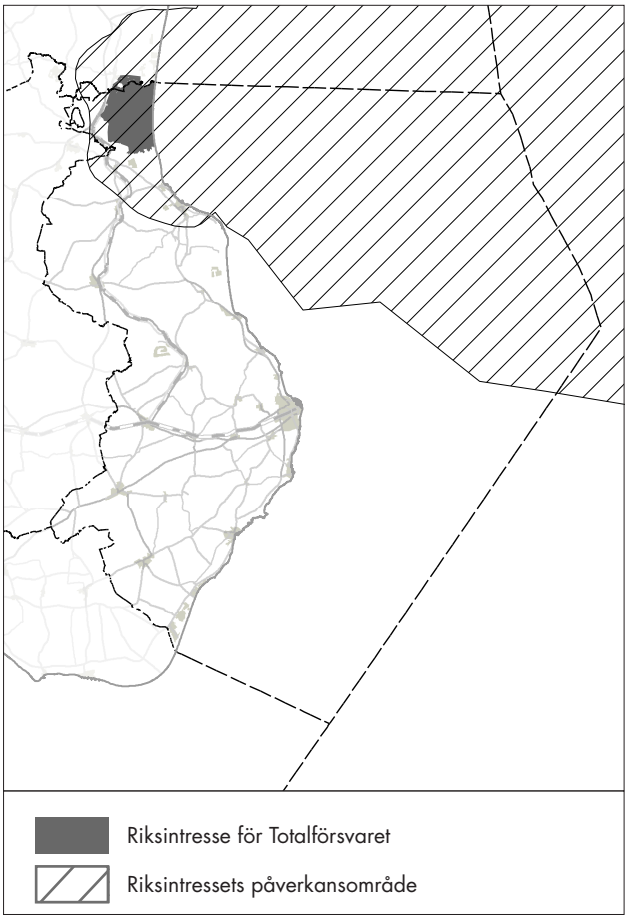
Inom område för omgivningspåverkan ska samråd med Försvarsmakten alltid ske i varje enskilt plan- och bygglovsärende. För att försvarsmakten ska medge att ny bebyggelse uppförs måste ett tillräckligt stort avstånd till bullerkällan finnas. Utveckling av områden kan endast komma till stånd i befintliga orter och byar och behovet av utveckling vägs då samman med försvarsmaktens intressen. Då det ofta finns ett bakgrundsbuller från eventuella verksamheter, vägar och andra boende inom område med samlad bebyggelse som gör att de oregelbundet förekommande aktiviteterna på skjutfältet delvis maskeras kan buller därifrån väntas upplevas som mindre påtagligt.

Riksintresse Ravlunda skjutfält
År 2007 antogs Policy för utbyggnad av bostäder kring Ravlunda skjutfält av kommunfullmäktige. Syftet med policyn är att den ska användas som ett planeringsunderlag och vara ett hjälpmedel vid förfrågningar om nya bostäder eller ändring av befintlig bostad inom påverkansområde för skjutfältet. I policyn framgår det att utbyggnad inom befintliga samlade bebyggelseområden inte behöver samrådas med Försvarsmakten, det vill säga om det rör sig om kompletterande bebyggelse inom ortsavgränsningen. Vid nybyggnation utanför samlad bebyggelse, men inom riksintressets påverkansområde, måste alltid samråd med Försvarsmakten ske.

Övriga försvarsintressen
För att säkerställa att ingen skada sker på de riksintressen som omfattas av sekretess och inte alls kan redovisas öppet på karta, är hela landets yta samrådsområde för objekt högre än 20 m utanför tätort och högre än 45 m inom tätort. Det innebär att alla ärenden avseende höga objekt måste skickas på remiss till Försvarsmakten.

Ställningstagande
Hänsyn tas till riksintresse för totalförsvaret i både pågående och kommande plan- och bygglovsärenden och avser att undvika sådana åtgärder som kan innebära att intresset påtagligt skadas. Vid prövning i ärenden ges försvarsmaktens intressen företräde framför andra intressen. Som underlag gäller Policy för utbyggnad av bostäder kring Ravlunda skjutfält.

Användningen Påverkansområde för totalförsvarets militära del i mark- och vattenanvändningskartan bedöms säkerställa riksintressets intentioner.

Riksintresse för vindbruk

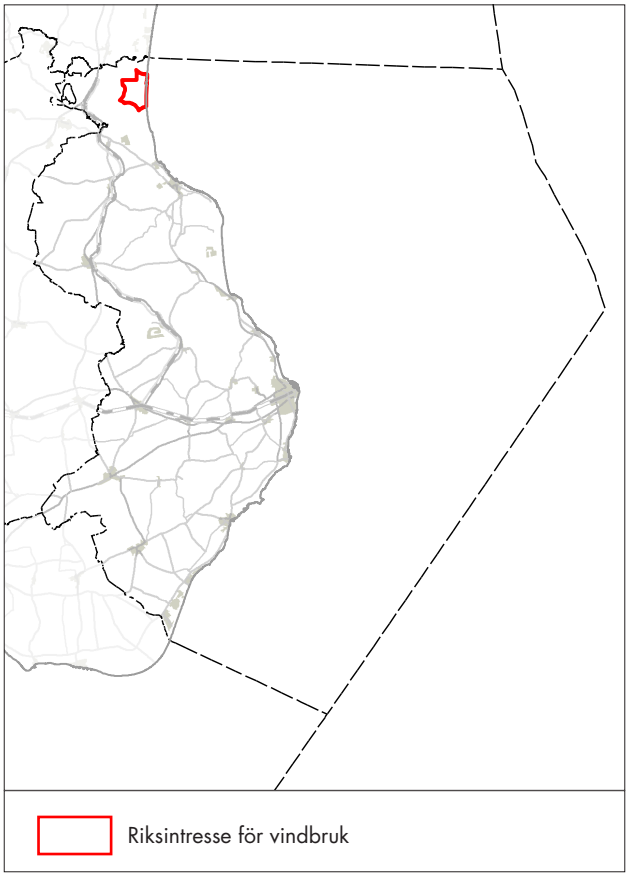
Beslut om riksintresse för vindbruk tas av Energimyndigheten enligt 3 kap. 8 § miljöbalken. Platsens vindförhållande samt avskildhet är det som ligger till grund när ett område anges som riksintressant för vindbruk. Om området har gynnsamma vindförhållanden samt att det inte finns någon närliggande bostadsbebyggelse som kan störas. Utifrån dessa förutsättningar bedömer Energimyndigheten om området är lämpligt för elproduktion ur ett nationellt perspektiv. Bestämmelsen om riksintressen ger grund för staten att i samband med kommunal planering bevaka detta riksintresse så det kan få ett genomslag i den kommunala planeringen. Det som skiljer beslutade områden från övriga områden med god vindpotential är att viss lämplighetsbedömning redan är genomförd.

I kommunen finns ett område av riksintresse för vindbruk, Ravlunda skjutfält vid kusten i kommunens norra del. Inom riksintresseområdet pågår för närvarande militära aktiviteter då området är av riksintresse för totalförsvaret.

Ställningstagande
Riksintressets avgränsningar godtas och sådana åtgärder som kan innebära att riksintresset påtagligt skadas avses undvikas. Men då riksintresse för vindbruk ligger inom riksintresseområde för totalförsvaret, som har företräde framför övriga riksintressen, är det olämpligt att exploatera området för vindbruk. Bedömningen är att riksintresse för totalförsvaret påtagligt skulle skadas om en sådan exploatering skulle komma till stånd.

I beskrivningen av utpekande av riksintresse för vindbruk framgår det att område som är av riksintresse för bland annat kustzon, natura 2000 samt natur- och kulturreservat undantas. Men samtidigt anser energimyndigheten att undantag inte kan ges på förhand utan måste prövas under tillståndsprocessen. Då området hyser höga naturvärden och omfattas av ovanstående är bedömningen att dessa intressen påtagligt kan skadas ifall exploatering för energiproduktion genomförs.

Ingen användning i mark- och vattenanvändningskartan bedöms påverka riksintresset då markanvändningen inte ändras utan endast krav om utredning i riskutsatta lägen görs.

Riksintresse för kommunikationer - flygplats MSA

Simrishamns kommun berörs av den så kallade MSA-påverkande ytan (skyddsområde på 60 km kring flygplats där flygplanen påbörjar den sista delen av inflygningen) för Kristianstads och Malmö-Sturup flygplatser. Båda flygplatserna utgör riksintresse Beslut om riksintresse för kommunikationer tas av Trafikverket enligt 3 kap. 8 § miljöbalken.

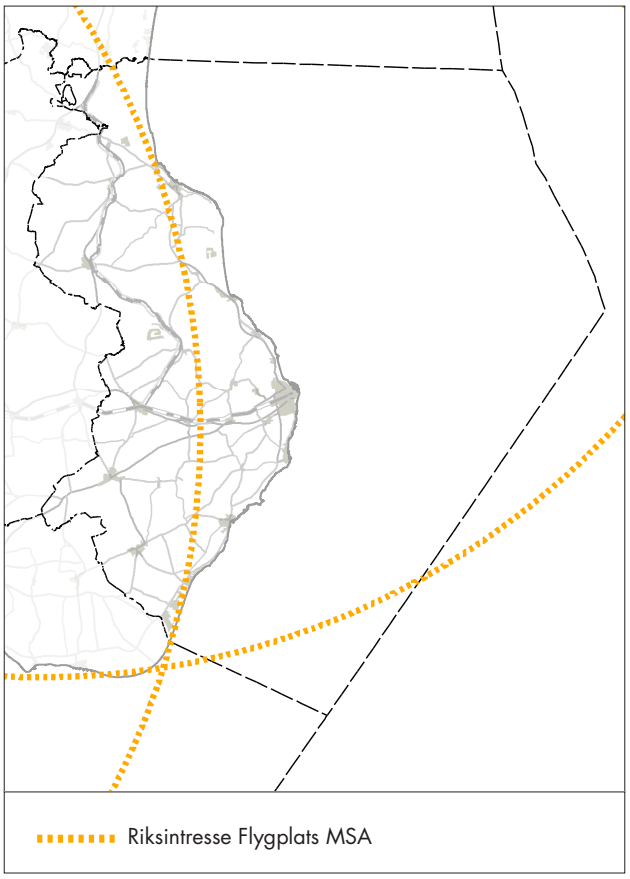
I riksintressets värdebeskrivning för de båda flygplatserna framgår följande:

Malmö/Sturup - flygplatsen tillhör det nationella basutbudet av flygplatser. Därmed är flygplatsen enligt riksdagens beslut en del av stommen i ett effektivt och långsiktigt hållbart flygtransportsystem som säkerställer en grundläggande interregional tillgänglighet i hela landet.

Kristianstad - Flygplatsen är av fundamental regional betydelse.

Ställningstagande
Havsplanen ger inga förslag om utbyggnad av höga objekt så som vindkraftverk eller likande varför riksintresset inte bedöms påverkas.

Eventuellt kommande planering för utbyggnad av höga objekt i havs- eller kustområdet ska ske med hänsyn till riksintresset och samråd med berörd flygplats ska ske.

6 Miljö- och riskfaktorer

Detta kapitel behandlar olika typer av miljö- och riskfaktorer som ska beaktas vid fysisk planering. Planering ska ske så att belastning på miljön minimeras och Simrishamns kommun ska vara en trygg och säker plats med hög livskvalitet för alla. Målet är att uppnå ett miljömässigt, socialt, tryggt och ekonomiskt robust samhälle.

När nya planförslag berör ett känsligt eller riskutsatt område måste en lämplighetsprövning genomföras, ibland genom en så kallad miljökonsekvensbeskrivning.

Risker i samband med verksamheter och anläggningar

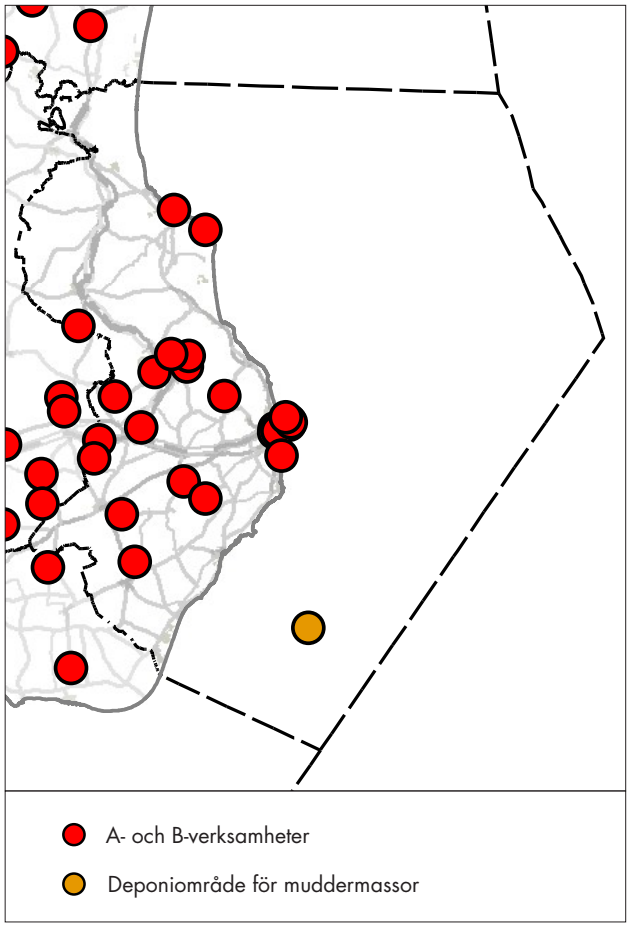
Simrishamns kommun har förhållandevis små riskproblem kopplat till verksamheter inom och i anslutning till planområde för havsplanens. Tillståndsgivna verksamheter och anläggningar är till största del landbaserade, få verksamheter med miljötillstånd finns i kommunens havsområde.

Risker i samband med verksamheter och anläggningar hanteras enklast med hjälp av skyddsavstånd. Avstånd som är till för att avhjälpa risker för mänsklig hälsa och miljön. Inom tätbebyggt område, där det förespråkas en variationsrik bebyggelse, kombineras ofta riskavstånden med andra åtgärder. Anpassning kan göras direkt vid källan och/eller vid det som avses att skyddas.

Miljöfarlig verksamhet

Miljöfarlig verksamhet delas in i A-, B- och C-anläggningar (beroende på verksamhetsslag och storlek) samt så kallade U-anläggningar (övriga). För A-verksamhet måste tillstånd sökas hos miljödomstol, för B-verksamhet söks tillstånd hos länsstyrelsen och C- samt U-verksamhet hos den kommunala miljönämnden (Ystads-Österlens miljöförbund). Se karta intill för anläggningar med miljötillstånd.

Hamnverksamhet är ett exempel på sådan verksamhet som på olika sätt lyder under olika risk- och miljötillstånd. I hamnen i Simrishamn finns ett antal verksamheter som har tillstånd att hantera en rad olika ämnen som tillstånd måste sökas för. Här hanteras bland annat ammoniak för att driva kylanläggningar av olika slag och också gasol. Ammoniakhanteringen i hamnen har vid en olycka ett spridningsområde ut över havet.

Transport av farligt gods

Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och produkter som har sådana egenskaper att de kan skada människor, egendom och miljö om de inte hanteras på rätt sätt under transport. Den största riskfaktorn vid transporter av farligt gods är olyckor under färd. På land rör det sig om exempelvis kollisioner, avåkningar eller urspårningar, men också om olyckor vid lastning och lossning. Riksväg 9 och 11 är utpekade leder för farligt godstransporter inom Simrishamns kommun.

Svenska hav är känsliga för oljeutsläpp. Oljeutsläpp är det största hotet mot Östersjöns ekosystem de svenska haven och är dessutom utsatta för en förhöjd risk på grund av intensiv fartygstrafik och många oljetransporter. Stora utsläpp kan få dramatiska effekter, och den kontinuerliga påverkan av olika oljeprodukter och deras innehåll av giftiga kemikalier ett ack så allvarligt problem. Till havs finns inga specifika leder för farligt godstransporter utpekade, farlederna är de samma oavsett last. Kollisionsrisk är den största risken vid transporter till havs.

För att försöka reducera riskerna för fartygsolyckor har förbättrad teknik för trafikövervakning till sjöss börjat införas på många håll i världen, och enkelriktade farleder har inrättats i en del trånga farvatten. En sådan separering har införts i den hårt trafikerade farleden mellan Sverige och Bornholm. Dessutom byggs numera alla större tankfartyg med dubbelskrov. Det minskar faran för utsläpp vid grundstötning och kollisioner. Man arbetar också med bättre system för att få fartygen att rengöra tankar och maskinutrymmen under kontrollerade förhållanden i hamnar istället för till havs.

Olycksrisk

Miljörisker i samband med olyckor till havs är stora. Oljeutsläpp är det största hotet mot det marina livet i kommunen. Kollisioner och förlisningar kan innebära betydande oljeutsläpp även utan att tankfartyg är inblandade, eftersom nästan alla större fartyg har med sig bunkerolja i stora mängder för det egna maskineriets behov. Bevakningsmyndigheterna registrerar även ett stort antal mer eller mindre avsiktliga och olagliga utsläpp varje år. Trots ökad fartygstrafik har dock oljeutsläppen i våra hav minskat de senaste åren. Detta är troligtvis tack vare skärpta regler, ökad miljöövervakning och förbättrade möjligheter att ta hand om spillolja i hamnar.

Kustbevakningen ansvarar för beredskap och åtgärder vid eventuella olyckor till havs lagen om skydd mot olyckor (2003:778). Sjöräddningssällskapet har avtalat överenskommelse med Kustbevakningen om att sätta in förstahandsåtgärder mot utsläpp till sjöss för att begränsa spridning, som ett första förband på marin miljö. Till detta har Sjöräddningssällskapet mobila sjösläp med oljelänsor för att valla in utsläpp i väntan på upptagningsförmåga mobiliseras. Vid oljeutsläpp ansvarar räddningstjänsten för saneringsåtgärder för olja som flutit i land om det bedöms vara en räddningsinsats, annars ansvarar kommunen för saneringen. Vid ett större utsläppsscenario kan frågan om nödhamnar och områden som man tillåter att kontamineras av olja komma upp. Kommunen har ingen strategi vid denna typ av situationer utan här behöver en strategi tas fram. En strategi som inte enbart är kopplad till det kommunala ansvaret utan denna strategi bör vara regional/nationell för att synliggöra dels var behovet finns och också vilka områden som kan tänkas vara lämpliga i ett större perspektiv. En strategi som kommer behöva föregås av omfattande utredningar och vara väl förankrad för att undvika frågetecken om olyckan skulle vara framme.

Sjöfartsverket har räddningstjänstansvar för sjöräddningstjänst och flygräddningstjänst enligt samma lagstiftning med tillhörande förordning. Sjöräddningssällskapet är den största aktören med insatta resurser vid olyckor i det svenska havsområdet. Med den intensiva sjötrafik som passerar utanför kommunens kust kan man inte utesluta att sannolikheten för en händelse, förutom utsläpp i vattnet av olja eller kemikalier, kan inträffa.

Förorenad mark

Förorenade områden är områden som är så förorenade att det kan medföra skada eller olägenheter för människors hälsa och miljön. Kemikalier som hamnat i marken blir ofta kvar där under lång tid och kan sippra ut i grundvatten, vattendrag eller havet. Det är framförallt mark för bensinstationer, verksamheter för garvning av skinn och kemtvättar som förorsakat föroreningar av mark. Men även hamnverksamheter är en typ av verksamhet som över tid förorsakat föroreningar i både mark och bottensediment, och är vanligt förekommande. Vanligtvis sker utsläpp i hamnar genom spill eller läckage vid lastning och lossning, vid hantering av drivmedel eller olyckor i samband med hantering av miljöfarliga ämnen inom området.

Deponiverksamhet är idag inte tillåtet. En deponi kan påverka sin omgivning under mycket lång tid efter att man slutat lägga dit avfall. För att minimera påverkan är det därför viktigt att deponin sluttäcks så att endast en begränsad mängd lakvatten läcker ut. I och med att alla föroreningar finns kvar under skyddstäckningen är det därför viktigt att ha fortsatt kontroll över deponin trots att den inte längre är i drift. Under de deponier som återstår, efter att verksamheten har upphört, bildas ofta metangas. Detta innebär en risk i sig, både för olyckor samt genom att metangas har en påverkan på växthuseffekten. Men möjlighet finns också att utvinna gasen så att den kan användas som en energikälla. Viktigt är dock att ingrepp sker med försiktighet.

Alla som idag bedriver miljöfarliga verksamheter är skyldiga att vidta åtgärder för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa och miljön.

Muddring

Muddring av exempelvis hamnar och inseglingsrännor är ofta en direkt nödvändighet för en hamns funktion, för att båtar ska kunna angöra den. Men risk finns också att denna typ av aktivitet påverkar havsmiljön på ett negativt sätt. Om ingreppet görs hänsynsfullt kan påverkan på ekosystemet begränsas, men oavsett hur detta genomförs sker en påverkan på havsbottnen och i förlängningen de organismer som vistas där.

Vid muddring av förorenade sediment ska särskilda skyddsåtgärder för att förhindra spridning av föroreningar vidtas. En annan åtgärd för att minska påverkan på ekosystemet är att muddring och andra grumlande arbeten ska förläggas till den minst känsliga årstiden utifrån en ekologisk synvinkel. Detta för att inte störa lek och uppväxt hos fiskar och andra organismer.

I det fall då muddermassorna inte är förorenade och måste tas om hand är dumpning till havs oftast förstahandsalternativet. I samband med muddringsarbete i Skillinge hamn har kommunen under 2018 ansökt om och beviljats tillstånd för ny lokalisering att deponera muddermassor att under fyra års tid (se karta på föregående uppslag). Simrishamns kommun undersöker även möjligheten att återanvända rena muddermassor till olika samhällsnyttiga alternativ. Exempel på detta kan vara som utfyllnad vid anläggningsarbeten och byggnation av vallar. Ett annat är att massorna skulle kunna användas vid strandfodring, det vill säga att lägga materialet på stränder med syftet att motverka erosion. En metod som kan komma att bli allt viktigare i samband med havsnivåhöjningar till följd av rådande klimatförändringar. Krav på analys av eventuellt skadliga ämnen kommer behöva ställas för att säkerställa att massorna är rena.

Buller

Havet är fullt av ljud. Vissa är naturliga såsom ljud av djur, regn, vågor och is. På senare årtionden har människans aktiviteter på och i havet ökat och därmed även ljudnivåerna. Förutom fiske och fartygstrafik tar också andra aktiviteter plats som medför buller, såsom exempelvis vindkraftsparker, militära övningsområden och rekreativa aktiviteter som fritidsbåtar och vattenskotrar.

Driften men också byggnation av vindkraftsparker medför buller i havet. Vid byggnation av havsbaserad vindkraft är pålning den brukliga metoden och dessa anläggningar placeras, på grund av ekonomiska och tekniska skäl, på grunda områden, som beroende av sitt måttliga djup då oftast också innehar större ekologiska värden än omgivande djupområden. Beroende på parkens storlek kan pålningen pågå i flera års tid och risken är att både fisk och däggdjur tar skada eller trängs undan från sin naturliga miljö.

Fartygstrafiken är den största källan till buller i havsmiljön och sänder ut ett kontinuerligt ljud. I farleden mellan Sverige och Bornholm passerar upp mot 50 000 fartyg per år, vilket motsvarar upp mot 6 fartyg per timme. Effekten blir att det alltid finns ljud från fartyg i området. Bullerpåverkan är så klart större ju närmare källan man befinner sig men omgivningspåverkan sträcker sig långväga och studier visar att i stort sett var man än befinner sig i världshaven så finns det fartygsbuller. Ljudutbredningen i havet skiljer sig från motsvarande fenomen i luften. På grund av att ljudet är inlåst mellan ytan och botten uppstår under vissa förutsättningar ljudkanaler i vilka ljudet kan färdas långa sträckor och resultatet blir att haven fylls med ljud.

Hur ljudbilden ser ut lokalt i våra svenska hav vet vi inte idag, men utifrån stickprov vet vi att våra mänskliga aktiviteter genererar ljud och att dessa kan vara mycket starka. Hur mycket ljud vi sprider i haven är egentligen ointressant, det intressanta är hur mycket de marina djuren tål. Studier i vattentankar och utomhusburar där fiskar har utsatts för ljud visar att de reagerar. Vid mycket höga ljud skadas eller till och med dör djuren. Detta kan ske vid undervattensexplosioner eller i den omedelbara närheten till ett pålningsverk. Längre bort från ljudkällan kan de bli stressade och förändra sitt beteende. Följden blir att djurens naturliga beteende störs och deras livssituation försämras. Om ljudet har en negativ påverkan på en hel population så måste källans ljudstyrka minskas eller begränsas i tid. I ekologiskt viktiga områden kan man förbjuda vissa typer av aktiviteter som bullrar för mycket. Vid en fartygspassage bildas ljud som kan överrösta djurens egna ljud eller hindra dem från att höra andra viktiga ljud från omgivningen, exempelvis kan parningslockropens räckvidd minska. För att undvika negativ påverkan från fartyg kan flera åtgärder sättas in. Nya fartyg kan göras tystare och fartygstrafiken kan ledas om så att de inte passerar känsliga områden.

Buller från Ravlunda skjutfält behandlas djupare i avsnittet Riksintressen för totalförsvaret, där också policy för utbyggnad vid Ravlunda skjutfält behandlas.

Havsplanen bedöms inte leda till någon ökad bullerproblematik.

Elektriska förbindelser

Då kraftledningen som försörjer Bornholm med elektricitet är en växelströmsledning är de magnetiska fält som uppkommer inte lika kraftiga som vid likström (som är den vanligare typen av överföringskablar). Därför är påverkan på marina arter inte lika stor.

Om en händelse som orsakar kabelbortfall inträffar kommer Bornholms energimix att påverkas negativt.

Risker vid klimatförändringar

Klimatförändringarna beror på att människan släpper ut stora mängder växthusgaser, framförallt koldioxid. Utsläppen kommer från förbränning av fossila bränslen. Om hundra år kan medeltemperaturen på jorden ha stigit med mellan 1 och 6 grader. Redan nu syns effekter av klimatförändringar, inte minst i haven. En uppenbar effekt är att haven blir varmare och det stora koldioxidutsläppet har också effekten att haven försuras.

Översvämning och erosion

I samband med att klimatet förändras och haven blir varmare är risker kopplat till en stigande havsnivå uppenbar, så även risker för en ökad erosionsproblematik. Havsnivån stiger dels genom det som kallas för termeisk expansion, att vattenmolekylerna blir större när de värms upp och tar mer plats än kallt vatten, och dels att isar smälter. För Simrishamns del antas medelhavsnivåytan stiga till cirka 1 meter över dagens medelhavsstånd till år 2100 och riskbedömningen som gjorts säger att vid ett värsta scenario kan högvattenstånd uppnå till +2,63 möh.

Med en medelhavsnivåhöjning på 1 meter förväntas också strandlinjen dra sig tillbaka på de sträckor som består av eroderbart material. Tillbakadragningen har för Simrishamns stränder beräknats till mellan cirka 30 – 100 meter, beroende på strandprofilens lutning. Problem som kan uppstå är raserad grundläggning, fuktskadade byggnader, skador på infrastruktur som vägar, el-, tele-, dricksvatten- och avloppsförsörjning samt att värden för rekreation och turism samt viktiga naturvärden och ekosystemtjänster kan hotas när stranden försvinner. För att undvika risker i samband med en förhöjd havsnivå behöver kommunen intensifiera arbetet med att ta fram strategier för hur kusten kan skyddas.

Förhöjd grundvattennivå

En förhöjd medelvattennivå i havet innebär också att grundvattennivåerna i kustområdet höjs. Problem kan uppstå med att marken blir vattenmättad med grundläggnings- och sättningsproblematik som följd. Både byggnader och infrastruktur, som ledningar och vägar, kan påverkas av detta. Det finns också en risk för saltvatteninträngning i kustnära dricksvattenbrunnar och vattenreservoarer, och risken för läckage från enskilda avloppsanläggningar till havet ökar. Såväl lågt liggande flacka områden, som svackor inom högre terräng, är utsatta. Grundvattennivån kan ibland variera inom korta avstånd, varför det är viktigt att klargöra vilka förhållanden som råder på varje enskild plats innan projektering påbörjas.

Försurning

Haven, så även Östersjön, har egenskapen att de binder koldioxid från atmosfären, det absorberas i havet. Den kolsyra som bildas vid denna process gör att vattnets pH-värde sänks och havet försuras successivt. Man vet väldigt lite om vilken innebörd försurningen kommer att ha på havets ekosystem men klart är att den ökande koldioxidtillförseln till atmosfären har en direkt negativ påverkan på havet. Studier som hittills gjorts visar på problem med kalklagring hos djur med både inre och yttre skelett.

Tung fartygstrafik ger precis som de ökande koldioxidutsläppen stora försurningseffekter. Avgaser från fartyg innehåller förhöjda halter svavel- och kväveoxider. När avgaserna släpps ut i luften omvandlas dessa syrorna till svavelsyra och salpetersyra. Dessa reagerar med vatten som finns i luften och lokalt bildas sura vattendroppar som faller ner i havet.

Miljörisker i havet

Övergödning, överfiske, skräp och andra utsläpp. Listan kan göras lång över de problem som havens ekosystem har att tampas med. Trots att havet hänger samman kan problemen skilja sig radikalt geografiskt. Östersjön är ett av världens mest förorenade havsområden. Mycket beror på dess utsatta läge. Omringat av tätt befolkade landområden, drygt 90 miljoner människor bor inom avrinningsområdet, och med bara smala sund som förbindelse till världshaven blir alla utsläpp kvar länge. Detta kombinerat med en vattenmassa som aldrig blandas om ordentligt och ett bräckt vatten där alla arter redan lever på marginalen av vad de tål. Resultatet blir en havsmiljö som är under stor stress som måste behandlas med största försiktighet.

Nedskräpning och plaster

Det dumpas stora mängder skräp i haven varje år. En del sjunker till botten och en del flyter omkring på ytan eller spolas upp på stränder. En stor del av soporna idag är plast, till skillnad från förr när naturen hade möjlighet att bryta ner de organiska avfall som tillfördes. Plast bryts ner väldigt långsamt i naturen samtidigt som tillförseln har ökat kraftigt på senare tid. Exempelvis kan en plastmugg finnas kvar i 100 år i havet innan den brutits ner.

Plasten som hamnar i havet bryts ner till mindre bitar, som till slut blir små partiklar, så kallad mikroplast. Mikroplast utgör den största andelen plastskräp och förekommer idag i alla jordens marina miljöer. Dessa små partiklar uppstår när exempelvis däck, båtskrov eller kläder slits eller när vi inte återanvänder, återvinner eller slänger plastmaterial på rätt sätt. Även granulat till konstgräsplaner och plastpellets, som utgör råmaterialet till andra plastprodukter, sprids oavsiktligt till miljön vid användning, tillverkning och transport. Det finns också plastpartiklar som är små redan när de tillverkas, så kallad primär mikroplast. Dessa används exempelvis i kosmetika och kroppsvårdsprodukter.

Mikroplaster har bevisats orsaka stor skada på den marina miljön och dess organismer. Ett stort problem är att havets små invånare får i sig plastpartiklar i tron att det är föda. Plastpartiklarna bryts inte ner i matsmältningsorganen, utan kan ligga kvar länge och orsaka stora problem för organismen. Man misstänker också att plastpartiklarna kan knyta till sig miljögifter, vilket drabbar både de djur som råkar äta dem samt individer som står högre upp i näringskedjan.

En annan typ av nedskräpning som har en stor påverkan på det marina ekosystemet är de förlorade fångstredskapen, även kallade spökgarn. Spökgarn, som gått förlorade vid arbete eller rent av dumpats medvetet, förlorar inte sin förmåga att fånga fisk bara för att de övergivits. De är fortfarande aktiva och fortsätter att fånga fisk, i värsta fall i den omfattning att det kan påverka fiskbestånden. Simrishamns kommun leder tillsammans med Håll Sverige rent EU-projektet Marelitt Baltic. Projektet syftar till att samla in data om existerande spökfiskeredskap, bedöma behovet av draggning och att rent faktiskt rensa Östersjön på spökgarn.

Stridsmedel och ammunition

Efter andra världskrigets slut dumpade de inblandade länderna stora mängder kemiska och konventionella stridsmedel i haven. Även Sverige har använt havet som dumpningsplats och i svenska havsområden finns 25 kartlagda platser där Försvarsmakten dumpat ammunition. Östersjön är troligen det hav i världen som har störst koncentration av minor, ammunition och kemiska stridsmedel på botten, och det utgör en fara för både människor och miljön.

I Östersjön har det dumpats cirka 50 000 ton kemiska stridsmedel. Mestadels senapsgas men även andra nervgaser och arsenik har dumpats. Ett problem är att även om de anvisade dumpningsplatserna var tydligt markerade på kartor, återfinns de kemiska stridsmedlen idag inte bara på dumpningsplatserna. För att spara tid hände de ofta att den farliga lasten sänktes någon annanstans på väg ut mot den anvisade platsen. Och ofta låg stridsmedlen förpackade i trälådor som

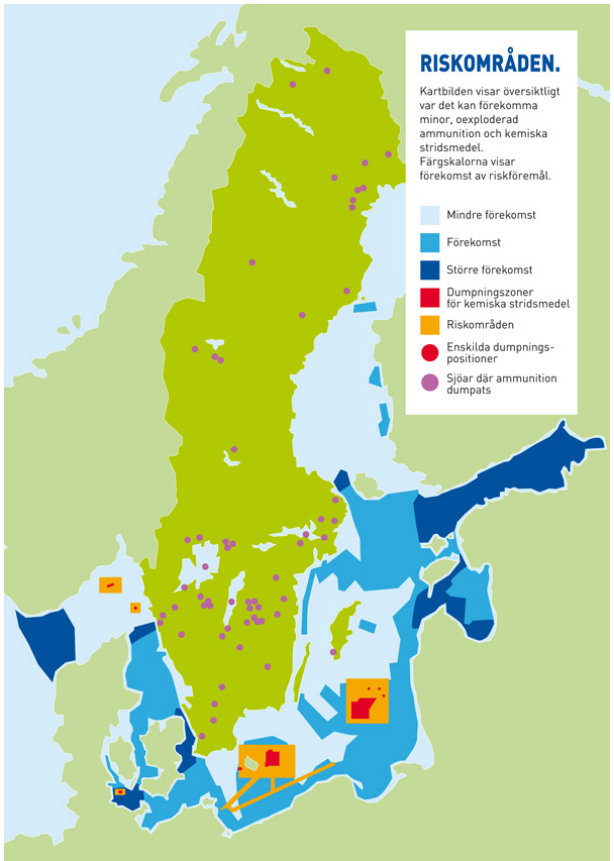
lätt flöt iväg, vilket gjorde att de kunde driva långa sträckor innan de sjönk. Under åren har stridsmedlen spridits ytterligare av trålfiskare som släpat med sig ammunition och behållare med sina nät. Den största delen av de dumpade kemiska stridsmedlen utgörs av flygbomber, vilka består av en behållare för stridsgas samt sprängämnet trotyl. Med tiden har stridsmedlens metallbehållare börjat korrodera och giftiga ämnen läcker ut i havsmiljön.

Under de båda världskrigen fälldes en stor mängd minor i Östersjön och i Västerhavet. Det flesta oskadliggjordes efter krigsslutet men många sänktes också för att ”väntas ut”. I Östersjön beräknas det finnas cirka 40 000 minor kvar på botten i de områden där de fällts och även om de är gamla så utgör de fortfarande en risk för exempelvis fiskare och ankrande fartyg. Merparten av minorna är av den typen att de förankrades på botten och ligger således kvar på den plats där de en gång fälldes. Även ammunition har dumpats av det svenska förvaret under historiens gång. Dumpning har skett på cirka 300 platser runt om i Sverige, varav 25 platser i havet. Orsaken till detta var att man upptäckte att viss typ av importerad ammunition var instabil och mycket stötkänslig.

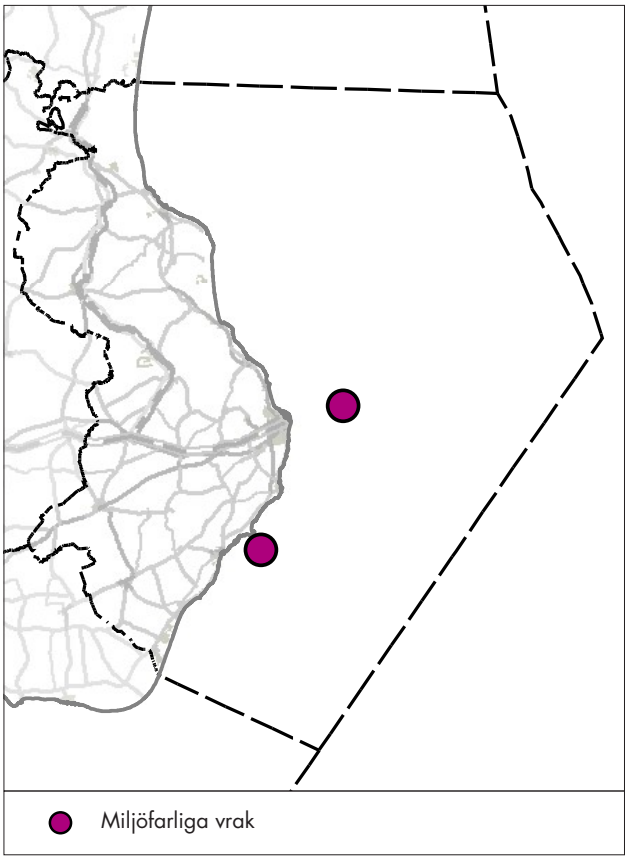
Det finns inga registrerade dumpningsplatser inom Simrishamns kommuns havsområde.

Vrak

Det finns cirka 17 000 vrak längs Sveriges kuster. Av dem har Sjöfartsverket klassat 3 000 som möjligt miljöfarliga, 300 som miljöfarliga och ett 30-tal av dem bedöms utgöra en akut miljöfara. Vrak som nu riskerar att läcka miljöfarliga ämnen som kan skada växter, djur och människor. Främst påverkas orga-

Kartan visar översiktligt var det finns störst risk att påträffa stridsmedel och ammunition. Källa: Försvarsmakten.

nismerna som lever i närområdet av vraket. Farliga ämnen som olja, tungmetaller och arsenik tas upp av mikroorganismer som i sin tur sprider dem till fiskar och kräftdjur. Många av vraken innehåller också stora mängder olja som kan orsaka skador i stora områden om det läcker ut.

Inom kommunens havsområde finns två vrak, Avalon som sjönk 1986 och Heldarstindur som sjönk 1990, som anses vara så miljöfarliga att de ingår i en nationell saneringsplan för miljöfarliga vrak.

Överfiske och introduktion av invasiva främmande arter

Fisket har varit en viktig näring i alla kustsamhällen genom tiden, men under de senaste 50 åren har fisket omvandlats. Det en gång kustnära och småskaliga fisket har omvandlats till en storskalig industri som har kapacitet att faktiskt förändra artsammansättningen i den marina miljön. Idag är Östersjöns bestånd av torsk, lax, sill och ål illa ute.

Det tydligaste exemplet där fisket bidragit till en förändring i artsammansättningen är torskfisket. Torskbeståndet öster om Bornholm, det viktigaste kommersiella beståndet i Östersjön, är långt under biologiskt säkra nivåer, det vill säga inte livskraftigt på sikt. Torsken som fångas i svenska vatten är till största del småfisk som inte hunnit leka än vilket leder till att andelen vuxna individer minskar. I Östersjön blir torsken lekmogen vid 45 - 50 cm medan minimimåttet för fångst är 35 cm. Detta har lett till att ny genetisk anpassning av torsken vuxit fram, de så kallade slipstorskarna. Dessa är både mindre i längd och vikt, som namnet antyder har de formen av en slips. Slipstorsken når sällan storlekar som mer än just passerar gränsen för vad som är tillåtet att fiska. Denna utveckling har också gjort att torsken blivit lekmogen vid en mindre storlek vilket kan antyda en genetisk förändring där fisken inte växer sig större än så.

En invasiv främmande är en art som med hjälp av människan spridit sig till platser utanför sitt ursprungliga utbredningsområde. Arter som själva tagit sig till nya områden räknas alltså inte som invasiva. Till denna kategori räknas de som med hjälp av sjöfart, genom vattenbruk, fiskevård, akvarier etc. tagit sig över en fysisk eller geografisk barriär som inte varit möjlig utan människans hjälp. Att arter sprider sig beroende på klimatförändringar likställs med att människan hjälpt till. Exempel på arter som tagit sig till Östersjön är fisken Svartmunnad smörbult, den Kinesiska ullhandskrabban samt havsborstmasken Marenzelleria spp.

Om en främmande art etablerar sig finns risken att den kommer att påverka det befintliga ekosystemet på den nya platsen, det kan drastiskt förändra livsvillkoren för befintliga arter eller påverka hela ekosystemets funktion. Risken är att de naturligt förekommande arterna trycks undan eller slås ut och det är mycket ofta svårt att utrota en invasiv främmande art när den väl fått fäste. Inte sällan saknar de naturliga fiender i sitt nya område. Det kan också resultera i genetiska förändringar i arvsmassan i inhemska arter genom en uppblandning av gener från de nya organismerna.

Övergödning, näringsläckage och utsläpp

Från älvar, åar och andra vattendrag kommer naturligt en hel del näringsämnen, så som kväve och fosfor, som hamnar i havet. Ungefär en fjärdedel av tillförseln av näringsämnen härrör från naturliga källor, och resten, alltså tre fjärdedelar, av tillförseln är orsakad av människan. I första hand är det utsläpp från reningsverk och industrier samt läckage från jordbruksmark och skogsmark som är de vanligaste källorna.

Människans största bidrag till näringsinnehållet i svenska vattendrag kommer från jordbruket. För mycket gödningsämnen på åkrarna leder till ökad halt näringsämnen i vattendragen som når ut i havet, vilket leder till ökad tillväxt av exempelvis växtplankton. Mängden organiskt material ökar och vid nedbrytning av organiskt material i kombination med brist på nytt syrerikt vatten skapas syrebrist. Detta leder i sin tur till ett överskott av organiskt material skapas när syrebrist inträder. Följden blir alltså att en rad fysikaliska, kemiska och biologiska förändringar utlöses i växt- och djursamhällena, som är beroende av och också upprätthåller förändringar i processer i och på bottensedimenten. När produktionen av organiskt material överstiger normala värden i systemet kom-

mer överskottsmaterialet inte att brytas ner, och stora bottenområden kommer då att drabbas av syrebrist och minskande mängder bottenlevande djur.

Algblomningen är ett naturligt fenomen och hör till algernas normala livscykel. Olika typer av alger blommar vid olika tider på året, beroende på ljus, temperatur, näringsförhållanden och konkurrens med andra arter. Vårblomning av växtplankton sker varje år, och domineras av kiselalger. För att blomningen ska kunna uppstå krävs det att tillgången på näring, framförallt kväve, är god. Under vintern har mängden näring i vattnet byggts upp och genom fotosyntesprocessen som solens strålar skapar pågår vårblomningen tills kvävemängderna tryter.

Cyanobakterierna fixerar kväve, och tillför på så sätt näring till systemet. De kvävefixerande cyanobakterierna tillför Östersjön nära 400 000 ton kväve per år. Det är lika mycket kväve som vi människor tillför genom utsläpp. Under sommar och höst blommar så kallade blågröna alger, som egentligen är cyanobakterier. De kan tillgodogöra sig kväve från luften, och hämmas därför inte av att halterna av löst kväve i vattnet är låga. De får därigenom en konkurrensfördel gentemot vanliga växtplankton. Massförekomst av cyanobakterier orsakar problem i vattnet, bland annat därför att många arter producerar gift. För att cyanobakterierna ska kunna växa behöver de stora mängder fosfor. Därför har man tidigare ansett att lösningen på problemet med giftiga algblomningar är att få bort utsläppen av fosfor, men det har visat sig att mängden fosfor i systemet hänger ihop med mängden kväve. Kväve i stora mängder ger ökad produktion av andra alger, vilket leder till mer syrefria bottnar. I de syrefria bottnarna frisätts fosfor, som kan användas till cyanobakteriernas tillväxt. Minskningen av kväve- och fosforbelastningen i Östersjön måste därför gå hand i hand ifall några märkbara resultat ska uppnås.

Tätorternas avloppsrening har förbättrats radikalt de senaste tiotal åren, och även industriernas utsläpp. Men trots detta är avloppsreningen en källa till potentiellt skadliga utsläpp, som utsläpp av vissa läkemedelsrester.

Läkemedelsanvändningen för att behandla och skydda människor och djur mot sjukdomar har ökat kraftigt under de senaste tio åren. Läkemedel som tillförs människor lämnar oftast kroppen intakta eller metaboliserade via urin och fekalier. Samtidigt som läkemedel har positiva effekter på både människors och djurs hälsa, så återfinns läkemedel i vattenmiljöer vilket leder till negativa och alarmeradne effekter på organismer i ekosystemen.

Att läkemedelsanvändningen kan leda till vissa bieffekter på miljön är egentligen inte så konstigt då många läkemedel har inneboende egenskaper som gör dem potentiellt miljöfarliga. De är gjorda för att påverka biokemiska och fysiologiska processer i människor och djur och är därför aktiva redan vid låga koncentrationer. Potentiella effekter av läkemedel i miljön är ofta kroniska. I förlängningen kan läkemedel påverka arter och ekosystem via exempelvis missbildningar, genetiska förändringar, beteendestörningar, eller påverkan på fortplantningsförmågan, det kan också leda till att organismer dör. En annan potentiell effekt är att onödig antibiotikaanvändning riskerar att ge motståndskraftiga bakterier, en så kallad antibiotikaresistens. Antibiotikaresistens innebär att bakterier utvecklar naturliga skyddsmekanismer mot antibiotikabehandling, vilket gör att antibiotikamedicinering slutar ha sin verkan om den egenskapen sprids till sjukdomsalstrande bakterier.

I Simrishamns kommun pågår upprustning och utveckling av avloppsreningsverken. Simrishamns kommun ska satsa på avancerad reningsteknik för rening av mikroföroreningar vid samtliga avloppsreningsverk. Vid Stengårdens avloppsreningsverk står denna typ av anläggning klar 2019, Kiviks avloppsreningsverk planeras stå klart 2020. Därefter prioriteras Sankt Olofs avloppsreningsverk. Ravlunda och Östra Vemmerlöv avloppsreningsverk planeras att framöver avvecklas helt. Spillvatten från dessa områden kommer att ledas till övriga avloppsreningsverk.

Läkemedelsrening ingår i begreppet mikroföroreningar så genom dessa satsningar förbereder Simrishamns kommun för kommande regelverk gällande detta.

Miljökvalitetsnormer

Syftet med miljökvalitetsnormer (MKN) är att komma till rätta med hälso- och miljöpåverkan från olika utsläpp, samt att uppfylla krav som ställs genom vårt medlemskap i EU. Det är ett juridiskt bindande styrmedel som regleras i Miljöbalken och anger det högsta tillåtna värdet för föroreningsnivåer som kan tillåtas, utan att människan och naturen utsätts för betydande olägenhet. Kommuner och myndigheter har ansvaret för att miljökvalitetsnormerna följs, vid bland annat planläggning, tillståndsprövning och tillsyn. Om en miljökvalitetsnorm inte följs ska behovet av att minska utsläppen omsättas till ett åtgärdsprogram. Ett program som syftar till att finna de mest kostnadseffektiva och mest lämpade åtgärderna och styrmedlen så att berörd miljökvalitetsnorm följs.

Vatten

Miljökvalitetsnormer för vatten gäller för hela landet, men beskrivs och rapporteras för enkelhetens skull utifrån ett antal geografiskt utpekade så kallade vattenförekomster. Miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten infördes år 2009 enligt EUs ramdirektiv för vatten, *Vattendirektivet*, och arbetet sker i sexårscykler. För närvarande gäller förvaltningsplan 2016 - 2021 för södra Östersjöns vattendistrikt, som anger miljökvalitetsnormer och statusklassningar för planområdet. Syftet är att alla landets vattenförekomster ska uppnå minst god status.

Ytvattenförekomster klassas utifrån ekologisk och kemisk status och grundvatten utifrån kemisk och kvantitativ status. Vattenförekomster som riskerar att inte uppnå god status omfattas av ett åtgärdsprogram, vilket är fallet för majoriteten av kommunens vattenförekomster. Åtgärdsarbetet sker sedermera på olika nivåer, från nationella styrstrategier till direkta lokala åtgärdsinsatser.

Ytvattenförekomsten i Hanöbukten, som gäller fur kustvattnet, är klassad som måttlig ekologisk status samt ej god kemisk status. God status väntas inte uppnås i Hanöbuktens vattenförekomst förrän under nästa förvaltningscykel som har sitt fokus mot år 2027.

Längre ut i havet, utanför kustvattnet (längre ut än en nautisk mil), uppnås inte heller god kemisk status enligt klassificering för Hanöbuktens utsjövatten som görs enligt *Havsmiljöförordningen*. Bedömningsgrunderna enligt havsmiljöförordningen skiljer sig lite från de i *Vattendirektivet*, skalan är tvågradig och klassningen görs utifrån kemisk status.

Luft

Miljökvalitetsnormer för luft gäller för hela landet. Det finns Miljökvalitetsnormer för kvävedioxid, kväveoxider, partiklar (PM10/PM2,5), marknära ozon, bensen, kolmonoxid, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren. De flesta normerna är så kallade gränsvärdesnormer som inte ska överskridas, medan några är så kallade målsättningsnormer som ska eftersträvas.

Inga miljökvalitetsnormer för luft överskrids i Simrishamns kommun, och på grund av den goda luftomsättningen över havet bedöms de inte heller överskridas i framtiden.

Buller

Miljökvalitetsnormer för buller omfattar omgivningsbuller från större vägar, järnvägar och flygtrafik. De är till för att människor inte ska bli störda av buller. Planområdet påverkas främst av buller från fartygstrafik och fritidsbåtar, vilket är bullerkällor som berör platser där människor endast vistas tillfälligt.

7 Regionalt och mellankommunalt samarbete

Många aspekter i Simrishamns kommuns havsplan berör en eller flera kommuner. Det finns väl etablerade samverkansforum kring vatten, exempelvis vattenråd och vattenvårdsförbund. För samordningen av nationell havsplanering i Södra Östersjöns vattendistrikt ansvarar Länsstyrelsen i Kalmar län. Region Skåne har fått tilldelat sig att bli ett regionplaneorgan, samarbetet med regionen behöver fortsätta och också utvecklas så att planeringen mellan kommun och region går i samklang.

Planeringen av Simrishamns kommuns havsområde berör grannkommunerna, i första hand Kristianstad och Ystad. Underlag som tagits fram inom ramen för havsplaneringen har tagits fram i samarbete med Kristianstads kommun. Bland annat den storskaliga botteninventeringen Marxanalysen, framtagen av Aquabiota. Sydkustkommunerna Ystad, Skurup, Trelleborg och Vellinge har genom så kallat *Kompisprojekt* tillsammans gjort en likande underlagsanalys som den Marxananalys Simrishamn gjort tillsammans med Kristianstad.

Sanduttag

Det finns ett omfattande behov av sandutvinning till strandfodring då stora delar av den Skånska kusten är hotad av erosionsskador och stigande havsnivåer. Skånes stränder har ett stort rekreationellt värde och om inga åtgärder görs är risken stor att de i framtiden kommer försvinna, eller i alla fall förändras avsevärt. SGU (Sveriges geologiska undersökningar) har utrett potentiella marina sandtäkter och två återfinns utanför Skånes kust. Sandflyttan utanför Vellinge och Sandhammarbank utanför Ystad. Hur mycket sand som kan tänkas behövas för att fodra Simrishamns stränder i framtiden är ännu inte utrett. Sandtäkterna utanför Skånes är viktiga för att kunna tillmötesgå detta behov. Ett gemensamt arbete med informationsutbyte och kunskapsuppbyggnad sker genom samarbete inom Erosionsskadecentrum.

Fiske

Även om yrkesfiskeflottan har minskat i Simrishamn är fisket prioriterat av kommunen. Dessutom rör sig yrkesfiskare från andra platser över stora arealer, vilket gör att det finns intresse för fiske i kommunens vatten. Samtidigt som planstrategierna medger att fisket ska fortsätta syftar även denna plan till att minska negativa konsekvenser på naturmiljön. Fiske är en vattenanvändning som innebär en påverkansfaktor på ekosystemen varför kommunen arbetar aktivt i samverkan för ett hållbart fiske. Naturvärden får inte påverkas negativt av denna aktivitet. Förslag om översyn av ett undantagsområde för trålfiske innanför den gällande trålfiskegränsen görs i denna plan. Detta undantagsområde delas med Ystad kommuns vattenområde.

Östersjöns miljöstatus

Östersjön har många allvarliga miljöproblem varav övergödningen är ett av de allvarligaste. Det är nödvändigt att minska utflödet av näringsämnen till havet, vilket bör ske vid källan på land. Tillrinningsområdena till Hanöbukten och Östersjön är stort och utsläppskällan kan vara långt från slutrecipienten, därför behövs samarbete uppströms. Samarbeten med och medverkan i vattenråd och vattenvårdsförbund är en nyckel för att kartlägga och åtgärda påverkansfaktorer. Så även samarbete med *Österlens sköna vattendrag* som är ett gemensamt projekt mellan Österlens vattenråd och Vattenrådet för Nybroån, Kabusaån och Tygeån. Ett projekt som löper ut under våren 2021, men samarbetet fortsätter genom att medel har beviljats från Länsstyrelsen för att anställa en projektsamordnare. Fokus skiftar på så vis från att ha informerat om vattendragens betydelse till att skapa projekt där målet är att utsläppen till Östersjön reduceras.

Medverkan i kommunsamarbetet mot invasiva främmande arter inom SÖSK-kommunerna är också viktigt att fortsätta.

Kommunnätverk Hanöbukten

Kommunnätverk Hanöbukten är ett nätverk för tjänstemän i de kommuner som är belägna vid Hanöbukten, från Karlskrona till Ystad. Målet är att bidra till att lösa miljöproblem och samhällsutmaningar med koppling till Hanöbukten och södra Östersjön. Prioriterade fokusområden är: *Havet som drivkraft för landsbygdsutveckling, Påverkan på de marina ekosystemen,* samt *Kustskydd och klimatanpassning.*

8 Konsekvenser

Sammanfattning

Här ges en summering av resultatet i konsekvensbedömningen. Den samlade bedömningen är att havsplanen ger övergripande positiva konsekvenser genom dels att aktivt ta ställning till havsområdet och dels att utgå ifrån ekosystemansatsen. För att uppnå havsplanens ambitioner, och en positiv utveckling i ett större perspektiv, finns risk att lokala negativa konsekvenser uppstår. Detta ses som nödvändigt i strävan mot en hållbar utveckling. Havsplanen är ett första steg i att synliggöra intressen och nyttor i havet och ger förutsättningar för planering med fokus på ekosystemens nyttor, behov, hot mot och potential för hela kommunen.

Avvägning mellan olika intressen är oftast mer komplicerat på land än i havet, ytorna är större och de konkurrerande intressena inte lika många i havet. Det kommer säkerligen förändras i takt med att vi lär oss mer om havet. Olika typer av vattenanvändning i ett område kan förstärka eller motverka varandra, exempelvis när maritima aktiviteter ställs mot hänsynstaganden. Havsplanen förespråkar hänsyn i stora områden, dels för att upprätthålla och inte fortsätta tära på de marina ekosystemen och dels i avvaktan på att kunskapsläget gällande havet höjs.

Havsplanen bedöms ge positiva konsekvenser för på förhand givna riksintressen och andra förordnanden. Genom att rumsligt ta ställning över maritima aktiviteter bedöms också dessa påverkas positivt av planen, även om aktiviteterna i sig kan innebära negativ påverkan. Aktiviteterna som havsplanen prioriterar ges ett varande även om de kan ha en negativ inverkan på havsmiljön. Genom planen ges möjlighet för uppföljning och kontroll vilket är en grundförutsättning för att införskaffa mer kunskap om havet och för att kunna styra utvecklingen i en hållbar riktning. Havsplanen blir på så vis ett verktyg som i förlängningen bedöms kunna bidra till en positiv utveckling av miljöstatusen i havet.

Havsplanen ger råd och anvisningar vid nybyggnation i kustområdena utifrån effekter av klimatförändringar, utan dessa riskerar bebyggelse att lokaliseras olämpligt. Både utifrån bebyggelsens egenvärde men även möjligheten att kunna skydda andra värden, som natur- kultur- och rekreativa värden.

Flera av de åtgärder som föreslås i havsplanen behöver genomföras även vid plan- eller nollalternativet men om åtgärderna saknar stöd i översiktsplanen blir vägen dit lång, besvärlig och kostsam. Kommunen går också miste om möjligheten till kommunikation och dialog som är ingående delar vid fysisk planering.

Bakgrund – vad är en miljöbedömning?

En miljöbedömning av planförslaget görs för att integrera miljöaspekter i fysisk planering och synliggöra planens innebörd i form av miljökonsekvenser. Konsekvenserna av planens genomförande ska beskrivas och målet är att planförslaget inte ska medföra någon betydande miljöpåverkan.

Miljöbedömningar för översiktsplaner regleras i plan- och bygglagen 3 kap. 4 § och följer regleringen i miljöbalken 6 kap. 3-19 §§.

Konsekvenserna ska vara lättöverskådliga. Förutom miljö, hälsa och hushållning av resurser bör även sociala och ekonomiska aspekter beskrivas, eftersom dessa är avgörande för att en hållbar utveckling ska uppnås.

Havsplanen är ett vägledande dokument som inte är juridiskt bindande. Konsekvenserna av planförslaget kan därför vara svåra att förutsäga och bedöma och kan endast beskrivas översiktligt. Utgångspunkten är att planen genomförs i sin helhet med dess föreslagna utformningar och lokaliseringar. Samtidigt bedöms planen (huvudalternativ) mot ett planalternativ och det scenario att planen inte genomförs, det så kallade noll-alternativet, och vad detta får för innebörd.

All översiktsplanering är av karaktären att den ständigt innebär betydande miljökonsekvenser på ett eller annat vis. Förutsättningar för olika verksamheter och mark- och vattenanvändningar pekas ut och risker för konfliktpunkter uppstår. Följande gör att denna fördjupning av *Framtiden – översiktsplan för Simrishamns kommun* antas medföra betydande miljöpåverkan:

- Berör riksintressen som är av ett stort allmänt intresse
- Berör skyddad natur
- Ger förutsättningar för verksamheter och åtgärder som kan medföra betydande miljöpåverkan
- Ger förutsättningar som i förlängningen kan påverka miljökvalitetsnormer
- Berör områden med höga rekreationsvärden och kan påverka människors hälsa
- Möjliggör att hantera effekter av klimatförändringar

Miljökonsekvensbeskrivningen ska tillsammans med planen som helhet samrådas med myndigheter och allmänheten ska ges möjlighet att lämna synpunkter.

Avgränsning

Konsekvensbeskrivningen avgränsas geografiskt precis som havsplanen. Längs kusten görs avgränsningen på land, 2 km innanför strandlinjen, och följer sedan territorialgränsen, det havsområde som ligger innanför kommungränsen.

Även den tidsmässiga avgränsningen följer havsplanen och omfattar ett tidsperspektiv fram till år 2035. Då klimatförändringar beskrivs är utgångspunkten längre än så, dessa delar baseras på år 2100 vilken är den tidshorisont som används i prognoser.

Huvudalternativ
Områdesvisa konsekvenser i havet och på land

Nedan ges en beskrivning av de områdesvisa konsekvenserna som användningar och förslag/utredningsområden i mark- och vattenanvändningskartan ger upphov till. Bedömningen av de områdesvisa konsekvenserna ligger sedan till grund för både miljökonsekvensbeskrivningen samt för redogörelsen av de sociala och ekonomiska konsekvenserna.

Kustzon

Detta område är av stor vikt för naturens egenvärde, att ekosystemen ges möjlighet att vara stabila och utvecklas. På så vis ges de kustnära ekosystemen även möjlighet att leverera ekosystemtjänster åt oss människor. Området är också viktigt för kommunens attraktivitet, både ur ett besökar- som ett boendeperspektiv, beroende på höga kulturella och rekreationella värden. Vattenanvändning som medför negativ effekt på ekosystemen och ekosystemtjänster ska i första hand undvikas. I de fall det inte är möjligt bör kompensation och återställande åtgärder tillämpas.

Konsekvens
Marin ekologi och arkeologi gynnas på kort och lång sikt och har också positiva effekter för omkringliggande områden. Användningen bedöms inte missgynna något riksintresse då Kustzon på många sätt följer de bevarandeinriktade intressena som råder för området. Inte heller bedöms det exploaterande riksintresset för fiske påverkas negativt då område för Kustzon följer regleringen av trålgränsen 4 nautiska mil från kusten, en reglering som på förhand ger ett mer skonsamt fiske inom detta område.

Öppet hav

Inom detta område preciseras ingen användning, men havets ekosystem värderas fortfarande högt. Vattenanvändning som gynnar ekosystemen uppmuntras.

Konsekvens
Inga särskilda konflikter förutses kopplat till denna användning. Området har sedan tidigare en friare användning och havsplanen bedöms inte ändra detta förhållande. Användningen bedöms inte påverka något riksintresse negativt.

Sjöfart

Sjöfart är av både stor lokal och nationell betydelse och ges prioritering i detta område. Området följer riksintresseanspråk för sjöfart.

Konsekvens
Marin ekologi och arkeologi missgynnas. Konflikt kan också uppstå med andra intressen som rekreation och fiske. Men då kommunen följer ett befintligt riksintresseanspråk görs bedömningen att detta harmoniserar med andra för området rådande riksintresseanspråk och regler om exempelvis fri lejd för sjöfart styr hur sjötrafik och fiske samexisterar. Vattenanvändningen utgör bullerkälla både ovan och under vatten och risk finns även för tillförsel av föroreningar, organiskt material och främmande invasiva arter. Användningen har en positiv inverkan för näringslivet.

Påverkansområde för totalförsvarets militära del

Vid prövning i ärenden ges försvarsmaktens intressen företräde framför andra intressen i enlighet med miljöbalken 3 kap. 10 §.

Konsekvens
Totalförsvarets påverkansområde både gynnar och missgynnar marin ekologi och arkeologi. Försvarets närvaro gör att det inom detta område råder restriktioner för vilka åtgärder som är möjliga att genomföra och att övrig användning måste anpassa sig, ger detta också ett indirekt skydd åt marina miljöer. Å andra sidan kan militära övningar tidvis bidra med en negativ påverkan. Totalförsvaret har företräde framför andra riksintressen vilket gör att övriga kan missgynnas.

Arkeologiskt prioriterat område

De kustnära grundare områdena är intressanta ur arkeologisk synpunkt, vilket tydliggörs inom detta område.

Konsekvens
Marin arkeologi uppmärksammas och gynnas på kort och lång sikt. Området ligger inom användning Kustzon som ger särskild hänsyn åt naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv, vilket beaktar detta område. Detta prioritetsområde bedöms inte påverka några riksintressen negativt då området är av bevarandekaraktär, precis som flertalet av de överlagrande riskintressena i kustområdet.

Kabelreservat

Området innebär en 1 km bred korridor utefter befintlig kraftledning till Bornholm. Om behov av fler sjökablar inom kommunens havsområde uppstår hänvisas dessa till detta kabelreservat.

Konsekvens
Kabeln i sig bedöms inte påverka havsmiljön, så länge den är funktionsduglig. Negativ påverkan på havsmiljön kan ske vid ingrepp så som anläggnings-, reparations, eller underhållsarbete. Om möjligt bör arbete inom området anpassas till tider på året då påverkan av ex. grumling är så liten som möjligt. Användningen bedöms inte påverka något riksintresse negativ då området följer en befintlig ledning. Tvärt om bedöms påverkan mildras om behov av fler sjökablar uppstår då dessa samlas till ett ställe.

Kabelreservatet bedöms inte heller påverka nyttjandet av havet för exempelvis kustnära fiske. Vid tillståndsprövning av nya sjökablar, där denna fråga hanteras, är det viktigt att säkerställa att påverkan inte sker.

Särskilt prövningsområde

Område var särskild prövning av markens lämplighet ska ske vid byggnation då risk för översvämning, erosion eller höga grundvattennivåer föreligger. I kustområdet, 2 km in från strandlinjen, tillåts ingen ny bebyggelse uppkomma på nivå under + 3 meter över havet. För områden mellan + 3 till + 5 meter över havet ska markens lämplighet utredas närmare. Kustnära ska markens lämplighet också utredas närmare om risk föreligger för erosion eller höga grundvattennivåer. Det ges ingen områdes eller höjdavgränsning kopplat till dessa risker då tillståndsprövningar, planläggning och vid lovgivning sker utifrån platsspecifika förutsättningar.

Konsekvens
Innebörden av området är inte att det ger ett strikt nej till bebyggelse. Prövningsområdet syftar till att ge krav om att en fördjupad lämplighetsprövning görs för att inte försätta mer byggnation i utsatta lägen. Merparten av området är inte inom riskzon och påverkas därför inte av detta utökade krav. Och om risk framgår kan också åtgärder avhjälpa denna risk. Konsekvens kan uppstå för den enskilde om en utredning påvisar risker. Om bebyggelsen av någon anledning är olämplig eller om åtgärder för att säkerställa markens lämplighet behöver säkerställas. Samtidigt är detta frågor vi redan måste förhålla oss till och detta mer generella utpekande som görs i havsplanen tydliggör frågan och medvetandegör att risk för problematik kan finnas så att det inte ska komma som en överraskning för den enskilde.

Det särskilda prövningsområdet bedöms inte påverka miljön negativt, tvärt om bedöms kustdynamiken få fortleva när bebyggelse inte riskerar att hindrar detta. Inte heller bedöms något riksintresse påverkas negativt då prövning mot dessa görs oavsett vid nybyggnation/planläggning genom detta krav på att redovisa markens lämplighet.

Förslag - Marina reservat

Förslag om områden för marina reservatsbildningar ges inom område Kustzon, där det arkeologiska prioritetsområdet också breder ut sig. Förslagen innebär att utreda möjligheten för bildande av ett kulturreservat och två naturreservat.

Konsekvens
Intressena inom områdena är många, de omfattas av olika riksintressen och andra på förhand reglerande förordningar. Merparten av riksintressena i området är av bevarandekaraktär, vilket stödjer ambitionen om reservat. För område 1, kulturreservatet, är exempelvis riksintresse för totalförsvaret närvarande och inom område 3 finns både kablar förlagda på havsbotten och ett undantagsområde som möjliggör trålfiske innanför trålgränsen. Trots på förhand reglerande intressen bör inte de föreslagna områdena för utredning av reservatsbildning innebära någon intressekonflikt då sakinnehåll och intressekonflikter löses i de kommande arbetet med bildande av reservat och tydliggörs i reservatsföreskrifterna. Tvärt om kan de olika intressena innebära ett förstärkt skydd då exempelvis försvarsmaktens påverkansområde som finns för område 1 i sig innebär en restriktion i att området inte kommer kunna bli föremål för exploatering. Inte heller riksintresse för yrkesfisket bedöms påverkas negativt av föreslagen reservatsbildning eftersom områdena befinner sig innanför den utpekade trålgränsen som ger en reglering i att endast mer skonsamt fiske kan förekomma.

Utredningsområde - Sjöfart

Sjöfart är av både stor lokal och nationell betydelse varför kommunen pekar ut detta utredningsområde. Området syftar till att utgöra en kopplande farled mellan Simrishamns hamn och befintlig farled av riksintresse. Hamnen i Simrishamn är en viktig nod för kopplingen mellan hav och land och utredningsområdet är utpekat utifrån AIS-data som visar var fartygen har sin huvudsakliga rutt.

Konsekvens
Marin ekologi och arkeologi bedöms missgynnas. Det är en vattenanvändning som utgör bullerkälla både ovan och under ytan och risk finns även för tillförsel av föroreningar, organiskt material och främmande invasiva arter. Konflikt kan också uppstå med andra intressen som rekreation och fiske och utredningsområdet kan stå i konflikt mot användningen Kustzon. Utredningsområdet bedöms även kunna stå i konflikt med gällande riksintresseanspråk. Men sjötrafiken mellan Simrishamns hamn och den fastslagna farleden är befintlig och den är en trafik som inte bedöms minska. Tvärt om bedöms sjötrafiken i framtiden öka och genom förslag av detta utredningsområde ges kontroll över var trafiken är lokaliserad, vilket också ger kontroll över påverkan på havsmiljön och alla intressen som finns i området.

Det är som sagt ett utredningsområde och mer arbete behöver göras innan det kan fastslås, exempelvis behöver dess påverkan konsekvensbedömas utförligare. Ställningstagande behöver också göras om kommunen önskar att området ska få riksintressestatus eller det är upp till utpekande sektorsmyndighet att avgöra. Oavsett bedöms ett framtida fastställande av detta område få positiv inverkan för näringslivet.

Utredningsområde - Hamn

Detta utredningsområde ger förslag om område var hamnanknutna verksamheter kan prövas att lokaliseras. Inom detta utredningsområde föreslås möjligheten för större fartyg att exempelvis ankra, byta besättning eller läa vid storm.

Konsekvens
Marin ekologi och arkeologi bedöms missgynnas. Det är en vattenanvändning som också bedöms utgöra bullerkälla både ovan och under ytan och risk finns även för tillförsel av föroreningar, organiskt material och främmande invasiva arter. Konflikt kan också uppstå med andra intressen som rekreation och fiske och utredningsområdet kan stå i konflikt mot användningen Kustzon. Utredningsområdet bedöms även kunna stå i konflikt med gällande riksintresseanspråk. Men hamnen är en viktig nod för kopplingen mellan hav och land och då sjötrafiken i framtiden bedöms öka ger detta utredningsområde kontroll över var denna typ av aktiviteter kan lokaliseras, vilket också ger kontroll över påverkan på havsmiljön och alla intressen som finns i området.

Det är som sagt ett utredningsområde och mer arbete behöver göras innan det kan fastslås, exempelvis behöver dess påverkan konsekvensbedömas utförligare då hänsyn fortfarande bör tas till natur- och kulturvärden i kustzonen. Framtida fastställande av detta område bedöms få positiv inverkan för näringslivet.

Miljökonsekvenser

På följande sidor ges en beskrivning av de miljökonsekvenser som planen kan väntas ge upphov till. I enlighet med miljöbalken 6 kap. redogör denna strategiska miljöbedömning för påverkan på miljöfaktorer, hur riksintressen och övriga skyddade områden påverkas samt för mellankommunal påverkan.

Hälsa och säkerhet

Det finns risk för översvämning och erosion längs kommunens kuststräcka. För såväl befintlig som ny byggnation behöver frågan om klimatförändringarnas effekter utredas. Hur ser riskbilden ut för det aktuella området och vad och hur kan man skydda. Nya skydd måste utredas noga då de kan ställa till bekymmer för närliggande område, att problematiken flyttas till annan plats. Det är också viktigt att utreda om skyddsåtgärder kan ha en negativ påverkan på miljön. Skydden behöver vara varaktiga vilket innebär att påverkan kan ske under lång tid.

Översvämningar från havet kan dels leda till skada på egendom och dels till spridning av miljöfarliga ämnen. Föroreningar från miljöfarliga verksamheter och förorenad mark, näring från jordbruksmark och avloppsnät riskerar att sprida sig och förorena havet, grundvattnet och dricksvattnet. Vatteninträngning i ledningsnätet kan också påverka reningsverkens funktion och orsaka breddning av avloppsnätet till omgivningen.

Det finns också risk att vägar och annan infrastruktur tar skada och sätts ur funktion vid översvämning och erosion, vilket påverkar samhällsservice, transporter och kommunikation.

Med en höjd havsnivå höjs även den kustnära grundvattennivån viket kan förvärra situationen. Kommunen måste räkna med att strandlinjen kommer ha ett annat läge och utseende i framtiden. Risknivåer måste beräknas från fall till fall eftersom de varierar beroende på typ av mark, topografi och avstånd till hav och vattendrag. Riktning för vind, vågor och strömmar kan förändras varför det är att föredra att framtida eventuella skydd enkelt kan anpassas.

Buller

Stora delar av planområdet påverkas av buller från både Ravlunda skjutfält och från sjöfarten. Utveckling av hamnområdet i Simrishamn kan också leda till ökade bullernivåer som påverkar planområdet på olika sätt. Påverkansgraden av buller under vattnet är idag relativt okänd till sin omfattning. Vi vet att djur och organismer påverkas men kunskapsluckorna är stora och en försiktighetsprincip bör råda. Riksintresset för försvarsmakt och riksintresse för sjöfart är av nationell betydelse och beslutas på statlig nivå. Således har kommunen mindre mandat att påverka dessa utan får förhålla sig till att dessa intressen finns närvarande.

Havsplanen ger förslag om utredningsområde för angöringsrutt till Simrishamns hamn samt ett område som tjänar hamnens syfte (där fartyg kan läa för storm, byta besättning etc.), vilket kan få konsekvenser för bullervärden, både i positiv och negativ riktning. Genom att anvisa ett fartygsstråk koncentreras också bullerkällorna till detta område vilket innebär högre nivåer där och avtagande lägre nivåer längre därifrån. Fastställande av utredningsområdena behöver föregås av utredningar.

Miljöfarlig och störande verksamhet

Simrishamns hamn planerar, beroende på riktning i en kommande vägvalsstudie, för utveckling av verksamheten och för verksamhetens ändamål ges utrymmer för hamnanknutna aktiviteter i havsplanen genom föreslagna utredningsområden. De avsedda aktiviteterna är av tillfällig art och anger var fartyg kan stanna för att byta besättning, läa för storm etc. Ankring kan innebära skador på botten varför ytterligare utredningar kan komma att krävas för vissa typer av aktiviteter inom detta användningsområde.

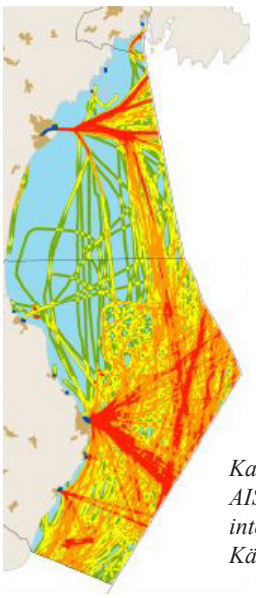
Kommunens hamnar är av sin funktion beroende av havet, och innebär också en påverkansfaktor på havsmiljön. I Simrishamns hamn lagras miljöfarliga ämnen som ammoniak och konstgödsel, vid en eventuell olycka kan dessa ämnen innebära en miljörisk för havet. En förutsättning för hamnarnas funktionalitet är att de är nåbara med god framkomlighet. Framkomligheten kräver ibland underhållsarbete i form av muddring både i hamnbassängerna och i inseglingsrännorna. Hamnarna är på så vis befintliga verksamheter som har en direkt på påverkan på havsmiljön. Vid tidigare muddringar har tillstånd lämnats för både bortforsling av sediment för avvattning på land som dumpning i havet. Vi de båda typerna av deponering finns risk för spridning av miljöfarliga ämnen genom föroreningar i muddermassorna. Risk för spridning finns även i den direkta närheten av mudderplatsen då aktiviteten riskerar att grumla upp vattnet. Muddring innebär också fysiska skador på havsbotten.

Havsplanen föreslår inga platser för deponering av muddermassor utan denna aktivitet måste föregås av utredningar.

Transporter, kommunikationer och infrastruktur

Sjöfarten är prioriterad i havsplanen och förslag ges om ett utredningsområde för sjöfarten till hamnen i Simrishamn, vilket skapar möjlighet att ändra strukturen i hur gods fraktas. Om ökning av transporter behöver ske är det att föredra att dessa förläggs till havs före landtransporter med lastbil ur hållbarhetssynpunkt. Omläggning av dagens transporter från lastbil kan också vara att föredra om sker på ett miljömedvetet sätt. Om inte finns risk för att ökad trafik till havs leder till ökade föroreningar i luft och vatten samt ökade bullernivåer både ovan och under havsytan. Det kan också leda till skador på havsbotten, introduktion och spridning av invasiva främmande arter samt ökad klimatpåverkan.

Ökad sjöfart leder också till en ökad olycksrisk. Desto fler fartyg som är i rörelse desto mer ansträngda blir farlederna. Säkerhetsåtgärder med trafikseparering är införda i den farled som utgörs av riksintresse för sjöfart och utredningsområdet för anknytningen till Simrishamns hamn avser att hänvisa angörande trafik till denna. Men fortfarande är havet av sin natur öppet och risk för kollision, med stora som små båtar, finns fortfarande. Både inom och utanför område angivet för sjöfart i havsplanen.

Kartvy över sjötrafik som med hjälp av AIS-data visar sjöfartens mängd och intensitet i kommunens havsområde. Källa: Sjöfartsverket

Maritima aktiviteters påverkan

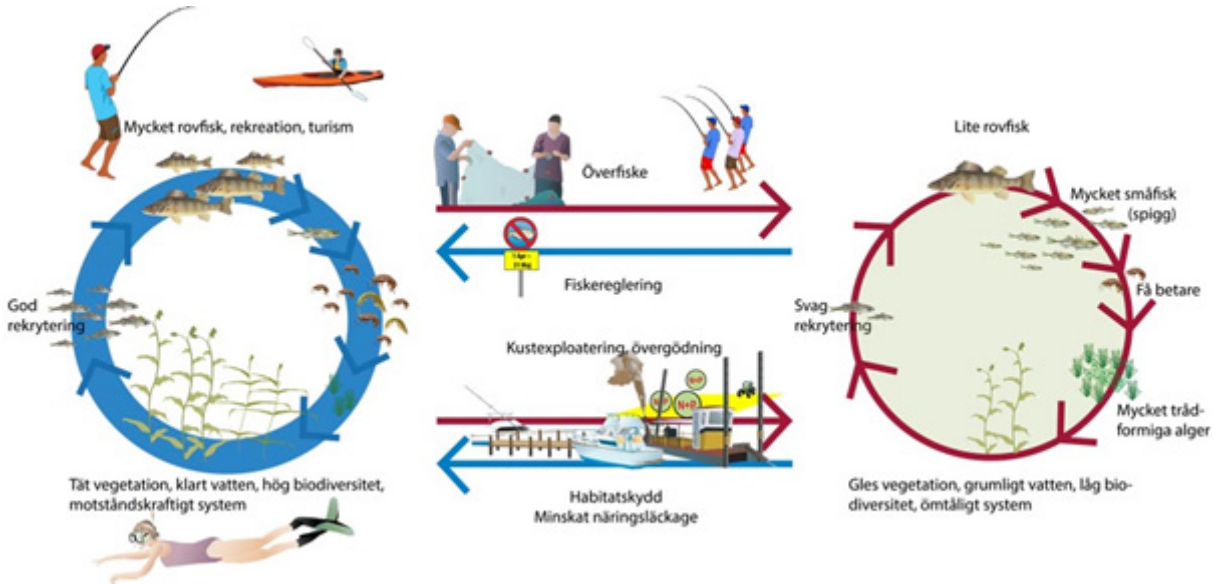
I havet förekommer ett stort antal aktiviteter som ger upphov till konsekvenser på havsmiljön. Aktiviteter som fiske, sjöfart, muddring, dumpning samt anläggning av och arbete med kablar påverkar vattenkvaliteten, ekosystemen och havets resiliens, dvs havets förmåga att stå emot förändringar. Det är aktiviteter som kan resultera i konsekvenser som:

- Selektivt uttag av arter, undervattensbuller, nedskräpning och mikroplaster, spökgarn, tillförsel och spridning av miljöfarliga ämnen, skador på havsbottnen, införsel och omflyttning av främmande arter, biologiska störningar, grumling av havsvattnet, tillförsel och spridning av organiskt material och elektromagnetiska fält.

Havsplanens förslag till användning av havet omfattar alla dessa aktiviteter och konsekvenser i olika stor omfattning. Vad gäller fisket, som inte är en utpekad användning men inte heller begränsas i havsplanen, sker större delen av det storskaliga yrkesfisket utanför planområdet, längre ut ifrån kusten än vad kommunens territorialgräns sträcker sig. Fisket inom kommungränsen utgörs av ett mer småskaligt yrkesfiske samt fritidsfiske. Störningarna på havet är därför mindre inom detta område än i andra delar av Östersjön, även om påverkan från det storskaliga fisket också är synligt för Simrishamns kommun.

Inom användningarna Öppet hav och framförallt Kustzon är naturvårdsintressen prioriterat. Hänsynen som avses inom användningen Kustzon ger ett skydd för de grundare havsområdena, som är en viktig lokal för fiskars reproduktion och som födosöksområde. Inom detta område ges utrymme för återhämtning och det långsiktiga skyddet för dessa funktioner bedöms ha goda effekter även långt utanför planområdet.

Även om planen rumsligt medger påverkande aktiviteter som sjöfart, kabeldragning och militära övningar pekar mark- och vattenanvändningskartan ut var dessa aktiviteter äger rum vilket leder till att påverkansområdet begränsas utifrån denna prioritering.

Schematisk figur som visar hur födoväven och de ekosystemtjänster som produceras i grunda kustmiljöer påverkas av olika verksamheter och olika typer av förvaltning. Illustration: Joakim Hansen/Östersjöcentrum

Hushållning med resurser

Näst intill hela planområdet omfattas av riksintressen eller andra områdesskydd. Dessa regleringar är givna på förhand för kommunen och dessa säkerställer också att havsområdet används till det ändamål som är bäst lämpat. Enligt ställningstagande som görs för varje enskilt riksintresse i kap. Riksintressen och förordnanden har kommunen inga intressen i havet som påtagligt kan skada deras funktion, utgångspunkten är att hänsyn tas. I havet föreslås en användning som gynnar befintliga natur, kultur och strukturella (som bebyggelse och infrastruktur) värden, samtidigt som möjlighet till utveckling ges. Planen förtydligar kommunens möjlighet att hushålla med naturresurser, se kap. Sociala och Ekonomiska konsekvenser för hur hushållning av naturresurser har en socioekonomisk betydelse för kommunen, dess invånare och besökare.

Ett allt för offensivt vattenbruk eller storskaligt fiske kan innebära att havets resurser nyttjas för hårt vilket inte kan ses som god hushållning. Viktigt är att åtgärder som kan medföra negativ påverkan föregås av utredningar.

Natur- och kulturmiljöer

Mark- och vattenanvändningskartan har sin utgångspunkt ur ekosystemansatsen, att användningarna av havsområdet sker inom de ramar som ekosystemet tål. Genom denna ansats ges utrymme för havsmiljöns naturliga livsmiljöer att utvecklas, samtidigt som kulturhistoriskt värdefulla miljöer också tas om hand. Genom att visa hänsyn till naturvärden i havsmiljön ges också hänsyn till kulturvärden och vise versa. Försiktighetsprincipen bör råda eftersom förändringar som äger rum under havsytan på många sätt är dolda för oss. Vi har också mer att lära kring alla samband mellan orsak och verkan.

Planens genomförande kommer innebära positiva konsekvenser för natur- och kulturmiljön genom det hänsynstagande som förespråkas. De föreslagna reservatsbildningarna förstärker bevarandet av dessa värden.

Biologisk mångfald och ekosystemtjänster

Precis som bedömningen under tidigare rubrik, Natur och kulturmiljöer, ger planen goda möjligheter att bevara och utveckla den biologiska mångfalden. Biologisk mångfald och friska ekosystem utgör grunden för vad naturen ger oss människor för nyttor, dvs ekosystemtjänster. Vi människor är direkt beroende av de tjänster naturen ger oss för vår överlevnad, men för naturen är det tvärtom. Naturen skulle troligtvis klara sig bättre utan oss människor och vår inverkan.

Havsplanen avsätter stora ytor där naturvårdsintressen är högt prioriterat. Inom användningen Kustzon i mark- och vattenanvändningskartan ges naturvård, kulturmiljövård och rekreation särskild hänsyn vilket skapar möjlighet för friska ekosystem. Rekreation kan i vissa fall innebära ett exploaterande intresse varför djupare utredningar kan komma att behövas innan fysiska anläggningar för det rekreativa användandet genomförs. För att undvika konflikter mellan naturvård och friluftsliv bör havsområdena utanför naturhänsynsområdena på land, de gröna pauserna, hållas även i havet. Anläggande för friluftslivet i havet prioriteras i de område som redan är ianspråktagna, i anslutning till redan existerande bebyggelse. Förslag om reservatsbildningar stödjer ytterligare dessa värden. Även totalförsvarets närvaro kan ge positiva effekter på naturmiljön då deras aktiviteter begränsar andra exploaterande intressen, vilket på sätt och vis ger en fredning.

Vidare planläggs ett stort område för användningen Öppet hav. Denna planläggning består av ett mer generellt användande men naturvården ges fortfarande hänsyn. De övriga användningarna, Sjöfart, Ledningsreservatet, samt Utredningsområde för Sjöfart och Hamn bedöms däremot med all säkerhet ha en negativ inverkan på den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna, se även avsnitt Maritima aktiviteters påverkan.

Det särskilda prövningsområdet på land kan få innebörden att om bebyggelse inte placeras i olämpliga lägen ges naturvärden möjlighet att bevaras. Om området är av sådan karaktär sedan tidigare.

Trots att kunskapsläget om den marina ekologin sakta men säkert ökar finns fortfarande mycket kvar att lära. Det finns osäkerheter kring vad fysisk planering kan få för innebörd, planering av hav är en relativt ny företeelse både på kommunal och nationell nivå. Det är också osäkert hur stor påverkan blir på omgivande områden, vilken den sammanvägda effekten blir.

I ett försök att utröna havsplanens påverkan på ekosystemtjänster har en enkel analys av mark- och vattenanvändningskartan tagits fram (se nästa sida). Ekosystemtjänstanalysen utgår ifrån de bedömningsområden som tagits fram i Havs- och vattenmyndighetens rapport Marin strategi för Nordsjön och Östersjön 2018-2023 - bedömning av miljötillstånd och socioekonomisk analys. Tjänsterna bedöms sedan mot den användningar som pekas ut i mark- och vattenanvändningskartan med syftet att förutse dess påverkan. Det är en första bedömning som översiktligt visar riktningar och analysen bör kompletteras efterhand som kunskapen ökar. Med bättre kunskap kan vi i framtiden göra riktade insatser och ge ett särskilt fokus där behov finns.

Analys av ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster	Kustzon	Öppet hav	Sjöfart	Totalförsvarets påverkansområde	Arkeologiskt prioriterat område	Kabelreservat	Särskilt prövningsområde	Förslag Marina reservat	Utredningsområde Sjöfart	Utredningsområde Hamn
S1 Biokemiska kretslopp	+/-	-	-	+/-	ej	-	+/-	+/-	-	-
S2 Primärproduktion	+	+/-	-	+/-	ej	-	+/-	+	-	-
S3 Näringsvävsdynamik	+	+/-	-	+/-	ej	-	+/-	+	-	-
S4 Biologisk mångfald	+	+/-	-	+/-	ej	-	+/-	+	-	-
S5 Livsmiljö	+	+/-	-	+/-	ej	-	+/-	+	-	-
S6 Resiliens	+	+/-	-	+/-	ej	ej	+/-	+	-	-
R1 Klimatreglering	ej	ej	ej	ej	ej	ej	ej	ej	ej	ej
R2 Sedimentbevarande	+	ej	ej	-	ej	-	+/-	+	ej	ej
R3 Minskad övergödning	+	+/-	-	ej	ej	ej	+/-	+	-	-
R4 Biologisk reglering	+	+/-	-	ej	ej	ej	+/-	+	-	-
R5 Reglering av föroreningar	+/-	-	-	ej	ej	-	+/-	+/-	-	-
P1 Livsmedel	+	+	-	+/-	ej	ej	ej	+	-	+/-
P2Råvaror	+	+	-	ej	ej	ej	ej	+	-	+/-
P3 Genetiska resurser	+	+	-	+/-	ej	ej	ej	+	-	-
P4 Kemikalier	+	-	-	ej	ej	ej	ej	+	-	-
P5 Utsmyckningar	+	ej	ej	ej	+	ej	ej	+	ej	ej
C1 Rekreation	+	+	+/-	+/-	+	ej	+/-	+	+/-	+/-
C2 Estetiska värden	+	+	+	ej	+	ej	+/-	+	+	+
C3 Vetenskap och utbildning	+	+	+	+	+	ej	ej	+	+	+
C4 Kulturarv	+	+	+	+/-	+	ej	+/-	+	+	+
C5 Inspiration	+	+	+	+/-	+	ej	+/-	+	+	+
C6 Naturarv	+	+	-	+/-	+	ej	+/-	+	-	-

Analysen av ekosystemtjänster visar användningarna i mark- och vattenanvändningskartans påverkan på tjänsterna. Nummerringen av de olika ekosystemtjänsterna är gjord efter kategoriseringen: S - stödjande, R- reglerande, P - producerande och C - kulturella.

Riksintressen

Havsplanen fastställer på många sätt de befintliga riksintressenas funktion och flertalet av dem förstärks. Risk för påtaglig skada ses inte som stor och den påverkan som kan tänkas ske härstammar främst från de föreslagna utredningsområdena. Utredningsområdena är, som namnet avslöjar, förslag i ett tidigt skede och djupare utredningar av innebörden av dessa kommer att behöva tas fram.

Gällande riksintresse för naturvård, kulturvård och kustzon kan yttre påverkansfaktorer som kommunen inte råder över ha en negativ inverkan. Klimatförändringarnas effekter som översvämning och ökad erosion kan både direkt och indirekt hota dessa värden (indirekt genom att skydd av olika typer måste uppföras). Havsplanen ger inga förslag på åtgärder som skulle kunna förvärra situationen ur detta avseende.

För ställningstagande kring respektive riksintresse se under kap. Riksintressen och förordnanden.

Övriga skyddade områden

Havsplanen bedöms tillgodose intresset i övriga skydda områden, så som nationalpark, naturreservat och biotopskydd.

Gällande landskapsbildskyddet skulle olika typer av ingrepp i kustzonen för att säkra området mot klimatförändringar kunna påverka landskapsbilden negativt.

Inom planområdet finns arkeologiska lämningar i form av både submarina skogar och sjunkna stenåldersbosättningar. Dessa föreslås att skyddas genom natur- och kulturreservatsbildning. Genom förslagen om marina reservatsbildningar drar kommunen också sitt strå till att uppnå det nationella målet om att minst 10 procent av Sveriges havsområden ska vara skyddade av reservat.

Mellankommunal påverkan

Havsplanen bedöms inte ge någon negativ miljöpåverkan för grannkommunerna. Planen säkerställer gemensamma intressen.

Miljökvalitetsnormer (MKN)

Miljökvalitetsnormer (MKN) är enligt miljöbalken 5 kap. ett juridiskt bindande styrmedel som avser att komma till rätta med hälso- och miljöpåverkande utsläpp. Alla verksamheter omfattas av detta och ska bidra till att MKN uppfylls. Om inte kan ett åtgärdsprogram behöva upprättas. Det finns MKN för luft, buller och vatten. När det gäller vatten finns normer för fisk- och musselvatten, havsmiljön och yt- och grundvatten.

Luft

Det finns MKN för olika föroreningar i luft: kvävedioxid, kväveoxider, partiklar (PM10/PM2,5), marknära ozon, bensen, kolmonoxid, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren. Inga miljökvalitetsnormer för luft överstigs i Simrishamns kommun, och på grund av den goda luftomsättningen över havet bedöms de inte heller överskridas i framtiden.

Sjöfart är den största bidragande faktorn till utsläpp i luft inom planområdet. Utsläppen innehåller svavel- och kväveoxid. När de släpps ut i luften kan de omvandlas till svavelsyra och salpetersyra. Dessa kan reagera med vatten som finns i luften och lokalt bilda sura vatten¬droppar som faller ner i havet. I övrigt bidrar inte planen till någon större ökning av utsläpp till luft och försurning.

Buller

Förordningen för MKN för buller eftersträvas att omgivningsbuller inte ska medföra några skadliga effekter på människors hälsa. MKN buller omfattar kommuner med mer än 100 000 invånare, samt större vägar, järnvägar och flygplatser. Simrishamns kommun omfattas för närvarande inte av denna norm.

Fisk- och musselvatten

Planområdet berörs inte av MKN för fisk- och musselvatten.

Vattenförekomster

MKN för yt- och grundvatten infördes år 2009 enligt EUs ramdirektiv för vatten, Vattendirektivet. Yt- och grundvatten delas i olika vattenförekomster och bedömningen görs utifrån ekologisk, kemisk och kvantitativ status. Vattenförekomster som inte uppnår god status omfattas av åtgärdsprogram, vilket är fallet för flertalet av kommunens vattenförekomster.

Inom planområdet finns två kustvattenförekomster: Västra Hanöbuktens kustvatten och Sandhammaren-Simrishamn. Gemensamt för alla kustvatten är problem med miljögifter, övergödning, vikande syrgasmängd samt invasiva främmande arter. Alla typer av markanvändningar och aktiviteter på land och ingrepp som har en påverkan på uppströms flöden har också en påverkan på havet. Enligt den förvaltningscykel som blickar mot år 2027 är bedömningen att god status i kommunens kustvattenförekomster väntas uppnås.

Havsplanen bedöms inte medföra någon negativ påverkan på MKN för yt- och grundvatten. Hänsynstagande mot naturvärden som görs genom planläggning av kustzon i vattenanvändningskartan bedöms bidra till att MKN uppnås. Merparten av de problem som finns i kustvattenförekomsterna härstammar inte från havet utan insatser måste sättas in uppströms vid källan till påverkansfaktorn.

Havsmiljö

MKN för havet fastställdes år 2012 enligt havsmiljöförordningen. Simrishamns kommun berörs av normer för Hanöbuktens utsjövatten. För både Nordsjön och Östersjön är den eftersträvansvärda normen god miljöstatus. Bedömningen görs utifrån elva indikatorer: Biologisk mångfald, främmande arter, kommersiellt nyttjade fiskar och skaldjur, marina näringsvävar, övergödning, havsbottnens integritet, bestående förändringar av hydrografiska villkor, koncentration och effekter av farliga ämnen, farliga ämnen i fisk och andra marina livsmedel, marint skräp och undervattensbuller.

Syftet med havsplanen är att reglera användning och skydd av havet. Bedömningen är att kommunens möjlighet att förebygga och övervaka negativ miljöpåverkan på havsmiljön ökar genom denna plan vilket också bidrar till att uppfylla MKN för havsmiljön. Havsplanen förändrar på många sätt inte hur vi använder havet idag genom de föreslagna användningarna, vilket gör att påverkan på MKN inte heller förändas. Den påverkan/förändring som kan tänkas ske härstammar från de förslag och utredningsområden som ges i mark- och vattenanvändningskartan. Djupare utredningar av dessa behöver genomföras innan någon påverkan kan redogöras men klart står att förslag om reserveratsbildning bör medföra en positiv utveckling och att utredningsområdena för sjöfart och hamn riskerar att innebära en lokalt negativ påverkan. Dock finns möjlighet till att begränsa denna påverkan genom havsplanen då utredningsområdena innebär en rumslig strukturering och också ger kontroll över var påverkan sker.

Vad gäller biologisk diversitet och påverkan på havsbotten får kommunen genom planen en större möjlighet att styra var olika typer av aktiviteter/verksamheter äger rum. Genom att kontrollera lokaliseringen av detta går det också att styra bort negativa påverkansfaktorer från känsliga områden.

Källan till biologiska störningar på grund av invasiva främmande arter uppkommer ofta långt utanför kommunens havsområde. Ett vanligt sätt för arter att sprida sig långväga är genom den internationella sjöfarten och kommunens möjlighet att påverka detta är begränsad.

Tillförsel av näringsämnen, skräp, gifter och farliga ämnen härstammar oftast från landbaserade aktiviteter. Vattenbruk, sjöfart, fritidsbåtar och fiske kan dock bidra till denna problematik. Kommunen har med sin fysiska planering på land ett instrument att motverka spridning av sediment och föroreningar. Kustzonsplanering kan användas som ett verktyg för att motverka erosion, vilket kan innebära att förorenad mark inte påverkas.

Övervakning av undervattensbuller, spridning av främmande arter och marint avfall är bristfällig. Hur havsplanen bidrar till en bättre miljö i dessa avseende är svårt att säga varför uppföljning av MKN behöver ske fortlöpande. Metoder för att följa upp behöver utvecklas också av andra instanser än kommunen, som exempelvis nationella myndigheter och vattenvårdsförbund. Recipientkontroll och miljöövervakning ska utföras och ingående parametrar kan behöva ses över. Det är särskilt viktigt att bevaka påverkan på slutrecipienten då denna utgör en indikator på att källan till påverkan kan vara uppströms, långt från havet.

Sociala konsekvenser

Den sociala konsekvensbeskrivningen i havsplanen har sin utgångspunkt i Sveriges folkhälsomål. Det nationella folkhälsoarbetet har sin tur utgångspunkt i det övergripande målet ”att skapa de bästa samhälleliga förutsättningarna för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen”. Folkhälsomålen är indelade i elva etappmål vilka sedan valts ut av relevans för havsplanen och belyses utifrån dess positiva och negativa konsekvenser.

Delaktighet och inflytande i samhället

Delaktighet och inflytande i samhället är en grundläggande förutsättning för folkhälsan och möjligheten till social och kulturell inkludering är något som bör läggas särskild vikt. Havsplanens hänsynstagande till både natur- och kulturvärden innebär också att dessa typer av fysiska och rekreationella värden ges möjlighet att bevaras och utvecklas.

Ekonomisk och social trygghet

Ekonomisk och social trygghet för en människa har bland annat sin grund i det egna hemmet, närmiljön och den upplevda omgivningen. Upplevelseperspektivet, den subjektiva attraktionskraften ett landskap kan erbjuda, är något som värnas i havsplanen. Kusten och havet har en stark dragningskraft på såväl lokalbefolkning som turism och många näringar har också sin bas kopplad till dessa kärnvärden.

Ökad hälsa i arbetslivet

Ett bra arbetsliv, som bygger på trygga grunder och med väl fungerande arbetsvillkor, minskar den arbetsrelaterade ohälsan och de sociala skillnaderna. Havsplanens föreslagna användningar av havet har direkt koppling till människans möjlighet till ökad hälsa i arbetslivet. Ställningstagandena säkerställer maritima aktiviteters varande vilket ger en långsiktighet och trygghet åt de som bedriver verksamhet inom dessa näringar. Dock kan yttre regleringar ha en negativ påverkan varför det också kan finns en framtidsosäkerhet som kommunen inte har rådighet över genom fysisk planering.

Föreslagen justering av undantagsområde för trålfiske kan till synes verka begränsande för näringen men ambitionen är att säkerställa mer fredade område vilket har potentialen att stärka fiskbestånden, även för kommersiellt viktiga arter vilket gynnar fisket på sikt

Sunda och säkra miljöer och produkter

Att skapa miljöer som är sunda och säkra för vistelse är grundläggande vid fysisk planering. Påverkan av buller, risker vid sjötransporter och effekter av klimatförändringar riskerar att leda till en negativ utveckling. Vid högre vattenstånd och erosion riskerar både byggnation och förorenade område längs kusten att påverkas.

Havsplanen ger råd och anvisningar att följa vid byggnation i områden utsatta för översvämning och erosion. Planen ger också strategier att följa för bevarande av natur- och kulturvärden.

Ökad fysisk aktivitet

Fysisk aktivitet är en förutsättning för en god hälsoutveckling. Kusten stränderna och havet bär på en dragningskraft och tilltalar en stor bredd av människor för utevistelse. Havsplanen vill förstärka möjligheten till fysisk aktivitet och användande av havet i rekreationssyfte för alla åldrar och tänkbara intressen. Planläggningen kustzon i mark- och vattenanvändningskartan syftar till att ge hänsyn till så väl natur- och kulturvärden som friluftslivsintressen. Friluftslivet får också utrymme inom andra användningar i även om sjöfarten och totalförsvaret kan verka begränsande då dessa ges företräde.

Goda matvanor och säkra livsmedel

Goda matvanor och säkra livsmedel är grundstenar för en god hälsa hos befolkningen. Havsplanen möjliggör för fiske som intresse i kommunens havsområde ger möjlighet till en lokalt fångad och landad fisk. Ett kvalitativt livsmedel som inte behöver transporteras långväga.

Lektion på kommunens naturskola. Lärande om den marina miljön är viktigt både för individen och miljön, kunskap om den egna omgivningen ger både en känsla av inkludering och kunskap om ekosystemens funktioner.

Ekonomiska konsekvenser

Näringsliv

Havsplanens syfte är att balansera de olika intressena i havet. Bland annat ska havet och kusten vara attraktiv för besökare och turister, vilket både förutsätter och understödjs av ett blomstrande näringsliv.

Planen slår på många sätt fast de redan befintliga intressena som finns inom kommunens havsområde. Konsekvenserna för hamnverksamheter och sjöfart bedöms enbart som positiva. Planen öppnar även möjligheten för idag ej kända verksamheter att ta plats i framtiden, det varken ges förslag på plats eller begränsas var exempelvis olika typer av vattenbruk skulle kunna äga rum och givetvis måste tillståndsgivning föregås av utredningar.

Konsekvenserna för turistnäringen bedöms också som positiva då området närmast land, planlagt för kustzon, innebär ett hänsynstagande för friluftslivet. Besöksnäringen sker idag längs hela kommunens kuststräcka och havet är en viktig port för den båtburna turismen. Trender som påverkar framtidens turism är effekter av urbaniseringen, behov av enkelhet och önskan kring smidiga övergångar mellan aktiviteter/platser. Trender visar också att människor blir allt mer aktiva på sin semester och att det i dagens samhälle mer handlar om att vilja uppleva, i motsats till för några decennier sedan då semester handlade om vila. Säsongen har också förlängts och besöksnäringen i Simrishamns kommun är nu mer eller mindre en helårsföreteelse.

Men med en ökad turism finns också risk för en ökad belastning och ett ökat slitage på naturen med nedskräpning som följd. Det ökade slitaget blir kanske mest synligt på land men påverkar även havet. En ökad turism ger högre intäkter men det kan också resultera i ett slitage på naturmiljön som ger negativa effekter.

Konsekvenser för fisket bedöms också som positivt då planen inte utgör några begränsningar för detta. Det är andra faktorer som exempelvis förändringar i regleringar och minskande bestånd som utgör den stora påverkansfaktorn för denna näring.

Klimatförändringar

Havsplanen har en ambition att kusten fortfarande ska vara attraktiv ur ett användande- och boendeperspektiv, men klimatsäkrat. För så väl befintlig som tillkommande bebyggelse längs kusten kan ett förändrat klimat innebära stora påfrestningar och materiella förluster, varför råd och anvisningar vid byggnation ges. Översvämning, erosion, höjda grundvattennivåer och torka kan leda till en rad allvarliga konsekvenser för både enskild egendom och samhälleliga intressen. Vi riskerar att få kraftigt ökade kostnader på både privat och offentlig egendom, så som byggnader, vägar, VA och andra kommunikationer. Även vårt natur- och kulturarv hotas och förbindelsen mellan land och hav kan komma att gå förlorad beroende på typ av kustskydd som kan komma att behöva anläggas.

Kommunen och samhället har ett stort ansvar för både privat och gemensam egendom men det ligger också ett stort ansvar på varje enskild husägare. På sikt kommer klimatförändringarna att leda till ökade kostnader, inte minst genom höjd premie för försäkringen men även minskat försäkringsvärde på fastigheten. Dessutom finns risk att försäkringsbolagen inte kommer att teckna försäkring för de fastigheter som ligger i områden där havsnivåhöjningen kan antas påverka.

Havsplanen ger ställningstagande för anpassning av den befintliga miljön och en restriktivitet vid ny exploatering, här måste varje åtgärd föregås av riskbedömning. Sammantaget står samhället inför stora kostnader oavsett planalternativ. Genom havsplanen ges en första ingång till att ta ett grepp att försöka kontrollera dessa kostnader men frågan är större än så och behöver förtydligas i den kommande klimatanpassningsplanen.

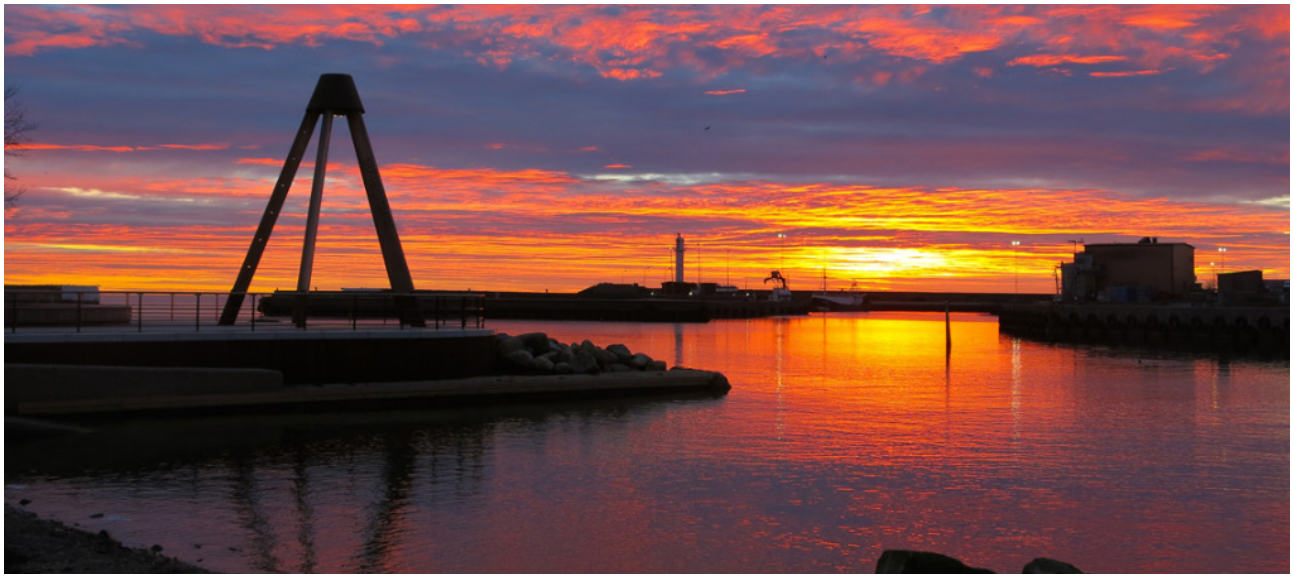
Precis som samhället riskerar den enskilde att stå inför stora ekonomiska risker vid kustnära exploatering. Strategierna i havsplanen syftar till att minimera detta risktagande genom att ny bebyggelse i riskområden måste genomgå en fördjupad lämplighetsprövning. Att utreda är förenat med en kostnad och om en åtgärd inte är möjlig att genomföra kan inne-

börden bli ett ekonomiskt bakslag för den enskilde. Men kostnaden måste ställas i relation till kostnaden vid en eventuell händelse och i jämförelse är en utredning en liten kostnad mot om översvämning eller erosion skulle drabba den enskilde.

Utöver påverkan på kusten innebär också ett varmare klimat att östersjön blir varmare och sötare. Prognosen pekar mot att Östersjön i framtiden kommer bil allt mer lik en insjö. Ökad nederbörd, förändrade strömmar i världshaven och förändrade vindförhållanden som styr saltvatteninträngningen i Östersjön och i sin tur påverkar cirkulationen i vattnet, är alla faktorer som påverkar havsmiljön. Många av det arter som finns inom vårt havsområde lever på gränsen till sitt utbredningsområde och förändringen kan komma att gynna invasiva främmande arter. Vid detta scenario kommer alltså artsammansättningen i havet att förändras och således kommersiellt viktiga bestånd påverkas. Vi vet ännu inte i detalj hur klimatförändringarna kommer att påverka, bara att det kommer att göra det och speciellt i havet.

Ekosystemtjänster

Planens utgångspunkt är att en förlust av ekosystem och ekosystemtjänster är dåligt för både naturen, samhället och människan. Av den ekosystemtjänstanalys som gjorts i avsnittet Miljökonsekvensbeskrivning framgår det att en rad aktiviteter utgör potentiellt hot mot naturens förmåga att leverera nyttor åt oss människor. På kort sikt kan en förlust av ekosystemtjänster innebära en ekonomisk förlust för den enskilda individen medan förändringar på längre sikt kan innebära större strukturell inverkan som kan påverka ur ett större samhällsperspektiv. Det är därför av största vikt att olika typer av aktiviteter till havs föregås av en planering så att inte ekosystemens funktion äventyras. Genom en sådan anpassning är övertygelsen att denna robusthet också innebär vinster för både samhället och den enskilde genom att omsättningen i näringslivet kan öka, att välbefinnandet ökar och att hälsan och tryggheten för befolkningen blir bättre. Kommunen kan med detta tankesätt även slippa kostnader för nyttor som naturen kan fortsätta att tillhandahålla åt oss, helt gratis.

Alternativen

Att välja innebär också att välja bort. När mark- och vattenområden anvisas för ett intresse avvisas också andra. I miljöbalken 6 kap 11 § framgår det att konsekvensbeskrivningen ska redovisa alternativ till planförslaget, det vill säga vilken innebörden blir om planförslaget inte genomförs. Alternativet ska vara rimligt i förhållande till planens syfte och geografiska avgränsning. Huvudalternativet, det vill säga havsplanen, ställs i relation till ett planalternativ och nedan redovisas innebörden av att havsplanen inte antas, det så kallade Nollalternativet.

Ett rimligt *Planalternativ* att jämföra kommunens förslag till havsplan mot är det förslag som Havs- och vattenmyndigheten presenterat genom den nationella havsplaneringen (se sid 10). Den rumsliga skillnaden i hur havet föreslås användas skiljer sig inte nämnvärt mellan planalternativet och nollalternativet, den föreslagna användningen av havet blir den samma och regleras egentligen genom de på förhand utpekade riksintresseanspråken.

Vid planalternativ antar kommunen politiskt havs och vattenmyndighetens förslag, som inte ger någon förtydligande vägledning i hur havet kan användas. Och inte ger förslag för det för kommunen viktiga havsområdet närmst kusten eftersom Havs- och vattenmyndighetens planeringsansvar inte sträcker sig så lång in, utan slutar en nautisk mil utanför strandlinjen. Denna del förblir ”oplanerad”.

Skillnaden mellan de båda alternativen är att det vid *Nollalternativet* helt saknas politiska ställningstagande över vattenanvändningen inom kommunens havsområde, vilket är en skyldighet enligt plan- och bygglagen 3 kap 1 §.

De båda alternativen speglar således utvecklingen baserat på att havsplanen inte antas och genomförs. Det innebär att *Framtiden – översiktsplan för Simrishamns kommun* fortsatt reglerar mark- och vattenanvändningen.

Översiktsplanen anger inte användningen i havet vilket innebär att kommunen inte tagits ställning till om det är vissa platser som är mer eller mindre lämpade för olika typer av användning. Det saknas också strategier och riktlinjer för förvaltning och skydd av natur- och kulturmiljövärden i havet som helhet. Det finns därmed en risk för en okontrollerad utveckling och konflikter kan lätt uppstå mellan motstående intressen och värden.

Utan havsplanen finns det också risk att bebyggelse och infrastruktur placeras olämpligt, inte anpassas eller skyddas mot effekter av klimatförändringar. Frågan är större och behöver bearbetas vidare utifrån vad som tas upp i havsplanen men här ges en första grund att utgå ifrån.

Det finns risk att miljökvalitetsnormer för vatten inte uppnås inom planområdet. Genom havsplanen finns det för första gången en möjlighet att reglera positiv och negativ inverkan på havsmiljön av de strategier som anges, vid nollalternativet uteblir denna möjlighet. Åtgärder för att förbättra havsmiljön kräver dock samordning oavsett alternativ.

Utöver brist i ställningstagande blir bristande kunskapsunderlag också en följd om havsplanen inte antas. Kustzonen är noga studerad i översiktsplanen men delar av kopplingen mellan land och hav går förlorad utan havsplanen, vilket kan få stor innebörd för bland annat miljöaspekter och attraktionsvärdet i området. Det kommer att krävas mycket informationsinhämtning vid varje enskilt ärende som berör planområdet och det kan därför vara lätt att göra feltolkningar och svårt att veta vad som är rätt. Kunskapen blir på så vis också kopplad till en omtanke om havet och känslan av att tillhöra en plats. Det ger en identitet och blir karaktärsskapande.

HOPPET

9 Uppföljning

Arbetet med havsplanen är inte över bara för att dokumentet antagits, strategierna i planen lyfter både behov av framtida utredningar, ger ställningstagande och pekar på konkreta åtgärder som behöver genomföras (se kap. Förslag till havsplan - Planeringsstrategier).

Översiktsplanering är en levande process och följer förändringar i omvärlden, som när nya lagar tas och kunskapsläget i någon fråga höjs. Kommunen har möjligheten att genom fördjupningar och tillägg till översiktsplanen genomlysa förutsättningar och revidera strategier. Havsplanen är sådan fördjupning som baserat på ny kunskap ger strategiska beslut kring havsområdet och fördjupningsarbetet kommer att vara i många år.

På en övergripande nivå bör åtgärder för att uppnå nationella och regionala miljömål inkluderas i det kommande hållbarhetsprogrammet. Det blir ett sätt att bättre inkludera naturvärden i kommunens strategiska planeringsarbete, för uppföljning av havsplanens strategier och föreslagna åtgärder är det av stor vikt. På samma vis behöver kulturmiljön och landskapsbildmässiga värden inkluderas i Arkitektur och kulturmiljöprogrammet som är under framtagande.

Vid fortsatt planering och vid genomförande av framtida åtgärder i planområdet är det viktigt att fördjupade utredningar om natur- och kulturmiljövärden tas fram, så även samhällsekonomiska. Vid fortsatt planering ska även kompensationsåtgärder preciseras och säkerställas där det är nödvändigt.

Klimatanpassningsplanen är ett nytt dokument som ska prioriteras. Effekter av förändringarna har redan börjat bli synliga för oss och det finns ingen tid att vänta. Analyser av områden som är utsatta för stigande havsnivåer behöver göras och kunskap om sedimenttransporter i kustzonen behöver tas fram. Framtida åtgärder är helt beroende av denna kunskap.

En kommunal dagvattenpolicy ska tas fram. Genom detta arbete finns möjlighet att begränsa spridning av miljöfarliga ämnen och näringstillförsel till havet.

Översyn av fiskeområde behöver göras. Undantagsområdet för trålfisket i kommunens södra del är inte lämpligt på grund av konkurrerande intressen. Översyn av detta områdes varande behöver göras tillsammans med Ystads kommun då de också berörs av områdets utbredning. Ålfisket inom Stenshuvuds nationalpark är ett annat exempel på fiske som ses som olämpligt på grund av motstående intressen.

Övriga kompletterande utredningar som är av vikt för kommande planeringsarbete:

- Kartläggning och analys av ekosystemtjänster i havet och längs kusten. Ekosystemtjänstperspektivet behöver inkluderas vid beslut och ställningstagande i samband med alla planeringsprocesser.
- Möjligheter till en vidareutveckling av besöks- och turismnäring i havs- och kustområdet behöver utredas djupare utifrån ett hållbarhetsperspektiv.
- Den marina arkeologin behöver studeras vidare.
- En kommunal beredskapsplan för olyckor till havs behöver tas fram.
- Maritima aktiviteters påverkan behöver utredas vidare ur aspekter som miljöpåverkan, utsläpp, undervattensbuller och introduktion av främmande invasiva arter.
- Omfattning och påverkan av marint skräp och andra miljöskulder behöver tydliggöras.
- En rad av de föreslagna åtgärderna i havsplanen och de listade konflikterna i konsekvensbeskrivningen kommer att omfattas av krav på miljökonsekvensbeskrivningar.

10 Havsplanen i ett större perspektiv – ett bidrag till hållbar utveckling

Som nämns i inledningen av havsplanen är ekosystemens stabilitet och produktionsförmåga en viktig utgångspung för detta arbete, för det nationella miljöarbetet och för hållbar utveckling. Ur ett framtidsperspektiv är exempelvis nyttorna klimatreglering, rekreation och livsmedel viktiga delar för en attraktiv livsmiljö. Men för att vi människor ska kunna ta del av dessa nyttor behöver förutsättningarna säkerställas, vilket kan vara svårt och innebära att intressekonflikter uppstår. Nyttornas förutsättningar är beroende av en livskraftig växtlighet som i sin tur skapar och stödjer en biodiversitet och hälsosamma ekosystem. Utan stabila ekosystem försvinner förutsättningarna för rent vatten, mat till flyttfåglar, reproduktionsplatser för fisk och platser där människan kan uppleva ett friskt hav. Ekosystemansatsen blir ett verktyg för att synliggöra detta och havsplanen ger detta fokus. Planering handlar om att göra avvägningar mellan olika intressen och det kan inte uteslutas eventuell lokal negativa påverkan, ekologiskt, socialt eller ekonomiskt. Platsbundna intressekonflikter kommer att uppstå, men dessa kan mildras med eventuella kompensationsåtgärder så att möjligheten att ge förutsättning för naturens nyttor inte försvinner.

Havsplanen påverkar på en global nivå och blir en del av alla åtgärder som är med och bidrar till Agenda 2030 mål om hav och marina resurser. Genom den kunskapsuppbyggnad som skett ges förutsättningar för att motverka eventuella framtida intressekonflikter samtidigt som havets värde för oss människor tydliggörs, därigenom har planen också en pedagogisk uppgift. Strategierna som angetts ger ramar för hur kommunen genom sin förvaltning av det gemensamma arvet kan utvecklas och det föreslagna åtgärderna bidrar med handlingskraft. En handlingskraft som innebär en omsorg om havet, som på så vis kan fortsätta att bidra med nyttor både för oss och för kommande generationer.

11 Planeringsunderlag och fördjupningar

AquaBiota (2015) Zonering för en gemensam havsplanering i västra Hanöbukten

AquaBiota (2015) Marine mapping and managment scenarios in the Hanö Bight, Sweden

EUs ramdirektiv för vatten, tillgängligt på https://www.havochvatten.se/hav/samordning–fakta/miljomal–direktiv/vattendirektivet.html

Försvarsmakten (2015) Redovisning av riksintressen och områden av betydelse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap §9 miljöbalken i Skåne län

Hansson (2018) Submerged Landscapes in the Hanö Bay - Early Holocene shoreline displacement and human environments in the southern Baltic Basin

Havet.nu – Stockholms universitets Östersjöcentrum och Umeå marina forskningscentrum, tillgängligt på: https://www.havet.nu/

Havs- och vattenmyndigheten (2012) Tillämpning av ekosystemansatsen i havsplanering

Havs- och vattenmyndigheten (2013) Hanöbuktsutredningen

Havs- och vattenmyndigheten (2015) Ekosystemtjänster från svenska hav - status och påverkansfaktorer

Havs- och vattenmyndigheten (2018) Marin strategi för Nordsjön och Östersjön 2018-2023

Havs och vattenmyndigheten (2018) Marin strategi för Nordsjön och Östersjön 2018-2023 - bedömning av miljötillstånd och socioekonomisk analys.

Havs och vattenmyndigheten (2018) Förslag till havsplan Östersjön, samrådshandling

Havs- och vattenmyndighetens hemsida www.havochvatten.se

Havs- och vattenmyndigheten Kartor och GIS https://www.havochvatten.se/hav/samordning–fakta/kartor–gis/karttjanster.html

Havsmiljödirektivet, tillgängligt på: https://www.havochvatten.se/hav/samordning–fakta/miljomal–direktiv/havsmiljodirektivet.html

Havsmiljöinstitutet (2018) Hanöbukten - en varningsklocka

Havsplaneringsförordningen, tillgängligt på: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/havsplaneringsforordning-2015400_sfs-2015-400

Kommunförbundet Skåne (2015) Måste kommunerna planera sitt hav? Resultat från en forskningscirkel, september – december 2014.

Länsstyrelsen Blekinge (2015) Naturvärdesbedömning och scenarier för havsplanering i Blekinge och Skåne län

Länsstyrelsen Blekinge (2015) Marin inventering och modellering i Blekinge län och Hanöbukten

Länsstyrelsen i Skåne (2001) Rapportserien Skåne i utveckling, Skånes kustområde – ett nationallandskap

Länsstyrelserna (2012) Klimatanpassning i fysisk planering – vägledning från länsstyrelserna

Länsstyrelsen i Skåne (2014) Regional handlingsplan för klimatanpassning för Skåne 2014 – insatser som kan stärka Skånes väg mot ett mer robust samhälle

Länsstyrelserna m fl. Planeringskatalogen, tillgängligt på https://ext-geodatakatalog-forv.lansstyrelsen.se/PlaneringsKatalogen/

Länsstyrelsernas GIS-tjänster, tillgängligt på http://extra.lansstyrelsen.se/gis/Sv/Pages/default.aspx

Naturvårdsverket Miljödataportalen, tillgängligt på http://mdp.vic-metria.nu/miljodataportalen/

Simrishamns kommun (2011) Tematiskt tillägg till översiktsplanen . tema vindkraft

Simrishamns kommun (2014) Simrishamns stranderosion – utredning av framtida vattennivå i havet samt erosionsrisk och översvämningsrisk från havet, framtagen av Sweco

Simrishamns kommun (2014) Natur på Österlen – Naturvårdsprogram för Simrishamns kommun.

Simrishamns kommun (2015) Policy för bevarande och utveckling av fiskenäringen i Simrishamn

Simrishamns kommun (2016) Miljömålsåtgärdsprogram

Simrishamns kommun (2017) Översiktsplan för Simrishamns kommun.

Simrishamns kommun (2017) Ansvarsutredning kustskydd, framtagen av Sweco

Simrishamns kommun (2017) Vågmodellering Simrishamn, framtagen av DHI

Sveriges geologiska undersökning SGU (2014) Skånes känsliga stränder - ett geologiskt underlag för kustzonsplanering och erosionsbedömning

Sveriges geologiska undersökning SGU (2016) Erosionsförhållande och geologi för samhällsplanering

Sveriges geologiska undersökning SGU Projekt Skånestrand https://www.sgu.se/samhallsplanering/risker/stranderosion/stranderosion-langs-skanes-kust/

Sveriges geologiska undersökning SGU Jordartsdatabasen, tillgängligt på https://www.sgu.se/produkter/kartor/kartvisaren/

Regeringen En Svensk maritim strategi – för människor, miljö och jobb, tillgängligt på http://www.regeringen.se/maritimstrategi

Riksantikvarieämbetet (2014) Riksintressen för kulturmiljövården – Skåne län

Riksantikvarieämbetet Fornsök, tillgängligt på http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html#fmis-info

SMHI (2011) Klimatanalys för Skåne län

SMHI (2017) Beräkning av högsta vattenstånd längs Sveriges kust, klimatologi nr 45

SMHI (2017) Framtida havsnivåer i Sverige, klimatologi nr 48

Sjöfartsverket (2014) Miljörisker i sjunkna vrak

Sjöfartsverkets hemsida http://www.sjofartsverket.se/

SOU 2017:42 (2017) Vem har ansvaret?

Vattendirektivet, är tillgängligt på https://www.havochvatten.se/hav/samordning–fakta/miljomal–direktiv/vattendirektivet/vattendirektivet.html

VISS – vatteninformationssystem Sverige, tillgängligt på http://viss.lansstyrelsen.se/MapPage.aspx

WWF (2010) Future trends in the Baltic sea

Kontaktuppgifter:

Simrishamns kommun
Stadshuset, Stortorget
272 80 Simrishamn

0414 - 81 90 00
kontakt@simrishamn.se